

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
THE PEOPLE'S PARTICIPATION IN WATER MANAGEMENT OF BAN SALADIN
COMMUNITY, MAHASAWAT SUBDISTRICT, PHUTTHAMONTHON DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE

Phra Khamla Xayyavong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

Phra Khamla Xayyavong

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The People's Participation in Water Management Of Ban Saladin
Community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon
Pathom Province

Phra Khamla Xayyavong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูปริยัติกิตติธารัง, รศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.จารุวรรณ ขำเพชร)

กรรมการ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

กรรมการ

(รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(Phra Khamla Xayyavong)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัย : Phra Khamla Xayyavong

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร., ป.ธ.๗, ดร., ร.บ., (รัฐศาสตร์) พช.ม.
(การพัฒนาชุมชน) พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

: รศ.ดร. โกนิฐ์ ศรีทอง, ป.ธ.๗, พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน),
M.A. (Sociology.), Ph.D. (Sociology.)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๙ สิงหาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้
๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
จัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม
๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
น้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ในพื้นที่ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม จำนวน ๓๒๒ คน โดยการเปิดตารางขนาด กลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าเอฟ (F - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

อยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๔.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ การกำหนดเขตอนุรักษ์ การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย การตรวจสอบคุณภาพน้ำ และการสร้างจิตอาสา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๓. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อชุมชน ไม่ค่อยมีให้ความร่วมมือในการตัดสินใจการจัดการน้ำของชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และจากการเป็นชุมชนใหญ่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา ได้ดั้งเดิม เกิดภาวะขยะล้นแม่น้ำ ก่อให้เกิดเป็นน้ำเสียจากที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ขาดการส่งเสริมในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อม มีแผนนโยบาย แต่ไม่มีการดำเนินการ แม่น้ำลำคลองในชุมชนมีผักตบชวาและขยะปนเปื้อน และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่นวิทยุชุมชน จุลสารเป็นต้น จัดตั้งกลุ่มย่อย มีประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย และจัดประชุมในวันเวลาที่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังสร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน เช่นการเก็บขยะในแม่น้ำลำคลองเป็นต้น เพื่อสร้างความรู้สึกรักในการรักษาแม่น้ำลำคลองให้มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง และจะเกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันภายในชุมชนโดยอัตโนมัติ และชุมชนควรมีความร่วมมือในการสำรวจและตรวจสอบคุณภาพน้ำ เช่น กลิ่นและสีของน้ำ การตั้งเครื่องดักไขมัน ตั้งเครื่องบั่นน้ำ เป็นต้น และภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ แก้น้ำเน่าเสีย เพื่อให้ได้คุณภาพน้ำที่ดีกลับคืนมาและนำไปใช้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนได้

Thesis Title : The People’s Participation in Water Management of Ban Saladin Community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province

Researcher : Phra Khamla Xayyavong

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Phrasuthiratanabandit, Pali VII, B.A.,(Political Science),
M.A. (Rural Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Dr. Konit Srithong, Pali VII, B.A.,(Non-Formal Education) M.A., (Sociology) Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : 9 August 2018

ABSTRACT

The main objectives of this are: i) to study the public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province; ii) to study the factors affecting the people's participation in water management of the community Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, and iii) to study problems, obstacles and suggestions in public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province. Mixed methodology research was carried out in this study. 322 people in Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom province, were drawn as sample group. The data were collected through questionnaire. The statistical techniques used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (F - test) and One Way ANOVA). The quantitative data gathered from In-depth Interview with key Informants were analyzed by content analysis technique.

The findings of the study were concluded as follows:

1. The overall public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province was found at the high level with the mean score equal to 3.70. Having considered in each dimension, decision making, operation, benefit and the evaluation all were noticed at the high level. The factors affecting public participation in water management of

Saladin community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province were noted at the high level with the mean score = 4.16. For each aspect, it was found that conservation zone, waste prevention – wastewater, water quality inspection and creating volunteer all were noticed at the high level.

2. For the comparative analysis of factors of public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, namely, sex, education, occupation, income duration time living in the village were found no significant differences on public participation in water management of Ban Saladin, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province.

3. For the problems, obstacles and ways of public participation in water management of the community, Mahasawat Subdistrict, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, it revealed that the People in the community rarely cooperate in organizing activities in the community. The impact on people in the area, they cannot grow the rice and garden and way of people's participation in public relations management have many ways such as social radio make the group have the president of group and meeting, suggest people to garbage collection in the river, etc. In order to create a feeling of maintaining in river and quality in water can be fully exploited and the community will cooperate automatically.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ สนับสนุนอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึง ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง. ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านซึ่งประกอบด้วย พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร. คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย พระครูปริยัติกิตติธารง, รศ.ดร คณบดีคณะสังคมศาสตร์ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร รศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง. รศ.ดร. จารุวรรณ ขำเพชร ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าคอยดูแลให้แนวทาง ให้คำแนะนำ คอยตอบข้อสงสัยต่างๆ เป็นทั้งอาจารย์ และเพื่อนที่คอยให้กำลังใจในการเรียน และการทำ วิทยานิพนธ์ คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ และ ประชาชนของชุมชนบ้านศาลาติน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ได้สำเร็จ ลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๕ ท่าน ได้แก่ รศ.ดร. จารุวรรณ ขำเพชร, ดร. เดชา กับโก ผ ศ. ผดุง วรรณทอง, พระมหาสม กลยาโณ,ดร. อาจารย์ สายชล ปัญญชิต ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบแบบสอบถาม พร้อมแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ลงสำเร็จได้ด้วยดี และขอ กราบขอบพระคุณ พระครูโสภณวิริยคุณ เจ้าอาวาส วัดใหม่ทองเสน ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์และให้ที่พัก อาศัยตลอดมา และขอเจริญพร คุณโยมสุเทพ เพ็งนาเรนทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ คุณโยมวันชัยสวัสดิ์แดง ประวิสาหกิจชุมชนผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน คุณโยมอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาติน ประชาชน และสมาชิกทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเชิงลึกในครั้งนี้ เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกรูป และขออนุโมทนาขอกราบขอบพระคุณคณา อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความเข้าใจ และกำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตการพัฒนาสังคมรุ่นที่ ๕ ทุกรูป/คน ที่ให้กำลังใจ และเป็นທີ່ปรึกษาด้วยดี ดังนั้น คุณงามความดีและ ประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และ สังฆบูชา และมอบ บูชาเป็น กตเวทิตา คุณบิดา มารดา พระอุปัชฌาย์อาจารย์ เพื่อนร่วมห้องทุก ๆ ท่าน ตลอดถึงท่าน ทั้งหลาย ทั้งที่ได้ออกนามและไม่ออกนามก็ดี ซึ่งมีส่วนสนับสนุน จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยอำนาจบุญบารมีที่เกิดจากงานวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอมอบแด่ท่านผู้มีพระคุณทั้งหลาย และขอมอบ งานวิจัยเล่มนี้ไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังสืบต่อไป

Phra Khamla Xayyavong

วันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง	๑๗
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการทรัพยากรน้ำ	๒๒
๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ	๓๐
๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	๔๓
๒.๖ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals) SDGs	๔๙
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๑
๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๒
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	๗๖

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๘
๔.๒	ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๘๑
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๘๗
๔.๔	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๙๒
๔.๕	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๐๑
๔.๖	ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๐๓
๔.๗	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๐๙

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๑๕
๕.๒	อภิปรายผล	๑๒๓
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๒๖

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๓๗
ภาคผนวก ข	แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๔๖
ภาคผนวก ค	ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์ (CVI)	๑๔๙
ภาคผนวก ง	ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)	๑๕๕
ภาคผนวก จ	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือวิจัย	๑๕๘
ภาคผนวก ฉ	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ
ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Try Out)	๑๖๔
ภาคผนวก ช	หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก	๑๖๖
ภาคผนวก ซ	ภาพถ่ายในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๘๑

ประวัติผู้วิจัย

๑๘๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	ความสำเร็จ	๓๗
ตารางที่ ๒.๒	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ เป้าหมาย	๕๑
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวน และคำร้อยละปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๙
ตารางที่ ๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม	๘๒
ตารางที่ ๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การกำหนดเขตอนุรักษ์	๘๓
ตารางที่ ๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	๘๔
ตารางที่ ๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบล มหาสวัสดิ์อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การตรวจสอบคุณภาพน้ำ	๘๕
ตารางที่ ๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การสร้างจิตอาสา	๘๖
ตารางที่ ๔.๗	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน	๘๗
ตารางที่ ๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการตัดสินใจ	๘๘
ตารางที่ ๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการปฏิบัติการ	๘๙
ตารางที่ ๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการรับผลประโยชน์	๙๐
ตารางที่ ๔.๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการประเมินผล	๙๑

ตารางที่ ๔.๑๒	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ	๙๓
ตารางที่ ๔.๑๓	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	๙๔
ตารางที่ ๔.๑๔	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา	๙๕
ตารางที่ ๔.๑๕	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ	๙๖
ตารางที่ ๔.๑๖	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้	๙๗
ตารางที่ ๔.๑๗	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน	๙๘
ตารางที่ ๔.๑๘	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุพทองนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	๙๙
ตารางที่ ๔.๑๙	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำ ของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทองนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน ที่ ๑ – ๗	๑๐๐
ตารางที่ ๔.๒๐	แนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ น้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทองนคร ปฐม จังหวัดนครปฐม	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๒๑	ปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทองนครปฐม	๑๐๒

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. สัมภาษณ์ นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๒
๒. สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร เลขานายองค์การบริหารส่วนตำบลมหา สวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๒
๓. สัมภาษณ์ นางสาวอัมพาพันธ์ ลิ้มสุภรัตน์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๓
๔. สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๓
๕. สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง ประวิสาทกิจชุมชนผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๔
๖. สัมภาษณ์ จำสับเอก นันทพร น้อยพงษ์ เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสา ธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๔
๗. สัมภาษณ์ นายยุทธพงษ์ บุญผา นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๕
๘. สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ปลัดศิลา ธมฺมธีโร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม บ้านศาลาตินตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๕
๙. สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ธรรมพงศ์ คำคม เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๖
๑๐. สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๖
๑๑. สัมภาษณ์ นางสาวจรัญ กลิ่นแพทย์กิจ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๗
๑๒. สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๗
๑๓. สัมภาษณ์ นางทองใบ จุริวัล สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๘
๑๔. สัมภาษณ์ นางอุไร สวัสดิ์แดง สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	๑๘๘

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๒.๑. แผนภูมิที่ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	๗๐
๔.๒. แผนภูมิที่ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกเป็นดาวเคราะห์ที่มีสภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วยพื้นดินและพื้นน้ำ โดยส่วนที่เป็นพื้นน้ำมีอยู่ประมาณ ๓ ส่วน (๗๕%) และเป็นพื้นดินมีอยู่ประมาณ ๑ ส่วน (๒๕%) น้ำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตของพืชและสัตว์อาศัยบนโลก โดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค การประมง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง และการพักผ่อนหย่อนใจซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่หลายประเทศให้ความสำคัญ และ เป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองแบบมีส่วนร่วม รวมถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลกมากกว่า ๔๐ % สิ่งที่น่าตกใจคือคาดว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แม้ว่าประชาชน ๒,๑๐๐ ล้านคน ได้รับการเข้าถึงการสุขาภิบาลน้ำที่ดีขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ แต่การขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับน้ำดื่มที่ปลอดภัยยังคงเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อทุกทวีป

ในปี ๒๕๕๔ มีประเทศที่ประสบปัญหาความแคล้วคลาดในน้ำจำนวน ๔๑ ประเทศซึ่งเกือบ ๑๐ แห่งใกล้กับการลดปริมาณน้ำจืดที่ทดแทนและต้องพึ่งพาแหล่งพลังงานทดแทน ความแห้งแล้งและการทำให้แห้งแล้งเพิ่มมากขึ้นทำให้แนวโน้มเหล่านี้แย่ลง

ในปี ๒๕๕๓ คาดว่าอย่างน้อยหนึ่งในสี่คนจะได้รับผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนน้ำ การประกันการเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและราคาไม่แพงสำหรับทุกๆ ๒๐๓๐ ปีทำให้เราต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาลและส่งเสริมสุขอนามัยในทุกระดับ การป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำเช่นป่าไม้ภูเขาชายเลนแล

ความหมายของความขาดแคลนน้ำ (Water Scarcity) ความขาดแคลนน้ำสามารถให้ความหมายในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการใช้ของประชากรในการดำรงชีพกับปริมาณน้ำ รวมถึงคุณภาพน้ำ มีรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์โลกชี้ให้เห็นว่า ๑ ใน ๕ คน ไม่สามารถเข้าถึงน้ำสะอาด และขาดแคลนน้ำดื่ม และประชากรครึ่งหนึ่งของโลกขาดแคลนน้ำสะอาดตามหลักสุขาภิบาล การใช้น้ำเพิ่มขึ้นทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือนในประเทศต่างๆเพิ่มขึ้น และเกิดปัญหาทรัพยากรน้ำที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านปริมาณ ปัญหาด้านคุณภาพจากมลพิษในบางพื้นที่ ผลของการขาดแคลนน้ำทำให้ประชากรในพื้นที่ขาดแคลนน้ำมีน้ำดื่มเพียงพอและดื่มน้ำน้อย มากกว่า ๕ ล้านคนตายด้วยโรคที่เกิดจากน้ำไม่สะอาดในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมาและคาดการณ์ว่าหากไม่มีการปรับปรุงบริการน้ำและสุขอนามัย ภายใน ๒๐ ปี ประชากร ๑๓๕ ล้านคนจะเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องกับน้ำ^๑

^๑Jeffrey, D. S. (2016). From millennium developmentgoals to sustainable development goals.RetrievedJanuary23,2016.from. [www.thelancet.com/journals/lancet/article/P11801406736\(12\)60615-0/fulltext](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/P11801406736(12)60615-0/fulltext)

จากการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ที่ประสบวิกฤติความขาดแคลนน้ำ ได้แก่ อินเดีย จีน และลุ่มน้ำโคโรลาโด ของอเมริกา และเม็กซิโก พบว่าตลอดเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ปัญหาน้ำมีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ระดับน้ำในแม่น้ำสายสำคัญของโลกราวครึ่งหนึ่งลดลง น้ำจากแม่น้ำสำคัญ ๗ สายมีปริมาณลดลงจนไม่ได้ไหลลงทะเลอีกแล้ว ทะเลสาบราว ๕๐๐ แห่งของจีน หายไปเพราะการจัดการชลประทานเพื่อการเพาะปลูกขนาดใหญ่ของจีน เนื่องจากในจีนใช้น้ำในกาเพาะปลูกมาก เช่น ผลผลิตข้าวสาลี ๑ ตันต้องใช้น้ำถึง ๑ พันตัน นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้น้ำใต้ดินเป็นไปอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถสูบน้ำมาใช้ได้โดยตรงและเป็นส่วนตัว มีรายงานว่าระดับน้ำใต้ดินในจีนอินเดีย เอเชียตะวันตก โซเวียต และ อเมริกาฝั่งตะวันออกลดลง โดยระดับน้ำใต้ดินในอินเดียลดลงจากเดิม ๓ ม.ในปี ๑๙๙๙

ภายในปี ๒๕๓๓ การทำให้มีน้ำดื่มที่ปลอดภัยและราคาเหมาะสมจำเป็นต้องมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัยและส่งเสริมสุขอนามัยในทุกะดับ ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ป่าไม้ ภูเขาและแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดูแล ถ้าหากเราจะลดการขาดแคลนน้ำ นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและสนับสนุนเทคโนโลยีการบำบัดน้ำในประเทศที่กำลังพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย^๒

สำหรับประเทศไทยในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาได้เผชิญปัญหาเกี่ยวกับน้ำอย่างต่อเนื่องสถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรง ปริมาณน้ำสำรองในเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ไม่เพียงพอ ปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม และปนเปื้อนสารพิษอันมีสาเหตุมาจากชุมชนเมือง ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม รวมทั้งอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งวิกฤตน้ำดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมหาศาล และมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยสาเหตุดังกล่าวนี้เกิดจากหลายปัจจัยร่วมกัน ทั้งขาดการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น พฤติกรรมการใช้น้ำ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น ๕ ระดับ ดังนี้. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารผ่านทางสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น ๒. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชน มีส่วนร่วม

^๒ เป้าหมาย-Global Goals – United Nations in Thailand, [ออนไลน์] สืบค้นข้อมูล [๒๐ ม.ย. ๒๕๖๐]

ในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดง ความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น ๓. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น ๔. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น ๕. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลาขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

น้ำเป็นปัจจัยที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำในแม่น้ำก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ มนุษย์นำน้ำมาใช้ประโยชน์นานับการ ทั้งด้านอุปโภคบริโภค การเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง ผลิตพลังงานไฟฟ้า การชลประทาน สถานที่นันทนาการ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ตลอดจนการใช้แม่น้ำ แหล่งน้ำเป็นที่รองรับของเสียจากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งน้ำในแม่น้ำแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่งหลายพื้นที่กำลังอยู่ในภาวะเน่าเสีย และเสื่อมโทรมลง ประกอบกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้ประโยชน์นั้นขาดการคำนึงถึงข้อจำกัด และ ศักยภาพ ในการรองรับน้ำของแม่น้ำ แหล่งน้ำทำให้แม่น้ำมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภคต่อไป^๓

บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ต้นแบบบริหารจัดการน้ำด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก.) ให้การสนับสนุนและทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จนประสบความสำเร็จ ในอดีตชุมชนแห่งนี้ใช้น้ำเป็นเส้นทางสัญจรและประกอบอาชีพ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่านทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับลำคลองลดลง กระทั่งเริ่มกลายเป็นที่ทิ้งขยะ ทั้งมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำในการทำเกษตร ลำคลองเต็มไปด้วยผักตบชวา ทั้งยังมีปัญหาลำคลองตื้นเขินและตัน ประสิทธิภาพการระบายน้ำลดลง ส่งผลให้คุณภาพน้ำเริ่มเน่าเสียการแก้ไข

^๓ เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๙ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๒๐ กันยายน, ๒๕๔๙)

ปัญหาในอดีตชุมชนแก้ปัญหาด้วยใช้จุลินทรีย์รวมถึงอีเอ็มบอลปรับสภาพน้ำแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะจุด ไม่เกิดความยั่งยืน จากนั้นได้แรงบันดาลใจจากชาวปากาเกอะญู บ้านแม่ละอูบอ.กัลยาณิวัฒนา ในการใช้แผนที่และจีพีเอส เข้ามาเสริมศักยภาพการบริหารจัดการน้ำ เสียในพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้รู้จักพื้นที่ของตนเองและสามารถนำมาวางแผนในการบริหารจัดการน้ำพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ เทคโนโลยีที่ใช้ เช่น การตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดตั้งถังตกไขมันครว้เรือน และพัฒนากังหันเติมอากาศในน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การขุดลอกคลองทั่วทั้งในตำบลมหาสวัสดิ์ เพื่อให้น้ำในระบบไหลเวียน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและระบายน้ำ ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เพื่อให้แม่น้ำคงอยู่เป็นสายน้ำหล่อเลี้ยงชีวิตประชาชนให้ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

๑.๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๑.๓. ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดินตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

๑.๔. ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐมและปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต มีขั้นตอน ดังนี้

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในเขตชุมชนของบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัตนครปฐม จำนวน ๑,๖๔๖ คน^๔ โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามะเน่ (Taro Yamane) โดยมีความคลาดเคลื่อน (๕ % = ๓๒๒ คน)^๕ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๒๒ คน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๔ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยค้างนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัตนครปฐม

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรของการวิจัยไว้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๔.๔.๑. ด้านตัวแปรต้น (Independent Variables)

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัตนครปฐมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ๒) ด้านการป้องกันกัการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ๓) ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ๔) ด้านการสร้างจิตอาสา

๑.๔.๔.๒. ด้านตัวแปรตาม (Dependent Variables)

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัตนครปฐมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการตัดสินใจ ๒) ด้านการปฏิบัติการ ๓) ด้านการรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการประเมินผล

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในค้างนี้กำหนดระยะเวลาตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นเวลา ๘ เดือน

^๔ เทศบาลตำบลมหาสวัสดิ์, แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘), หน้า ๘ - ๙. (อัดสำเนา).

^๕ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๖๑.

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

๑.๕.๒ สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

๑.๕.๓ สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

๑.๕.๔ สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด มีความต้องการร่วมกัน และการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การรับประโยชน์และการประเมินผลในการจัดการน้ำ และการรักษาคุณภาพน้ำมาตลอดจนการใช้ประโยชน์ควบคู่ไปพร้อมกับการฟื้นฟูให้น้ำมีความสมบูรณ์รวมทั้งควบคุมรักษาคุณภาพน้ำของชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้มีผลประโยชน์ทุกภาคส่วนของชุมชนของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ประชาชน หมายถึง ประชาชนคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือประกอบกิจการวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลหรือติดตามแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาในการจัดการน้ำในเขตพื้นที่ ของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การจัดการน้ำ หมายถึง การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ และการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนของบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ชุมชนของชุมชนบ้านศาลาติน หมายถึง ประชาชนของชุมชนบ้านศาลาติน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือประกอบกิจการซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในเขตพื้นที่ชุมชนของบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๑.๗. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

๑.๗.๒ ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐาน และแนวทางของการศึกษาวิจัยโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการทรัพยากรน้ำ

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

๒.๖ แนวคิดการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals) SDG

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลายๆท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

คำว่า “การมีส่วนร่วม” ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งอาจจะมองทั้งในแง่ของแนวคิดหลักการ กระบวนการและวิธีการปฏิบัติ มีนักวิชาการหลายๆท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่การวิจัย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารซึ่งเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนควบคุมโดยตรงจากประชาชน การมีส่วนร่วมได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

ชิต นิลพานิช และกุลธณ ธนาพงศธร^๑ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้ เข้ามี

^๑ ชิต นิลพานิช และกุลธณ ธนาพงศธร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” ในเอกสาร การสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน (พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน่วยที่ ๘), (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๓๕๐.

ส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ^๒ ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนงทั้งทางด้านจิตวิทยาสังคมซึ่งได้อธิบายถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทางจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคม ทางด้านการเมืองให้ทัศนะว่าการมีส่วนร่วมเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ให้แก่สมาชิกในสังคม สร้างความเท่าเทียมกันและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคน ทางด้านการ พัฒนายังให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาด้วยตัวเอง พร้อมทั้งมีส่วนรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ และผลเสียที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์^๓ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเราใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

พัชรีย์ ลิ้มศรี และคณะ^๔ ได้กล่าวสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้/เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ประสพสุข ตีอินทร์^๕ ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย โดยที่การมีส่วนร่วมอาจรวมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือจนครบทุกขั้นตอนก็ได้ การเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา^๖ ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผิดชอบจาก โครงการพัฒนานอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น

^๒ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร”, ประมวลสาระชุดวิชาการ วิจัยเพื่อการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ ๙, (คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๐.

^๓ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๓.

^๔ พัชรีย์ ลิ้มศรี และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๕ ประสพสุขตีอินทร์, “การมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๗),

^๖ นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, แนวทางแนวการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๙.

สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุบผา^๗ ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการร่วมมือร่วม ปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคล หรือ ของกลุ่ม เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และ เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของสภาวะสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) อันเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดหมายของกลุ่ม

เจมส์แอล เครตัน (James L.Creighton)^๘ ได้ให้ความหมายว่า “การมีส่วนร่วมของ ประชาชน คือกระบวนการที่ความกังวลความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการ ใน กระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะ ทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน”นอกจากนี้ผู้เขียนยัง อภิปราย เพิ่มเติมถึงประเด็นว่าจริงหรือไม่ว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะหมายถึงการที่ประชาชนมีโอกาสดูแล แสดงความ คิดเห็นก่อนการตัดสินใจจะเกิดขึ้น หรือหมายความว่าผู้มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถ ตัดสินใจใดๆ ที่อาจ ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากประชาชนก่อน เท่านั้น

ไพฑูรย์ ผิวผาง^๙ กล่าวว่าการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ และเป็นที่ยอมรับร่วมกันมี อยู่ที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่เป็นไปโดยลักษณะแบบสมัครใจและเขา ร่วมกิจกรรม อย่างเข้มแข็งแต่คุณสมบัติดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อาศัยกระบวนการเริ่มต้น และการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง ไม่ใช่เป็นการจำลองแบบหรือการนำมาสวมใส่ในจุดใดจุดหนึ่ง

โคเฮน และนอร์แมน (John M.Cohen & Norman T)^{๑๐} ได้ให้ความหมายว่า การมี ส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการวางแผนและตัดสินใจไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจและ วางแผนได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้การวางแผนและตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วยการ วางแผนและตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของการรับผลประโยชน์และการตรวจสอบ และประเมินผล ในกิจการพัฒนาดังจะเห็นว่าการวางแผนและตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับ การปฏิบัติและก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการตรวจสอบและประเมินผลด้วยนอกจากนี้ก็จะมีผล สะท้อนกลับจากการตรวจสอบและประเมินผลและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่ประชาชนแสดงเจตนาทั้งด้วยการให้ความคิดเห็น และการลงมือกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาและหรือดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลในอันที่จะนำการ เปลี่ยนแปลงในทางที่ควรเป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่มชนและสังคมโดยรวม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเป็น ความตั้งใจที่แท้จริงของประชาชน

^๗ สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุบผา, “การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนภายใต้การขึ้นนำของพระสงฆ์ : กรณีศึกษาป่าชุมชนวัดชลประทานราชดำริตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์ ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓).

^๘ James L.Creighton, A guide Book for Involving Citizens in Community, (Creighton University, 2005), P 7

^๙ ไพฑูรย์ ผิวผาง, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลเปือยน้อย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๒๕๕๐), หน้า ๔๗.

^{๑๐} John M.Cohen and NormanT, Rural-Development Participation : Concepts and MeasuresforProjectDesign,Implementationandvaluation,(TheRuralDevelopmentCommitteeCenter for International Studies Cornell University, 1977), P. 56

๒.๒.๒ หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าหลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการหลากหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา^{๑๑} ได้ให้ความหมายว่า หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมี ๑๐ ประการที่ควรคำนึงถึง คือ

๑. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
๒. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วตั้งแต่เกิดโดยเหตุที่เขาอาจจนอยู่นั้นมิใช่จากกรรม
๓. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมกันรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อมได้
๔. เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่งบางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อยๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก
๕. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิดร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมการที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมรับปรับให้เหมาะสมกับตนอย่างเหมาะสม
๖. การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้
 - ๖.๑ ประชาชนในท้องถิ่นรู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลอื่นที่ “เขาไม่รู้จักรัก” หรือที่ “เขาไม่ไว้วางใจ” ที่บอกว่ามาช่วยเขาแต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง
 - ๖.๒ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้นๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วมและที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคนอีกทั้งโครงการให้ ความจริงใจด้วย
 - ๖.๓ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผล หรืออาจเกิดความเสียหาย
 - ๖.๔ มีการสื่อสาร ๒ ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์หากผู้มีส่วนได้-เสียได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่า โครงการจะทำให้เกิดผลดี-ผลเสีย อย่างไรเพียงใดอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้
 - ๖.๕ ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ-ร่วมคิดร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้ต้องการเข้ามาร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้นการร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้นๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดียิ่งขึ้นกว่าการที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป
 - ๖.๖ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้นๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

^{๑๑} นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔ - ๑๕.

๖.๗ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

๖.๘ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงาน หรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

๖.๙ มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการและผู้มีส่วนได้เสีย

๗. เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อยและชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้างดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

๘. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (๑) รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (๒) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (๓) ให้มีตัวแทนมีส่วนร่วม โดยอ้อม ซึ่งย่อมขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่เช่น ในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของเขามาก การมีตัวแทนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีในหมู่บ้านมีประชาชนหลากหลายกลุ่มจึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมีส่วนร่วมเพิ่มเติม

๙. ไม่มีสิ่งใด ได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

๑๐. การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มากมิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว

นิติภูมิ แสงประดับ^{๑๒} กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคล โดยจะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นบ่อยครั้งเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ แรงจูงใจ และความผูกพันในการดำเนินกิจกรรม ทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนได้แสดงออกถึงการร่วม คิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ เพื่อให้โครงการที่กำหนดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนด

สรุปได้ว่า หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมโดยที่มนุษย์ได้มาร่วมคิดร่วมกันรู้เพื่อ ความเข้าใจที่ถูกต้องที่เกี่ยวกับหลักการเพื่อให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรที่ได้ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นการร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้นๆ

๒.๒.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการหลายๆ ท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

พระมหาสุทิตย์ อาภากร^{๑๓} ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาขององค์กรชุมชนและเครือข่ายนั้น มี ๖ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในท้องที่ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชนด้วย

^{๑๒} นิติภูมิ แสงประดับ, ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยสนามชัย, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐

^{๑๓} พระมหาสุทิตย์ อาภากร, “การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน”, ในเอกสารประกอบการศึกษา วิชา ๖๑๕๑๐๓ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓-๑๔.

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรประชาชนและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนารวมทั้งกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการพัฒนา ดังอย่างเช่น องค์กรชุมชนและเครือข่ายเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนแม่บทชุมชนและแผนพัฒนาตำบล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่องค์กรชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการเพื่อให้กิจการเพื่อให้กิจกรรมลุล่วง เช่น องค์กรชุมชนเข้าไปดำเนินพัฒนาระบบสหกรณ์ของชุมชน และการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ภาคประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ใครได้รับประโยชน์มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งในการประเมินผลนั้นอาจเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอดของการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๖ การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ประสพการณ์ทำงาน และการสรุปบทเรียน เพื่อให้คนในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ทบทวนการทำงานของตนเอง และหาแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในระยะยาว

เจมส์ คีตส์ ปันทอง^{๑๔} ก็ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนาซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพเป็น ๕ ขั้นตอนเช่นกัน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี และอื่นๆ จากองค์กรภาคีการพัฒนา

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนาได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบ

^{๑๔} เจมส์ คีตส์ ปันทอง, การบริหารงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๒๖.

ย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

โกวิท พวงงาม^{๑๕} ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาโดยสรุปว่า ควรจะมี ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อมไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่า งานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen and Uphoff)^{๑๖} ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอน คือการริเริ่มตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติ

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานความร่วมมือ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ชูติมา ปัชโชติพงษ์^{๑๗} ได้เห็นด้วยกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชาติ และคณะ (Shadid and Others) ซึ่งมีความคิดเห็นว่า แนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือแนวคิดของชาติ ที่ได้จำแนกขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ

^{๑๕} โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, (ม.ป.ท., ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^{๑๖} J.M. Cohen and N.T. Uphoff, "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity", World Development, 8 (3), (1980), p. 223.

^{๑๗} ชูติมา ปัชโชติพงษ์, การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนแถบชายแดนในประเทศไทย, PAR Activities อำเภอเวียงแหง จ.เชียงใหม่, (องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก: (สหราชอาณาจักร), ๒๕๔๔), หน้า ๒๗.

(Decision Making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้น ก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน ประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลด้วย

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการประเมิผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในต่างๆ ได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับงานทุกขั้นตอน และในมิติต่างๆ โดยเฉพาะผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ซึ่งเกี่ยวข้องที่มีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน จะต้องดำเนินการตามแบบแผนที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว เริ่มตั้งแต่การร่วมศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ การวางแผนแก้ไขปัญหาคิดตาม และประเมินผล ตลอดจนนำผลที่เกิดขึ้นไปใช้ร่วมกัน เป็นต้น

นันทวัฒน์ บรมานันท์^{๑๔} ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอนคือ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้น ปัญหาเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่าง ต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐานและการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม และส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

^{๑๔} นันทวัฒน์ บรมานันท์, การบริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักนิติธรรม, ๒๕๔๑), หน้า ๖

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประชาชนทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสามัคคี

๒.๒.๔ ลักษณะของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบได้ว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการหลายๆ ท่าน ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ปิยะนุช เงินคล้าย^{๑๙} แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น ๓ ลักษณะ คือ ๑) การมีส่วนร่วมโดยความ สมัคใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอก เป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ ๒) การมีส่วนร่วม โดยคนภายนอก พบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมี ส่วนร่วมของประชาชน. ๓) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ แบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ ๒ มากนักในแง่ ผลลัพธ์ ออกมาทันที

นำชัย หนูผล^{๒๐} ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการคือ

๑) การปรากฏ ตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือ หน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วม จึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆ ซึ่งจะ มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ แรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆ

๒) การเกี่ยวข้อง (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วม ในโครงการอย่างแข็งขันของ ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดย เน้นที่ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้น สถาบันองค์การ

๓) การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่ม ผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดหรือ ควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และ ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)

อิระวัชร จันทระประเสริฐ^{๒๑} ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ

๒. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ขบวนการมุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายในหน่วยงาน

๓. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมี ส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความเร็ว การกระจายอำนาจสู่ ประชาชน

^{๑๙} ปิยะนุช เงินคล้าย, “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบ ของ นโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๖).

^{๒๐} นำชัย หนูผล, **หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน**, (เชียงใหม่:สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ โจ้, ๒๕๓๑), หน้า ๓๑

^{๒๑} อิระวัชร จันทระประเสริฐ, **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพระราชทานเพลิงศพนางสมศรี จันทระประเสริฐ**, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๘๓.

๔. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบันให้ความสำคัญในแง่การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชน ชั้นทางสังคม

๕. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบายเน้นเรื่อง การยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบทางสังคม แล้วนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ

ชาติชาย ณ เชียงใหม่^{๒๒} ได้กล่าวว่าลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ ๑) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชน (Inclusiveness) ๒) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ ๓) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา^{๒๓} ได้ให้ความหมายของลักษณะการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ ๑๐ ประการ

๑. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้-เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

๒. การมีส่วนร่วมนั้น มิมีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (๑) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น (๒) ทางด้านคุณภาพ ควรให้ผู้มีส่วนร่วม มิมีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือ ความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่ามีความดี

๓. จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (An end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือ จะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จยิ่งขึ้น

๔. การมีส่วนร่วมนี้ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอ หรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

๕. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและการศึกษาซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วยจะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมไปในขณะเดียวกัน แต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

๖. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนี้ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แข่งขันมิใช่ เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้ผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วมคงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม

^{๒๒} ชาติชาย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๕๔.

^{๒๓} นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, หน้า ๑๕-๑๗.

มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิดเพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความร่วมมือกันจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

๗. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใด และโดยวิธีใด โดยคณะผู้บริหารที่มีส่วนร่วมนี้ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

๘. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้นการมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจที่คิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาต่างๆได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไป

๙. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

๑๐. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณ์ขึ้นประกอบไปบ้างเพราะใน สังคมไทย การมีอารมณ์ขึ้น จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขึ้นดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมจะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้นๆซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่นๆเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกันของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนร่วมให้และมีส่วนได้รับประโยชน์จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

คำว่า“ชุมชนเข้มแข็ง”ถูกให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายตามทัศนะ และประสบการณ์ทำงานของนักวิชาการแต่ละท่าน ดังนี้

ประเวศ วะสี^{๒๔} ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ชุมชนที่มีสมาชิกมีความสามารถในการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่นๆ ให้สามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตต่างๆ ได้ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากการที่คนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเข้ามาร่วมคิดร่วมทำมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ ความเป็นชุมชนจะทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาทุกชนิดทั้งทางเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเมือง และสุขภาพ

เสรี พงศ์พิศ^{๒๕} ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง สามารถบริหารจัดการตัวเอง จัดการทรัพยากร มีความรักท้องถิ่นเคารพในวัฒนธรรมภูมิปัญญา มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายพออยู่พอกินมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลกับธรรมชาติ

^{๒๔} ประเวศ วะสี, ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑), หน้า ๔๖.

^{๒๕} เสรี พงศ์พิศ, เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจริญวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

อานันท์ กาญจนพันธุ์^{๒๖} ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่สามารถปรับตัวในการที่จะจัดการความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นมาเพราะระบบนิเวศและความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับภายนอกและภายในไม่ได้ยังคงที่ดังนั้นชุมชนใดสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์กฎเกณฑ์ใหม่ๆ หรือระบบความรู้ใหม่ๆ หรือการจัดองค์กรใหม่เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านั้นได้โดยอาศัยการคำนึงถึงการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์เคารพในศักดิ์ศรีคนอื่น ๆ พร้อมๆ กับการให้อำนาจต่างๆ ยอมรับในสิทธิความชอบธรรมของตัวเองความสามารถในการสะสมทุนทางสังคมหลายอย่างเข้าด้วยกัน และคงทำให้ทุนทางสังคมเหล่านี้ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงภายนอก และสภาพนิเวศที่ตนเองอยู่อย่างเหมาะสมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ควบคุมชะตากรรมของตัวเองได้ น่าจะเป็นพลังที่เรียกว่า “ชุมชนเข้มแข็ง”

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม^{๒๗} ได้ให้ความหมายว่า ประชาคมตำบลที่เข้มแข็งโดยพื้นฐานควรมีลักษณะที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง/วิธีการที่จะนำไปสู่สิ่งที่เขาใฝ่ฝันฐานของสังคมที่เข้มแข็ง หมายถึง ความเข้มแข็งในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคมวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมการเมืองการปกครอง แม้กระทั่งเรื่องศาสนา เรื่องจริยธรรม คุณธรรม รวมทั้งคุณภาพของผู้นำคุณภาพของบุคคล คุณภาพของประชากร ที่มีการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า เป็นชุมชนที่สามารถจัดการกับชุมชนของตนได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและมีนักวิชาการบางท่านได้อธิบายความหมายในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละมิติเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งผ่านตัวแทนของคำว่าประชาคมเข้มแข็งอีกด้วย ในความเข้าใจของผู้เขียนเห็นด้วยว่า กล่าวถึงแทนกันได้เพราะคำว่าประชาคมที่มีการนำมาใช้ในสังคมไทยนั้น หมายถึง การรวมตัวกันของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ในการจัดการกิจกรรมต่างๆ

๒.๒.๑ องค์ประกอบและลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

เดวิด แมททิวส์^{๒๘} ได้วิจัยที่เมืองทูเปโล ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของประชาสังคมที่เข้มแข็งและสามารถใช้เกณฑ์ในการวัดความเข้มแข็งของประชาคมได้จากองค์ประกอบ ๖ ประการคือ

๑. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสารประชาสังคมต้องการโอกาสต้องการการพบปะและพื้นที่สาธารณะทางกายภาพที่เปิดโอกาสที่พลเมืองหรือสมาชิกได้มีโอกาสพบปะสัมพันธ์เพื่อใช้เป็นช่องทางการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนและประเด็นสาธารณะผ่านเวทีสาธารณะ (Public Space) ซึ่งแยกได้หลายระดับ พื้นฐานที่สุดก็คือ การพบปะของผู้คนเป็นครั้งคราว เช่น การพบปะของเพื่อนบ้าน ซึ่งเปิดโอกาสให้คนมาสัมพันธ์กัน ระดับถัดมาคือ การรวมกัน

^{๒๖} อานันท์ กาญจนพันธุ์, *วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔), หน้า ๙๐

^{๒๗} ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, *แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒.

^{๒๘} เดวิด แมททิวส์, อ้างใน วิรุฒิ เสนาคำ, *จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, ๒๕๔๐), หน้า ๔.

เป็นกลุ่ม องค์กรเพื่อทำกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง อาทิมูลนิธิหรือองค์กรต่างๆระดับสูงสุดคือ ระดับการเชื่อมโยงสมาชิก/องค์กรให้เป็นเครือข่ายการพบปะหรือทุกประเภทข้างต้นเป็นช่องทางการสื่อสาร (Channels of Communication)

๒. กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการตัดสินใจของชุมชน เมื่อชุมชนมีการพบปะพูดคุยกันในประเด็นสาธารณะต่างๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนช่วยให้เรารู้ในสิ่งที่เราต้องการรู้ซึ่งไม่อาจรู้ได้โดยลำพัง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการเปิดให้ประชาชนกำหนดหรือนิยามประเด็นปัญหาสาธารณะร่วมกันเมื่อชุมชนมีการเรียนรู้จึงมีส่วนช่วยให้กระบวนการตัดสินใจของชุมชนรอบคอบมากขึ้นและการตัดสินใจนั้นจึงเป็นการตัดสินใจร่วมกันของคนในชุมชน

๓. ภาพการณ์นำและผู้นำชุมชนในชุมชนที่เข้มแข็งสมาชิกชุมชนแต่ละคนสามารถที่จะริเริ่มทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ โดยที่ผู้นำชุมชนมีหน้าที่ดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนไม่ผูกขาดการเป็นเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของชุมชน นอกจากนี้การนำของผู้นำชุมชนต้องเป็นไปในลักษณะที่พร้อมเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมองปัญหาทั้งชุมชนไม่รีบร้อนแก้ไขเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้จากความล้มเหลวอย่างไม่ย่อท้อไม่แยกตนออกจากผู้ตามและชุมชน

๔. กรอบแนวคิดของคนในชุมชนกรอบแนวคิดหรือหลักนำการปฏิบัติของชุมชนที่เข้มแข็งเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมและการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยสมาชิกชุมชนต้องตระหนักในความรับผิดชอบของตนต่อปัญหาของชุมชนและปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้โดยสมาชิกหรือคนในชุมชนเอง

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะที่คนในชุมชนมักไม่พึ่งพาสถาบันของรัฐแต่จะสัมพันธ์ต่อกันในแนวนอนซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มักก่อให้เกิดความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน

๖. สำนักความเป็นชุมชนและชนแห่งการแบ่งปันชุมชนที่เข้มแข็งสมาชิกจะมีสำนักในความเป็นชุมชนสูงที่แสดงออกมาในลักษณะของความไว้วางใจแบ่งปันเอื้ออาทร และเป็นเจ้าของชุมชนมีธรรมเนียมนิยมของความร่วมไม่ร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดหรือพัฒนาในระหว่างหรือหลังจากที่คนได้มาทำงานร่วมกัน

ธีระพงษ์ แก้วหาญ^{๒๙} ได้เสนอองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งเพื่อใช้ในการนำไปสู่การปฏิบัติดังนี้

๑. อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญช่วยยึดเหนี่ยวคนในชุมชนและความเป็นชุมชน โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดี หรือค่านิยมสุภาพดีจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ทุกคนเกิดสำนึกและร่วมในกิจกรรมการพัฒนาอีกทั้งการเชื่อมั่นในศักยภาพของคนในชุมชนการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทั้งตนเองผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดความสุขในการกระทำเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดอำนาจที่เป็นอำนาจสาธารณะของทุกคนและเป็นของชุมชน

๒. การจัดการองค์กรและการบริหารจัดการมีการจัดองค์กรที่ก่อให้เกิดกิจกรรม และความร่วมมือ การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีและมีกระบวนการวางแผนมีประสิทธิภาพเกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

^{๒๙} ธีระพงษ์ แก้วหาญ,กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคมประชาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โรงพิมพ์คลังนาวิทยา, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒ - ๒๓.

๓. การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้อื่น หรือ คนรุ่นถัดไปในการรับช่วงต่อภาระงานของชุมชนเป็นภาพของควมมีชีวิตชีวาของชุมชน และแสดงถึงการขยายกิจกรรมหรือเครือข่ายสมาชิก รวมทั้งความสามารถให้เข้าร่วมอย่างหลากหลาย มากขึ้น ทั้งกิจกรรม กลุ่มคน และองค์กร

๔. ทุน มีทุนในเชิงกายภาพ คือมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพโดยเฉพาะผู้นำด้านต่าง ๆ ที่มี อยู่และมีความหลากหลายในชุมชนหรือมีทุนที่เป็นตัวเงิน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ สิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรม อันเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นประสบการณ์ การเรียนรู้วิถีการ ปฏิบัติ และรื้อยรัดผู้คนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. เครือข่ายความร่วมมือหรือทุนเพื่อนจะทำให้มีความหลากหลายทั้งกิจกรรม และองค์กร หรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนาก่อให้เกิดอำนาจต่อรองและการพัฒนากิจกรรมสาธารณะร่วมกัน ภายใต้ กิจกรรมสาธารณะมากขึ้นมีการประมวลความคิด การตัดสินใจและกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนา ร่วมกันเพื่อประสานประโยชน์ต่อชุมชนส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

๖. สิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมืองเป็นอำนาจสาธารณะที่ก่อให้เกิดสิทธิตามมาเช่น สิทธิในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น สิทธิในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการกระจายผลประโยชน์ ทางการพัฒนาอย่างเป็นธรรมแก่ทุกคนในชุมชน และเป็นกลไกในการควบคุมกลไกตลาด การเงิน กฎหมาย การปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชน

๗. เกิดการยอมรับจากสังคมภายนอกแสดงถึงสถานะภาพหรือศักยภาพของชุมชนจน เป็น ที่ยอมรับจากภายนอกและเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถ และ ศักยภาพของชุมชนมากขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งกัน และกันเป็น เครือข่ายทางสังคมหรือการพัฒนาในระดับมหภาคมากขึ้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งที่กล่าวมานั้นสอดคล้องกับหลักการ สำคัญในลำดับแรกๆ ของการพัฒนาชุมชนหรือการทํานุบำรุงชุมชนให้เจริญคือการมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักการสากลที่นำพาคนชุมชน สังคมไปสู่เป้าหมายที่เป็นความสุข

๒.๒.๒ ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี^{๓๐} ได้ให้ความหมายว่า ชุมชนมีหลายแบบชุมชนไม่จำเป็นต้องหมายถึงคน กลุ่มใหญ่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณเดียวกันแต่ความเป็นชุมชนสามารถให้คำจำกัดความได้ คือ ความเป็นชุมชนนั้นอยู่ที่การที่คนในชุมชนจำนวนหนึ่ง (คนละพื้นที่ก็ได้) มีวัตถุประสงค์ร่วมกันมีการ ติดต่อดสื่อสารกันมีความเอื้ออาทรต่อกันมีการเรียนรู้และร่วมกันกระทำการกิจต่างๆ

กาญจนา แก้วเทพ^{๓๑} ได้ให้ความหมายว่า เรื่องความเข้มแข็งของชุมชนว่าอาจพิจารณาได้ แก่

๑. ตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์คือ สิ่งที่บ่งบอกความเข้มแข็งของชุมชนคือการเจริญเติบโต ใน เชิงปริมาณและคุณภาพขององค์กร นั่นคือ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นและมีการสืบทอดคนรุ่นใหม่ๆ เข้า มา รับช่วงภาระงานส่วนในมิติเชิงคุณภาพดูได้จากความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งความคิด และ พลังแห่งศีลธรรมทั้งของสมาชิกและผู้นำอีกทั้งผู้นำอาจดูได้จากความสามารถและการประสาน

^{๓๐} ประเวศ วะสี, ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศีลธรรมและสุขภาพ, หน้า ๑๓.

^{๓๑} กาญจนา แก้วเทพ, องค์กรชุมชน กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม, (ขอนแก่น : สำนักพิมพ์ บริษัทแปลนพรินติง จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙ - ๒๐.

ผลประโยชน์สิ่งสำคัญที่ต้องดูอีกอย่างคือ พลังสร้างสรรค์ของสมาชิกในการคิดค้นและทำกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวาและมีความต่อเนื่อง

๒. ปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมคือ ผลงานหรือกิจกรรมกลุ่มมีความต่อเนื่อง ดำเนินการอย่างเป็นเครือข่ายและขยายกิจการใหม่ๆ นอกจากนี้พิจารณาได้จากความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่องค์กรเผชิญในภาวะวิกฤต

๓. ปริมาณและคุณภาพของทุนที่เป็นวัตถุดิบประสงค์ หรือสภาพแวดล้อมพิจารณาจากทุนด้านปริมาณของวัตถุที่เพิ่มมากขึ้นหรือได้มา ส่วนมิติเชิงคุณภาพ พิจารณาจากความยั่งยืนของทุน

๔. ทุนเพื่อนหรือเครือข่ายการมีเครือข่ายสมาชิกหรือกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและเห็นถึงศักยภาพในการระดมทุน พิจารณาได้จากเครือข่ายสมาชิกที่มีกว้างขวางมากขึ้น และความสามารถในการจัดการเครือข่าย

๕. สถานภาพขององค์กรชุมชนซึ่งองค์ประกอบจากหนึ่งถึงสี่เป็นเพียงการพิจารณาจากตัวองค์กรชุมชนเท่านั้น การพิจารณาศักยภาพควรพิจารณาอ้างอิงจากภายนอกด้วยนั่นคือ การประเมินการยอมรับต่อองค์กรชุมชนจากกลุ่มบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องว่าให้การยอมรับในเรื่องไหน มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ ยังเสนอว่า การพิจารณาความเข้มแข็งของชุมชนหาก มองในมุมกว้างแล้วน่าจะพิจารณาถึงขีดความสามารถของชุมชนในการควบคุมตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ เช่นการกำหนดราคาขายการอยากให้ลูกหลานอยู่ในหมู่บ้านกรรมสิทธิ์ที่ดินและป่าชุมชนเป็นต้นโดย มีความสามารถในการควบคุมได้มากยิ่งขึ้นตั้งแต่ วิถีชีวิตของตนเอง ครอบครัว กลุ่มหมู่บ้าน เครือข่าย ตลาด และนโยบาย

ธีรพงษ์ แก้วหาญ^{๓๒} ได้ให้ความหมายว่าความเข้มแข็งของชุมชนที่เน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มสมาชิกตัวองค์กร และการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดกิจกรรมผลประโยชน์ เกิดเครือข่าย และอุดมการณ์ ดังนั้น สามารถแยกพิจารณาชุมชนเข้มแข็งได้ ๓ ประการคือ

๑. พิจารณาถึงเฉพาะความเข้มแข็งหรือองค์กรชาวบ้านซึ่งมีบทบาทไม่มากนักในการเคลื่อนไหวภาคสาธารณะเป็นเพียงความเคลื่อนไหวในระดับองค์กรกลุ่มของตน

๒. พิจารณาความเป็นชุมชนเป็นลักษณะการรวมตัวที่หลากหลายทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการในความร่วมมือเป็น “ประชาสังคม” กล่าวคือ มีความร่วมมืออย่างกว้างขวางหลากหลายเป็นพหุภาคี มีการดำเนินการพึ่งตนเองและขยับประโยชน์จากเฉพาะกลุ่มสู่จิตสาธารณะมากขึ้น

๓. พิจารณาความเป็นชุมชนสาธารณะเป็นสังคมของส่วนที่ไม่ใช่การจัดการโดยภาครัฐ หรือภาคทุนที่แสวงหาประโยชน์ ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนภาคสาธารณะมีความเข้มแข็ง ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางการสื่อสารกระบวนการที่สำคัญของชุมชนให้ เกิดสำนึกสาธารณะ (เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้) ภาวะการผู้นำและผู้นำชุมชน กรอบแนวคิดหรือ จินตนาการของคนในชุมชนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบันสำนึกความเป็นชุมชนและการรู้จักแบ่งปัน

^{๓๒} ธีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคม ประชาสังคม, หน้า ๒๐ - ๒๑.

มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ ฤกษ์กุลบุตร^{๓๓} ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
๒. สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
๓. มีกระบวนการของชุมชนที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
๔. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
๕. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
๖. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกด้านของชุมชนมุ่งที่การพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกคนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
๗. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป
๘. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่น ภาค ราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ อื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งต้องเป็นพื้นฐานของความรักความสามัคคี และความเอื้ออาทร มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องรู้จักใจกว้างยอมรับความแตกต่าง และความหลากหลายซึ่งเป็นคุณค่าหลักของระบอบประชาธิปไตย

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการทรัพยากรน้ำ

๒.๓.๑ การจัดการน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ

กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างสูงอย่างบูรณาการ โดยมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบาย แผนการ กฎหมาย และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ บริหารการพัฒนา การอนุรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแลกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ พัฒนาวิชาการ กำหนดมาตรฐาน และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านทรัพยากรน้ำระดับภาพรวมและระดับลุ่มน้ำ

ผลการดำเนินงานในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา นอกจากการจัดทำโครงการทำดีเพื่อแผ่นดินในพื้นที่ต่างๆ แล้ว กรมทรัพยากรน้ำยังได้จัดประชุมคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีเรื่องการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน การจัดประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการลุ่มน้ำ โดยคณะกรรมการแม่ข่าย และการประชุมคณะรัฐมนตรีคณะกรรมการแม่ข่ายครั้งที่ ๑๗ นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายข้อมูลทรัพยากรน้ำ และ

^{๓๓} มंत्री กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ ฤกษ์กุลบุตร, *การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน*, (เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๗๗.

ร่วมจัดตั้งศูนย์การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การบริหารจัดการลุ่มน้ำในภูมิภาคเอเชีย ตลอดจนการเตรียมการสำหรับการประชุมระดับผู้นำด้านน้ำ แห่งภูมิภาคอาเซียน - แปซิฟิก ครั้งที่ ๒ รวมทั้งการจัดการน้ำโครงการติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ดินถล่มในที่ลาดชัน และราบเชิงเขา อีกทั้งยังมีโครงการติดตั้งระบบตรวจวัดสภาพทางไกลอัตโนมัติกลุ่มน้ำยมและลุ่มน้ำน่าน^{๓๔}

๒.๓.๒ แนวคิดและหลักการในการจัดการทรัพยากรน้ำ

น้ำมีความจำเป็นทั้งในภาคการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การอุปโภค บริโภค การประกอบอาหาร ชำระร่างกาย การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งที่อาศัยของปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ในภาคอุตสาหกรรมต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิต โดยใช้ล้างของเสีย หล่อเครื่องจักรและระบายความร้อน น้ำจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมาก และเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า จึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องรับรู้ ตระหนักและเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อวงจรการเกิดน้ำในระบบนิเวศธรรมชาติของป่าต้นน้ำ เป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกภาคส่วนต้องช่วยกันปกป้อง ดูแลรักษา อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เพื่อให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพน้ำใสสะอาดไหลตลอดทั้งปี อีกทั้งในอนาคตจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นจำเป็นต้องใช้น้ำปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่ปริมาณน้ำมีจำนวนจำกัดทั้งด้านปริมาณคุณภาพ เนื่องมาจากสาเหตุไปหลายประการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุด^{๓๕}

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดคำถามว่า การจัดการทรัพยากรน้ำ คืออะไร มีความหมายหลักการ และวิธีการของการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างไร ดังนี้

๒.๓.๓ ความหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำ

กรมทรัพยากรน้ำได้นิยามความหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำว่า การจัดการทรัพยากรน้ำ คือ การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันอย่างบูรณาการ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในเขตลุ่มน้ำ^{๓๖} และการจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อประโยชน์ด้านต่างๆ ให้ประชาชนทุกพื้นที่มีน้ำใช้กิจกรรมต่างๆ อย่างพอเพียงในฤดูกาล มีการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพในยุติธรรม มีการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรน้ำ และแหล่งน้ำ มีการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมที่เป็นเหตุทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สิน ทั้งจากการเกิดตามเองตามธรรมชาติ และโดยที่มนุษย์เป็นเหตุให้เกิดขึ้น และมีการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและมนุษย์ทำให้เกิดขึ้น โดยมีการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ด้วยความคิดและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพ เพื่อเร่งรัดดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายต้องการที่ประชาชนพ้นจากความเดือดร้อนให้ทั่วทุกมุมน้ำ

^{๓๔} กรมทรัพยากรน้ำ, รายงานประจำปี ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

^{๓๕} ปราโมทย์ ไหมกลัด, คู่มืองานเขื่อนที่ดินขนาดเล็กและฝาย, นนทบุรี : สมาคมศิษย์เก่าวิศวกรรมชลประทาน, ๒๕๒๕), หน้า ๖.

^{๓๖} กรมทรัพยากรน้ำ, การจัดการทรัพยากรน้ำ, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: http://www.Dwr.go.th/Contents/Content/files/001007/0000087_1.ppt [๑๑ ธ.ค. ๒๕๕๕].

ปราโมทย์ ไหม้กลัด^{๓๗} ได้อธิบายความหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำว่า การจัดการทรัพยากรน้ำ หมายถึง การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ไม่ใช่เฉพาะการส่งน้ำหรือเอาไปแจก แต่เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วมและปัญหาน้ำเสีย

ความสำคัญของฉันทจัดการทรัพยากรน้ำ คือ การจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากทรัพยากรน้ำ และต้องจัดการควบคู่กับป่าต้นน้ำด้วย ความสำคัญของการอนุรักษ์ต้นน้ำตอนบนนั้น เปรียบเสมือนแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถให้น้ำต่อพื้นที่ราบหรือพื้นที่ตอนล่างได้มากพอตลอดเวลาและมีคุณภาพดีตามที่ต้องการ ในกรณีที่พื้นที่ป่าถูกทำลายน้ำอาจไม่ถูกเก็บไว้ในดิน มักก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และการมีน้ำมากเกินไปในฤดูฝนซึ่งจะแปรสภาพอุทกภัยโดยเฉพาะในเขตร้อน นักจัดการลุ่มน้ำจำต้องมีการสร้างอ่างหรือเขื่อนเก็บน้ำเพื่อทดแทนดินที่ไม่สามารถเก็บน้ำได้ อ่างหรือเขื่อนอาจมีการยกเลิกไปถ้ามีการพัฒนาที่ดินให้สมรรถภาพในการจัดการเก็บน้ำได้ อย่างอย่างไรก็ตามการสร้างอ่างและเขื่อนเก็บน้ำเพื่อเอาไว้ใช้สอย เป็นหลักการประกันในการมีน้ำใช้สอยได้ตามเวลาที่ต้องการ อีกทั้งที่ยังช่วยให้มีน้ำที่มีตะกอนปนอยู่ในใสสะอาดขึ้น ทำให้สามารถนำน้ำมาใช้ได้และลดต้นทุนในการทำมาสะอาดน้ำ^{๓๘}

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์อนันต์ และมีโทษมหันต์ หากไม่ได้มีการจัดการและควบคุมที่ดีพอ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำจำเป็นต้องอาศัยการวางแผนการและพัฒนาแหล่งน้ำ และการควบคุมปริมาณอัตราการไหลของน้ำให้พอเหมาะ พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณภาพและระยะเวลาการไหลของน้ำในเวลาเดียวกันด้วย นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะต้องพิจารณาควบคู่กันไปใช้ประโยชน์ในกรน้ำจากทรัพยากรทุกประเภทร่วมกับให้บังเกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดเพราะในการใช้ประโยชน์น้ำจากน้ำแต่ละประเภท จะแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ยาก^{๓๙}

สรุป การจัดการน้ำทรัพยากรน้ำจึง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในเขตลุ่มน้ำร่วมกัน โดยจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าและทั้งถึงกันอย่างยุติธรรม และการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากไม่มีการจัดการทรัพยากรน้ำจะทำให้เกิดปัญหาได้ ซึ่งปัญหาวิกฤตการณ์ของน้ำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมตามมา ด้วยเหตุนี้การจัดการน้ำทรัพยากรน้ำจึงมีความสำคัญที่สุดทุกคนต้องร่วมมือกันในการจัดการเพื่อให้มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม โดยประหมายในการจัดการทรัพยากรน้ำจะได้กล่าวต่อไป

^{๓๗} ปราโมทย์ ไหม้กลัด, ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย, (เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

^{๓๘} กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร, การบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาการเกษตรและในเขตชลประทาน, (กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐.

^{๓๙} พระสมบุรณ์ ปุณณปัญโญ (พุ่มจันทร์) บทบาทของพระสงฆ์วัดพระบรมธาตุดอยผาฮ่อม ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๒๖ – ๒๘.

๒.๓.๔ เป้าหมายทรัพยากรน้ำการจัดการทรัพยากรน้ำ

การจัดการทรัพยากรน้ำ มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำ ได้แก่ การขาดแคลนน้ำ อุทกภัย คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ให้ปัญหาบรรเทาหรือกำจัดจนหมดสิ้นไป และเพื่อให้ทุกๆ สิ่งในสังคม ทั้งคน สัตว์ และพืช มีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความหลากหลายทางชีวภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีน้ำใช้อย่างยั่งยืนและทั่วถึง^{๔๐}

เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำตามกรอบความคิดในการจัดทำนโยบายน้ำแห่งชาติ มีอยู่ว่า การจัดทำนโยบายน้ำแห่งชาติมุ่งเน้นกระบวนการประสานงาน การพัฒนา และการบริหารทรัพยากรน้ำร่วมกับทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยมุ่งหวังให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมวิสัยทัศน์แห่งชาติ และภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ประเทศไทยจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีระบบบริหารจัดการองค์กระบบกฎหมายในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม ยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิต และกานมีส่วนร่วมในทุกระดับ^{๔๑}

เป้าหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐและชุมชน ในการจัดการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้ประโยชน์สูงสุด เนื่องจากชุมชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละพื้นที่มีความต้องการใช้น้ำที่แตกต่างกันไป เป้าหมายจัดการทรัพยากรน้ำของภาครัฐจึงต้องตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำให้เพียงพอ ทันท่วงทีความต้องการใช้งาน ไม่ท่วมขัง และมีคุณภาพน้ำที่ดี ซึ่งการจัดการทรัพยากรน้ำต้องมีแนวคิดในการจัดการว่า จะต้องวางแผนการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมาย

สรุป เป้าหมายการจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำ ได้แก่ การขาดแคลนน้ำ อุทกภัย คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ให้ปัญหาบรรเทาหรือกำจัดจนหมดสิ้นไป และเพื่อให้มีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความหลากหลายทางชีวภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ มีน้ำใช้อย่างยั่งยืน และทั่วถึง โดยมุ่งเน้นกระบวนการประสานงาน การพัฒนาและการบริหารการทรัพยากรน้ำร่วมกับทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

๒.๓.๕ หลักการโครงการจัดการทรัพยากรน้ำ

ในอดีตการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในภาครัฐ เป็นการลงทุนในระดับการศึกษา การสำรวจ การออกแบบ การก่อสร้าง การส่งน้ำและบำรุงรักษาตลอดอายุการใช้งานของโครงการ แต่โดยกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานระดับชาติ World Trade Organization (WTO) หรือ Asian Development Bank (ADB) ที่มีเงื่อนไขต่อการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่ต้องการให้ผู้ใช้น้ำได้มีบทบาทในการร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการ รวมถึงการบำรุงรักษาระบบชลประทานผู้ใช้น้ำได้รับประโยชน์โดยตรง ดังนั้นเทคโนโลยีต่างที่ภาครัฐได้พัฒนามาในอดีต จำเป็นต้องเผยแพร่ และถ่ายทอด

^{๔๐} กรมทรัพยากรน้ำ, การจัดการทรัพยากรน้ำ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.Dwr.go.th/contents/content/files/001007/0000087_1.ppt [๑๑ ธ.ค. ๒๕๕๕].

^{๔๑} พงศ์ธร โสภานันท์ และคณะ, โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการน้ำชลประทานสำหรับเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๘.

ให้ผู้ใช้น้ำได้รับทราบ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้วยตนเอง ดังนั้นการจัดการควบคุมการใช้น้ำชลประทานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดเขตเขตและบทบาทของภาครัฐและผู้น้ำในในอนาคต^{๔๒}

หลักการจัดการทรัพยากรน้ำของกรมชลประทาน มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้น้ำชลประทานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล และการบริหารระบบชลประทานในทุกระดับและทุกๆ ด้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ทั้งในด้านการปรับปรุงระบบโครงสร้างอาคารชลประทาน และในด้านสถาบันองค์กร ในรูปแบบการปรึกษาหารือและมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และความรับผิดชอบขององค์กรเกษตรกรเอง การบริหารจัดการชลประทานแบบมีส่วนร่วมนอกจากจะเป็นการเพิ่มบทบาทให้กับเกษตรกรเองในเรื่องการบริหารจัดการระบบชลประทานแล้วยังหมายถึงการถ่ายโอนหน้าที่บางประการในการจัดการชลประทานจากภาครัฐไปยังองค์กรกลุ่มผู้น้ำหรือภาคเอกชน แต่การบริหารจัดการน้ำชลประทานแบบมีส่วนร่วมไม่ได้หมายถึงเฉพาะองค์กรและการเกษตรที่เกี่ยวข้อเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติงานด้านชลประทานที่มีต่อผู้น้ำ ซึ่งควบคุมถึงการเปลี่ยนแปลงจากผู้ดำเนินงานและบำรุงรักษา มาเป็นการให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ การสนับสนุนงานบริการและส่งเสริมศักยภาพองค์กรผู้น้ำในประเทศไทย รวมถึงความพยายามในการพัฒนาผลประโยชน์ทางด้านการเกษตรกรรมอีกด้วย

ปราโมทย์ ไหมกัถ อติอธิการบดีกรมชลประทาน ได้บรรยายพิเศษเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย ซึ่งสรุปหลักการทรัพยากรน้ำ ได้ ๕ ประการ^{๔๓} ดังนี้

๑. การพัฒนาแหล่งน้ำ หรือการจัดการน้ำ มุ่งถึงการหาน้ำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้านต่างๆตามศักยภาพของการทรัพยากร วางแผนการใช้น้ำอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดมีการใช้อย่างยั่งยืน

๒. การจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพ งานจัดสรรน้ำ และใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละกลุ่มน้ำ จำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการกิจกรรม งานจัดสรร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การอนุรักษ์แหล่งน้ำในลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำประกอบด้วย พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ พื้นที่ต้นน้ำ ต้องอนุรักษ์ระบบป่า ในแหล่งน้ำธรรมชาติบางแห่งต้นเขื่อนมีวัชพืช สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาน้ำให้มีคุณภาพดี เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องร่วมมือกันการอนุรักษ์แหล่งน้ำดูแลลำน้ำให้มีคุณภาพ

๔. การแก้ไขปัญหาหน้าท่วม เป็นกิจกรรมสำคัญ เพราะธรรมชาติประเทศไทยเรายังตั้งอยู่ในเขตฝนตกมาก ในช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม ในเขตภาคเหนือ

๕. การควบคุมคุณภาพน้ำ ซึ่งในขณะนี้ปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ทั้งในชุมชนเล็กชุมชนใหญ่ รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรม ประสบปัญหาน้ำเน่าเสีย

อีกทั้ง การบริหารจัดการน้ำที่ดี จะต้องสอดคล้องทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในลุ่มน้ำด้วย นับตั้งแต่ที่ดิน รวมไปถึงทรัพยากรคน การบริหารจัดการน้ำหากไม่ให้นักในชุมชนมีส่วนร่วมย่อมไม่สำเร็จ โดยเฉพาะการให้สิทธิในการใช้น้ำ ดังต่อไปนี้

^{๔๒} พงศ์ธร โสภพันธ์ และคณะ, เล่มเดียวกัน, หน้า ๔๐.

^{๔๓} ปราโมทย์ ไหมกัถ, การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑), หน้า ๕.

๑. การพัฒนาแหล่งน้ำใดจัดหาน้ำเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในปัจจุบันเราประสบปัญหา การขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง จึงต้องมีระบบการจัดการแหล่งน้ำบาดาลและแหล่งน้ำผิวดิน เพื่อกักเก็บน้ำในพื้นที่ต่างๆ กระจายไปทั่วทุกชุมชน ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้แหล่งน้ำใช้ในหน้าแล้งอย่างเพียงพอในทุกพื้นที่ลุ่มน้ำ ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิประเทศที่สามารถพัฒนาได้ โดยการพัฒนาไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชน

๒. การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม ในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีน้ำตามธรรมชาติ หรือแหล่งน้ำต่างๆ ที่ได้พัฒนาไว้ จะต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้การนำน้ำที่มีอยู่ในแต่ละสถานะไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ด้วยความยุติธรรม กระบวนการที่จะดำเนินการจัดสรร ควบคุม กำกับการใช้ในในแต่ละกลุ่มนั้นจะต้องมีความชัดเจนและเหมาะสมกับสถานะของประเทศและชุมชน ซึ่งเทคนิควิธีการจะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์และวางรูปแบบกำหนดมาตรฐานของประเทศและชุมชน ซึ่งด้านเทคนิควิธีการจะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์และวางแผนรูปแบบกำหนดมาตรการโดยประชาชนมีส่วนร่วมให้ชัดเจน เพื่อให้กระบวนการจัดสรรและใช้ทรัพยากรน้ำมีประสิทธิภาพและยุติธรรม

๓. การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรน้ำ และแหล่งน้ำ ด้วยการดูแลรักษาฟื้นฟูต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ไม่ให้เสื่อมโทรมลงตามธรรมชาติและกระทบของมนุษย์ เพื่อให้ต้นน้ำลำธารและทรัพยากรในน้ำมีประสิทธิภาพการใช้งานได้ยืนนาน เริ่มตั้งแต่ต้องมีการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ต้องรักษาหรือหยุดยั้งไม่ให้เกิดการทำลายระบบนิเวศน์ เพื่อควบคุม และรักษาให้พื้นที่ต้นน้ำลำธารที่เป็นอ่างเก็บน้ำธรรมชาติให้มีต้นน้ำลำธารที่เป็นอ่างเก็บน้ำธรรมชาติให้มีต้นน้ำลำธาร หรือพื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ และจะเป็นแรงเก็บรวบรวมน้ำฝน ไหลในช่องดินเล็กน้อยๆ ระบายลงสู่ต้นน้ำลำธารต่างๆ ให้เกิดมีน้ำใช้เองตามธรรมชาติ ส่วนการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และแหล่งน้ำต้องดูแลรักษาไม่ให้ผู้บุกรุก ต้นเขิน ป้องกันและกำจัดวัชพืชให้หมดไป เพื่อรักษาสภาพแหล่งน้ำให้ดีที่สุด^{๔๔}

ส่วนแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำในกลุ่ม “ลุ่มน้ำ”^{๔๕} เป็นแนวทางการคิดที่พัฒนามาจากความรู้ทางนิเวศวิทยาที่จะศึกษาระบบความสัมพันธ์ของธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า สิ่งที่มีชีวิต และอื่นๆ ที่ประกอบเป็นหน่วยทางนิเวศหน่วยหนึ่ง โดยใช้สันปันน้ำเป็นเส้นลากแบ่งขอบเขตของหน่วยทางนิเวศ จุดเริ่มต้นของกลุ่มน้ำจึงเป็นความรู้ทางนิเวศกายภาพ การนำเอาแนวคิด “ลุ่มน้ำ” (Watershed) มาใช้กับการพัฒนาที่มาจากการพัฒนาลุ่มน้ำ เทนเนสซี (Tennessee Valley Authority –TAV) ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี พ.ศ ๒๔๗๖ โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายการจัดการทรัพยากรแบบผสมผสานเพื่อการพัฒนารอบด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การพลังงาน การชลประทาน การรักษา นิเวศ เนื่องจากเห็นว่าการพัฒนาด้านต่างๆ มีความเชื่อมโยงกัน ต่อมารูปแบบของโครงการ TAV ได้

^{๔๔} ปราโมทย์ ไหมกัถ, *คู่มืองานเขื่อนที่ดินขนาดเล็กและฝาย*, (นนทบุรี: สมาคมศิษย์เก่าวิศวกรรมชลประทาน, ๒๕๒๕), หน้า ๒๐.

^{๔๕} บุญที่ว่า พันธุ์เพ็ง “การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน กรณีอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่,” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

ถูกน้ำใช้ในประเทศต่างๆ ในการพัฒนาอย่างบูรณาการบนฐานของหน่วยทางนิเวศกายภาพ และหน่วยทางสังคมที่มีขอบเขตชัดเจน

๒.๓.๖ แนวทางจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ

ชุมชนพื้นที่ต้นน้ำ ดำเนินการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาป่าต้นน้ำถูกทำลาย ไฟป่า และน้ำไม่เพียงพอทำการเกษตร โดยเยาวชนและชาวบ้านร่วมกันสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นสร้างแนวป้องกันไฟป่า ให้ความสำคัญเรื่องกระบวนการเรียนรู้โดยลงมือทำ แล้วเป็นแกนนำในกาขยายแนวแนวคิดการจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่เครือข่ายลุ่มน้ำของชุมชน^{๔๖}

ชุมชนมีแนวทางดำเนินงานสำหรับการจัดการป่าต้นน้ำ พอสรุปเป็นกระบวนการได้ดังต่อไปนี้

๑. เรียนรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำตามแนวทางพระดำริและนำความรู้มาปรับใช้ในใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำในชุมชน

๒. ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นความสำคัญของป่าต้นน้ำสร้างเครือข่ายภายในชุมชน

๓. ชุมชนร่วมกันปลูกป่า และสามารถอาศัย อยู่ร่วมกับป่า ทำให้ไม่ต้องออกจากเขตอุทยาน

๔. จัดตั้งหน่วยพิทักษ์ป่า คอยฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ปลูกป่าทดแทน ดับไฟป่า และทำแนวกันไฟป่า

๕. ชุมชนร่วมกันสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น ทำให้พื้นที่ป่าเกิดความชุ่มชื้น ระบบนิเวศกลับคืน

๖. กระจายบทบาทชุมชนในการเก็บของป่า และการนำของจากป่ามาใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีกฎระเบียบร่วมกับอุทยานฯ ในการดูแลรักษาป่า

๗. การดูแลสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในวิถีชีวิต เพื่อให้ปลายน้ำได้ใช้น้ำที่สะอาด มีคุณภาพดีรวมทั้งไม่มีใครสารเคมีและยาฆ่าหญ้า

๘. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ความรู้เกี่ยวกับเยาวชน และชุมชนที่สนใจทางด้านต่างๆ เช่น ป่าต้นน้ำ การรักษาป่า กติกาในการดูแลป่า และการอยู่ร่วมกับป่า

การจัดการชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำ จึงควรยึดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาแบบทางสายกลาง หมายถึง การพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลระหว่างการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์^{๔๗} กลุ่มเลี้ยงหมู เลี้ยงเลี้ยงปลา กลุ่มเพาะชากล้าไม้ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มท่องเที่ยววิถีชุมชน กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ที่เกิดจากการรวมตัวของตัววัตถุประสงค์ที่ต้องการ แต่ถึงอย่างไร การสร้างกลุ่มให้เกิดขึ้นต้องอาศัยการพัฒนาความรู้ และทักษะเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของสมาชิกในอนาคต อันเป็นการสร้างโอกาสในการขยายเครือข่ายมากขึ้น^{๔๘}

สาเหตุการเกิดปัญหาอุทกภัยน้ำท่วมจังหวัดเพชรบูรณ์เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีการลักลอบที่ดินเป็นสาธารณะ โดยเฉพาะที่ดินที่เป็นคู คลองแม่น้ำ ที่ทำให้เล็กและ

^{๔๖} สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร, แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๑, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [https:// www.Haii.or.th/Thailandwaterchallenge /](https://www.Haii.or.th/Thailandwaterchallenge/) ๒๐๑๑-๐๕-๐๖-๐๕-๐๗-๓๘ ๑๖๒-๒๐๑๐-๐๖-๒๔-๑๐-๔๔-๕๓. html [๑๖ พฤษภาคม] ๒๕๕๙].

^{๔๗} ประเวศ วะสี, การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๓๐.

^{๔๘} พระมหาสุทนต์ อากาโร, เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ๒๕๔๗), หน้า ๖๔.

แคบตื้นเขิน ตลอดจนให้เทคโนโลยีแบบเร่งรีบทำให้สภาพทางธรรมชาติ ขาดความสมดุลส่งผลให้ขาดแหล่งที่ดูดซับน้ำไว้ได้ และอีกประการหนึ่งก็คือสิ่งก่อสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นถนนที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางไหลของน้ำและ เป็นสิ่งกีดขวางระบายน้ำทำให้เกิดน้ำท่วมขังแบบฉับพลัน นอกจากนี้แล้วพบจังหวัดเพชรบูรณ์ยังขาดแหล่งที่กักเก็บน้ำไว้โดยมีปริมาณเขื่อน อ่างเก็บน้ำไม่เพียงพอ ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพยากรณ์จำนวนปริมาณน้ำที่คลาดเคลื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดภัยน้ำท่วมในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากปัญหาดังกล่าว จังหวัดเพชรบูรณ์ได้นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ และแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำท่วม^{๔๙}

๒.๓.๗. วิธีการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

๑. ขุดคลองอ่างเก็บน้ำ ขุดของลำเหมือง ลำห้วย และแม่น้ำ เพื่อปรับปรุงแหล่งน้ำอุปโภค บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรกรรม

๒. การสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำให้ได้ประโยชน์ในหมู่บ้าน สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง

๓. จัดให้มีการสร้างระบบกักเก็บน้ำและระบายน้ำขนาดใหญ่ สร้างฝาย สร้างอาคารแบ่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น อาคารแบ่งน้ำ ดาดคอนกรีตลำเหมือง คลองส่งน้ำ และสร้างท่อบนเก็บกักน้ำไว้ ใช้การเกษตรได้ตลอดปี ดาดคอนกรีตลำเหมือง และคลองส่งน้ำ เข้าสู่พื้นที่ทางการเกษตร และซ่อมแซมระบบส่งน้ำเพื่อการเกษตร

๔. สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ดูแลฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ

๕. แก้ไขปัญหาการทิ้งขยะลงในแม่น้ำ องค์กรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทิ้งขยะให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สนับสนุนการส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้าน และชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในครัวเรือนโดยการจัดทำหลุมซึมบำบัดน้ำเสียทุกครัวเรือน^{๕๐}

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำของกรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ. ศ. ๒๕๕๐ สำคัญ คือ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานงานกับราชการ หรือคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการน้ำ และป้องกันภัยพิบัติ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติอันเนื่องมาจากทรัพยากรน้ำและการรักษาคุณภาพน้ำ กำหนดลำดับความสำคัญเพื่อการจัดสรรและควบคุมการใช้น้ำการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งในด้านการอุปโภค บริโภค และอุตสาหกรรม การเกษตรกรรมการรักษาระบบนิเวศน์ การขนส่งทางน้ำ การผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ และด้านอื่นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับการถ่ายโอนภารกิจด้านทรัพยากรน้ำจากคณะกรรมการน้ำแห่งชาติไปปฏิบัติ

^{๔๙} ดิเรก ถึงฝั่ง, แผนแม่บทป้องกันอุทกภัยน้ำท่วมและภัยแล้งจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์, ๒๕๕๙.

^{๕๐} ชัยพงศ์ สำเนียง, การจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://Prachatai.com/Journal/2011/12/38463> [๑๖ พ.ย ๒๕๕๖].

และผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนภายหลังการถ่ายโอนตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๕๑}

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ

ความหมายการบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการน้ำ เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนา การจัดสรรและใช้ประโยชน์ การป้องกัน และการฟื้นฟูฟูลุ่มน้ำ แม่น้ำลำคลองเพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค และยั่งยืน มีผู้ให้ความหมายดังนี้

Ostrom Elinor^{๕๒} ได้เสนอหลักการจัดการน้ำ ๘ ประการดังนี้

๑ การกำหนดเขตที่ชัดเจน ประกอบด้วยขอบเขตทางกายภาพ ของพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากแหล่ง และขอบเขตจำกัดของผู้ใช้ทรัพยากรจากแหล่งน้ำหรือสมาชิกของชุมชนซึ่งต้องระบุคุณสมบัติของผู้มีสิทธิผู้ใช้ทรัพยากรน้ำอย่างชัดเจน

๒ กฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ และดูแลรักษาทรัพยากรน้ำให้เหมาะสม, (Congruence) กับสภาพท้องถิ่นทั้งสภาพชีวภาพของระบบทรัพยากร สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม และ วัฒนธรรมชุมชน

๓ การมีส่วนร่วมสมาชิกชุมชนในการออกระเบียบ (Collective – Choice Arrangement) สมาชิกชุมชน มีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ หรือปรับปรุงแก้ไขระเบียบ

๔ การสอดส่องติดตามผล (Monitoring) สมาชิกในชุมชนทุกคนมีหน้าที่สอดส่องดูแลพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชน อาจตั้งเป็นกลุ่ม หรือองค์กร เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดกฎระเบียบ

๕ การลงโทษแบบค่อยเป็นค่อยไป (Graduated Sanction) การลงโทษบุคคลที่กระทำความผิด อาจมีโทษตั้งแต่ขั้นเบา ไปถึงโทษขั้นหนัก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำผิด

๖ มีกลไกการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง (Conflict Resolution Mechanism) ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง ต้องมีผู้นำทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหาคความขัดแย้งในหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นอันดับแรก ถ้าไม่สำเร็จ อาจต้องอาศัยบุคคลที่สาม หรืออาศัยอำนาจจากภายนอกที่เหนือกว่า เช่น เจ้าหน้าที่ปกครอง หรือต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย

๗ มีการแทรกแซงสิทธิชุมชนน้อยที่สุด (Minimal Intervention) หมายความว่าความรวมถึงสิทธิชุมชนในบทบัญญัติกฎระเบียบและก่อตั้งองค์กรในการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีการแทรกแซง อำนาจจากภายนอกนอกชุมชนน้อยที่สุด หรืออีกนัยหนึ่งคือ รัฐให้การยอมรับสิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

๘ มีสถาบันท้องถิ่น ที่อยู่เหนือกว่าโครงสร้างสถาบัน (Nested Enterprises) หมายถึงการมีระเบียบ มีกฎกติกาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานระดับชาติ

^{๕๑} ส่วนกฎหมายสำนักมาตรการป้องกันสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย,ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://๖๑.๑๙.๕๔.๑๓๗/law/Dpmlaw/main/Content.Php?page=Sub&category=๒๕๘&id=๘๘๕> [๒๐ ธ.ค. ๒๕๕๕].

^{๕๒} Ostrom,Elinor, **Governing The commons : The Evolution of Institutions For collective Action**, (Cambridge,UK : Cambridge University press,1990):87-88

จากนักคิดนักวิจัยได้เสนอแนวความคิดว่าการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำนั้น ดังนี้ ความหมายของการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง วิธีการดำเนินการในพื้นที่รับผลประโยชน์จากน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดหา การพัฒนา การเก็บรักษาซ่อมแซมหรือให้คืนสู่สภาพ การฟื้นฟูแหล่งเสื่อมโทรมให้ใช้ประโยชน์ได้ต่อไป เพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นบังเกิดผลอย่างยั่งยืนต่อมวลมนุษยชาติและธรรมชาติ^{๕๓} การบริหารจัดการน้ำ เป็นวิธีการหรือกิจกรรมดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การป้องกัน และการแก้ไขภัยธรรมชาติด้านน้ำ และการป้องกัน แก้ไขมลพิษทางน้ำ เพื่อให้สามารถใช้น้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูง^{๕๔} การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นกระบวนการในการจัดหา จัดสรร อนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ อย่างยั่งยืนตลอดจนแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่^{๕๕} ความหมายโดยรวมของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำหมายถึง มาตรการ วิธีการหรือกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปัญหาการวางแผน การกำหนดนโยบาย การพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินการจัดหา จัดสรร อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ และแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค เป็นธรรม และยั่งยืน

๑.หลักการจัดการน้ำ

ทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อกับทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดิน ป่าไม้ สัตว์ เป็นต้น ไม่สามารถแยกการจัดการน้ำได้เพียงอย่างเดียว การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีขอบเขตของการจัดการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ การป้องกันมลพิษทางน้ำ และการบำบัดบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดความยั่งยืน ต่อไป ต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน โดยมีผู้ให้หลักการและแนวทางไว้ ดังนี้^{๕๖}

๑.๑ การพัฒนาอย่างองค์รวม (Holistic Approach) น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างใกล้ชิด เช่น ดิน ป่าไม้ ในมิติต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองฯลฯ

๑.๒ มีลักษณะของสหวิทยาการ (Interdisciplinary) การจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นการนำความรู้จากหลายวิธีมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์รัฐศาสตร์ และด้านสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา ครอบคลุมตั้งแต่ การออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากน้ำ เทคโนโลยีการก่อสร้างเพื่อนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามนโยบาย ผู้บริหารประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณีเกี่ยวกับการจัดการน้ำ ชุมชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างกลุ่มคนในสังคม เป็นต้น

^{๕๓} เกษม จันทรแก้ว, วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐.

^{๕๔} ปธาน สุวรรณมงคล, การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, รายงานการวิเคราะห์โครงการปรับ ภาควิชาการสุยกุลโลกาวิวัฒน์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (โรงพิมพ์กองกลาง : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕.

^{๕๕} กรมทรัพยากรน้ำ, การบริหารจัดการน้ำของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรน้ำ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒

^{๕๖} ปธาน สุวรรณมงคล, การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, (โรงพิมพ์กองกลาง : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗.

๑.๓ อยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการผสมผสานการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคม ในขณะเดียวกันก็มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับของทรัพยากรต่างๆ

๑.๔ ความเป็นเอกภาพ (Unity) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายจะต้องมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศตามธรรมชาติ

๑.๕ ความเป็นเครือข่าย (Network) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะต้องเน้นเครือข่ายในที่นี้หมายถึง เครือข่ายของทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลาย และเครือข่ายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น อันได้แก่ รัฐ เอกชน ประชาชน

๑.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) นำจัดการเป็นสมบัติสาธารณะที่ทุกฝ่ายในสังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพ และตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์การใช้น้ำได้ นับตั้งแต่การเจ้าหน้าที่เพื่อการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม รวมไปถึงการบำรุงรักษาวงจรชีวิตของสิ่งที่มีชีวิตในน้ำได้^{๕๗} จึงมีความสอดคล้องกับองค์การจัดการทรัพยากรน้ำประเทศแคนาดา ได้ใช้หลักการจัดการทรัพยากรน้ำให้ประสบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนว่าต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของระบบนิเวศ และความเท่าเทียมกันของคนในสังคมสำหรับคนรุ่นปัจจุบัน และอนาคต มุ่งองค์ประกอบการจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

๑.๖.๑ การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างผสมผสาน โดยการเชื่อมโยงคุณภาพและปริมาณน้ำกับการจัดการทรัพยากรประเภทอื่นๆ ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบสถาบัน

๑.๖.๒ สนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองคุณภาพน้ำ โดยตระหนักถึงคุณค่าของปริมาณน้ำที่มีอยู่จำกัด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดการเชิงปริมาณและคุณภาพ สร้างความสมดุลในด้านการศึกษาการใช้น้ำ กลไกตลาดและกฎเกณฑ์เพื่อสนับสนุนทางเลือกให้กับผู้ใช้ และตระหนัก ถึงความรับผิดชอบและประโยชน์ผู้ใช้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรน้ำ

๑.๖.๓ การแก้ไขปัญหา น้ำ โดยนำเอาระบบการวางแผน ติดตาม ประเมินผลและการวิจัยมาใช้ นำเอาระบบข้อมูลทุกด้านมาประกอบการตัดสินใจ สนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมสาธารณชน มีการนำกลยุทธ์ การเจรจาต่อรอง และการไกล่เกลี่ยมาใช้เพื่อหาฉันทามติ รวมทั้งสนับสนุนให้สาธารณชนรับทราบถึงข้อมูลข่าวสาร อย่างปลอดภัย โปร่งใส และให้การศึกษาแก่ประชาชน

๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ^{๕๘} ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ การจัดองค์กร ได้แก่ การจัดรูปแบบโครงสร้างองค์การบริหารในรูปแบบของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำเป็นต้องสอดคล้องกับลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติอื่น ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และพึ่งพาซึ่งกัน และ กันได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ ที่มีในเขตลุ่มน้ำ อนึ่ง ลักษณะการจัดองค์กร มีผลต่อการจัดการ

^{๕๗} สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, คู่มือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสาน ในพื้นที่ระดับตำบล, (กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เสมอธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๓๑.

^{๕๘} ปธาน สุวรรณมงคล, การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (โรงพิมพ์กองกลาง : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๐), หน้า ๓๖.

ทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน กล่าวคือ การจัดการองค์กรแบบตามหน้าที่ เป็นการจัดการองค์การในแนวดิ่ง องค์กรลักษณะที่ทำให้การดำเนินงานขาดความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในแนวนอน ดังนั้น การจัดองค์กรที่ดี ต้องจัดให้เหมาะสมกับความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติ ในลักษณะเครือข่าย โดยจัดให้มีระบบการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

๒.๒ งบประมาณ ในการบริหารงานทั่วไป งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานเกิดการขับเคลื่อนของทรัพยากรการบริหารไปสู่เป้าหมายที่วางไว้งบประมาณที่จัดสรรในแต่ละด้าน จึงเป็นตัวชี้วัดทิศทางการพัฒนาขององค์กรกว่าให้ความสำคัญกับงานด้านใด

การบริหารทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการน้ำ ผืนดิน และทรัพยากรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ และสวัสดิการสังคมในทางแนวที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่ทำลาย และรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศที่สำคัญ น้ำควรได้รับการจัดการภายใต้ขอบเขตความเป็นกลุ่ม ภายใต้หลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของสาธารณะ^{๕๙} การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสาน หมายถึง กระบวนการจัดการน้ำที่มองเป็นองค์รวม (Holitic) เพื่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืน ในการจัดสรรน้ำ และการควบคุมการใช้น้ำในการบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และเป้าหมายของสิ่งแวดล้อม การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ การตั้งราคาค่าน้ำการเรียกเก็บค่าน้ำจากผู้ใช้น้ำตามปริมาณน้ำที่ใช้น้ำ หรือตามประเภทพืชที่เพาะปลูกในอัตราที่สะท้อนถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสในการจัดหา น้ำ ดังเช่น การเก็บเงิน " ค่าเบี่ยน้ำ " ในการจัดการน้ำของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลกลางต้องจ่ายค่าเบี่ยน้ำประมาณร้อยละ ๖๗ รัฐบาลท้องถิ่นหรือจังหวัดซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้จัดการอ่างเก็บน้ำต้องจ่ายร้อยละ ๒๐-๒๓ และเกษตรกรต้องร่วมจ่ายด้วยประมาณร้อยละ ๑๐-๑๓ เป็นต้น หรือการลดการใช้น้ำโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำ เป็นต้น อีกทั้งการกำหนดสิทธิในน้ำ ซึ่งอาจกระทำโดยการออกใบอนุญาต การกำหนดการจัดเก็บน้ำเพื่อคืนเงินลงทุน (Cost Recovery) ภายใต้กลไกตลาดเสรี ทั้งนี้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการใช้น้ำสามารถจำหน่ายหรือถ่ายโอน เปลี่ยนเจ้าของได้เหมือนกับโฉนดที่ดินเพื่อให้เกิดการใช้น้ำที่คุ้มค่า^{๖๐} องค์การทางสังคมเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มน้ำและระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงพยายามแก้ไขปัญหามหาขาดแคลนน้ำ โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบและระบบในการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ^{๖๑}

^{๕๙} GWP-TAC, *Integrated Water Resources Management*, TAC Background Papers,(Stockholm:Global Water Partnership, 2000), P 4.

^{๖๐} ธนากรโลก, *ก้าวพ้นวิกฤติ : ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างโฉมใหม่แก่การพัฒนาชนบทไทย*,ม.ป.ท, ๒๕๔๒,

^{๖๑} Blau,Peter M,& Scott, Richard, *Formal Organization*, (Sanfransisco : Charkdler Publishing Co,1962), pp. 41-42.

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการน้ำ

ปรัชญาของการจัดการลุ่มน้ำ^{๖๒} หมายถึง ความสำนึกปฏิบัติถ้าทำในสิ่งนั้นๆ แล้วจะได้รับความสำเร็จ และสัมฤทธิ์ดังที่ตั้งเป้าประสงค์เอาไว้ ดังนั้น ปรัชญาการจัดการลุ่มน้ำ คือ ความเชื่อได้กระทำการกิจกรรมทางการจัดการลุ่มน้ำที่ตั้งเป้าเอาไว้ สัมฤทธิ์ผลทางการจัดการลุ่มน้ำ^{๖๓} นั่นคือลักษณะการไหล/การมีให้ และการคุณภาพเป็นไปตามต้องการโดยต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นไปตามหลักวิชาการ ซึ่งปรัชญาทางการจัดการลุ่มน้ำ คือ การเก็บน้ำไว้ในดินเก็บไว้กับที่ และลดน้ำฤดูฝน เพิ่มฤดูร้อน^{๖๔} เพื่อให้เกิดคุณค่าทางการใช้น้ำในลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำ หมายถึง หน่วยของพื้นที่หนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำโดยเฉพาะ มีขนาดตามความต้องการของแต่ละบุคคลในประเภทการศึกษา

๔. หลักการจัดการลุ่มน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน

การจัดการลุ่มน้ำ เป็นการจัดการพื้นที่ ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมหลากหลายรวมกันอยู่ เป็นระบบพื้นที่ลุ่มน้ำหรือระบบนิเวศลุ่มน้ำ ดังนั้นถ้าจะกล่าวว่า การจัดการลุ่มน้ำก็คือการจัดการสิ่งแวดล้อมในระบบลุ่มน้ำเพื่อให้ทำงานร่วมกัน สร้างผลผลิตหรือแสดงบทบาทของลุ่มน้ำ ในการ " ให้น้ำ " ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถและประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมในระบบลุ่มน้ำเป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนตลอดไป ให้น้ำและผลผลิตอื่นอื่นๆ ควบคู่กันไปอย่างสม่ำเสมอ ทั้งหมดนี้ก็อยู่ในภายใต้หลักธรรมการจัดการลุ่มน้ำ

๔.๑ ที่ดินพระราชทานบ้านศาลาดิน

ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แต่เดิมมีอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียวปีละครั้ง เป็นสาเหตุให้เกษตรกรยากจน ชาตที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงปัญหา จึงได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ให้กับเกษตรกรจำนวน ๑,๐๐๙ ไร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยมีสำนักงานปฏิรูปที่ดินเป็นผู้ดูแลและ จัดรูปที่ดิน ให้เกษตรกรแปลงละ ๒๐ ไร่ ให้เกษตรกรเข้าทำกินได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และพระราชทานการทำเกษตรผสมผสาน ชุมชนบ้านศาลาดิน จึงมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ในอดีตชุมชนแห่งนี้ใช้น้ำเป็นเส้นทางสัญจรและประกอบอาชีพ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่านทำให้วิถีชีวิตของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับลำคลองลดลง กระทั่งเริ่มกลายเป็นที่ทิ้งขยะ ทั้งมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำในการทำเกษตร ลำคลองเต็มไปด้วยผักตบชวา ทั้งยังมีปัญหาลำคลองตันตันและตัน ประสิทธิภาพการระบายน้ำลดลง ส่งผลให้คุณภาพน้ำเริ่มเน่าเสีย

วันชัย สวัสดิ์แดง ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรบ้านศาลาดิน กล่าวว่า ในอดีตชุมชนแก้ปัญหาด้วยใช้จุลินทรีย์รวมถึงอีเอ็มบอลปรับสภาพน้ำแต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากการแก้ปัญหาเฉพาะจุด ไม่เกิดความยั่งยืน

^{๖๒} กรมทรัพยากรน้ำ, รายงานสำหรับผู้บริหารโครงการแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก,กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๗.

^{๖๓} กรมทรัพยากรน้ำ, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๐.

^{๖๔} เกษม จันทรแก้ว, หลักการจัดการลุ่มน้ำ, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒, ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๔๔.

จากนั้นได้แรงบันดาลใจจากชาวปากาเอะญอ บ้านแม่ละอูบ อ.กัลยาณิวัฒนา ในการใช้แผนที่ และจีพีเอสเข้ามาเสริมศักยภาพการบริหารจัดการน้ำเสียในพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้รู้จักพื้นที่ของตนเองและสามารถนำมาวางแผนในการบริหารจัดการน้ำพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ

เทคโนโลยีที่ใช้ เช่น การตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดตั้งถังดักไขมันครัวเรือน และพัฒนากังหันเติมอากาศในน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การขุดลอกคลองทั่วทั้งใน ต.มหาสวัสดิ์ เพื่อให้ น้ำในระบบไหลเวียน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและระบายน้ำ ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้

ผลจากการลงมือลงแรง ปัจจุบันเรือสามารถสัญจรได้ตลอดทุกคลองในตำบล ชาวบ้านสามารถนำน้ำไปใช้ในการอุปโภคและการเกษตรได้อย่างสะดวก หมดปัญหาเรื่องผักตบชวาและน้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ทำให้ระบบนิเวศในลำคลองดีขึ้น จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างรายได้ให้คนชุมชน รวมทั้งผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้นและสามารถนำมาแปรรูปสร้างรายได้เพิ่ม^{๖๕}

๔.๒ กรอบแนวคิด และกรอบงานสู่การจัดการน้ำของชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์และชาวบ้าน ได้ร่วมกันเก็บผักตบชวาในลำคลองสายเล็กๆ แต่ก็ยังไม่สามารถกำจัดได้หมดเนื่องจาก วัชพืชเติบโตอย่างรวดเร็ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีการเสนอแนวคิดทำแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเกิดเป้าหมายที่จะฟื้นฟูคลองมหาสวัสดิ์อย่างจริงจังขึ้น โดยชุมชนบ้านศาลาตินได้น้อมนำแนวพระราชดำริมาเป็น “กรอบคิด” ในการแก้ปัญหา จัดทำเป็น “กรอบงาน” ที่มีกระบวนการชัดเจน และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้บริหารจัดการน้ำชุมชน ดังนี้ กรอบคิด: แก้ปัญหาด้วยการพึ่งตนเอง ใช้ธรรมชาติแก้ธรรมชาติ โดยคำนึง ถึงความเหมาะสมกับพื้นที่ (ภูมิสังคม) ทำแล้วต้องไม่มีคนเสียประโยชน์ ลงมือ ทำและสร้างตัวอย่างความสำเร็จให้เกิดความยั่งยืน กรอบงาน: เก็บข้อมูลและสรุปปัญหาที่แท้จริง โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น แผนที่ภาพถ่ายจากดาวเทียม เครื่องระบุพิกัด (GPS) วางแผนงานและแนวคิด ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่จริง ดำเนินการฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งน้ำ ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทฤษฎีใหม่สร้างรายได้อย่างยั่งยืน แล้วสามารถ ขยายผลความสำเร็จไปสู่พื้นที่อื่น เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกัน

๔.๓ งานอนุรักษ์ และงานพัฒนา พื้นฟูคลองมหาสวัสดิ์

ผลจากปัญหาน้ำเน่าเสียซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ชาวบ้านจึง ได้ร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพลำคลอง โดยเริ่มต้นจากการพึ่งตนเอง ดำเนินการจากปัจจัยที่ชุมชนสามารถทำได้เอง เช่น ตรวจวัดคุณภาพน้ำ ติดตั้ง ถังดักไขมันครัวเรือน ใช้จุลินทรีย์และอีเอ็มบอล (EM Ball) ปรับสภาพน้ำ และ พัฒนากังหันเติมอากาศในน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

๔.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ

จากปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากลำคลองหลายสายไม่ได้รับการดูแล ทำให้ ประสิทธิภาพในการระบายน้ำลดลง องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ จึงร่วมกับชุมชนดำเนินการขุดลอกคลองในตำบลมหาสวัสดิ์ เพื่อให้ทุกคลองกลับ มาสัญจรได้ และทำให้น้ำในระบบไหลเวียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการ จัดการน้ำและระบายน้ำให้ดีขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

ปี ๒๕๕๖ : ขุดลอกคลองริมทางรถไฟ คลองปฏิรูป ๑ คลองปฏิรูป ๒ และคลองโรงเจ

^{๖๕} http://region8.prd.go.th/ewt_news.php?nid=14132&filename=index2_59 [ออนไลน์]
[เข้าถึงข้อมูล ๐๔ สิงหาคม ๒๕๖๑].

ปี ๒๕๔๗ : ขุดลอกคลองเชื่อมต่อบริเวณคลองหม่อมเจ้าเฉลิมศรี และทำท่อลอดถนน และตักคันกันน้ำชั่วคราว (Sheet Pile) ที่อยู่ในคลองโรงเจ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบระบายน้ำ ดูแลสภาพคลองในตำบลมหาสวัสดิ์ให้ระบบระบายน้ำใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกคลอง

ปี ๒๕๕๔ : ปลุกต้นไม้ท้องถิ่นบริเวณริมคลองให้ครบทั้งตำบลมหาสวัสดิ์

๔.๕ ปัญหาน้ำท่วม - น้ำเน่าเสีย

น้ำท่วม ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เกิดน้ำท่วมเต็มพื้นที่ตำบล แต่ยังมี การระบายออกสู่ลำคลองด้านทิศใต้ จนระดับน้ำเข้าสู่ภาวะ ปกติในเวลาไม่นาน ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ น้ำท่วมซึ่งเป็นเวลานานและเน่าเสีย เนื่องจากการไม่มีการระบายน้ำส่งไปยังคลองสายต่างๆ เพราะมีการสร้างประตูน้ำกั้นคลองหลายสาย เพื่อควบคุมระดับน้ำท้ายประตู และมีวัชพืชนานานมาก ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดมหาอุทกภัย คลองสายต่างๆ มีสภาพตันและตื้นเขิน ไม่สามารถรองรับและระบายน้ำได้

น้ำเน่าเสีย ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีการตัดถนนผ่านในชุมชน ทำให้วิธีการสัญจรเปลี่ยนจากคลอง มาเป็นถนน ความสำคัญของลำคลองจึงลดลง เหลือเพียงแค่ว่าใช้สำหรับอุปโภคและทำ การเกษตร รวมไปถึงการดูแลรักษาที่น้อยลงตามไปด้วย กระทั่งคลอง มหาสวัสดิ์ประสบปัญหาเรื่องวัชพืชและ ผักตบชวาหนาแน่น เรือสัญจรไม่ได้ รวมทั้งมีการใช้สารเคมีทางการเกษตร การทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียจาก ครั้วเรือนสู่ลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย^{๖๖}

^{๖๖} <http://www.utokapat.org/museum02.html> [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๐๔ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๔.๖ ความสำเร็จ

ก่อน	หลัง
การบริหารจัดการน้ำ	
- น้ำท่วมขังเป็นเวลานานและเน่าเสีย - ลำคลองสาขาทื้นเขินและตัน ไม่สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ชุมชนและ อบต. มหาสวัสดิ์ มีส่วนร่วมบริหารจัดการน้ำ - ระบบน้ำในชุมชนไหลเวียนอย่างเป็นระบบ - คลองต่างๆสามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
คุณภาพน้ำ	
- ชุมชนประสบปัญหาน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น รวมถึงขยะและสิ่งปฏิกูลจากครัวเรือนทิ้งลงคลอง	- คุณภาพน้ำด้านกายภาพดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น สีของน้ำใสขึ้น - ไม่มีกลิ่นเหม็น ขยะตามลำคลองลดลง - สิ่งปฏิกูลจากครัวเรือนริมคลองลดลง เนื่องจากการติดตั้งถังดักไขมันในครัวเรือนริมคลองทุกหลังคาเรือน
ระบบนิเวศ	
- คลองมหาสวัสดิ์และคลองสาขาเต็มไปด้วยผักตบชวา เรือไม่สามารถสัญจรได้ - บางจุดในลำคลองไม่พบสัตว์น้ำอยู่อาศัยเนื่องจากน้ำเน่าเสีย - ริมตลิ่งตลอดแนวคลองมหาสวัสดิ์และคลองสาขาเต็มไปด้วยหญ้ารก	- เรือสามารถสัญจรได้โดยสะดวกเหลือเพียงแค่ผักตบชวาส่วนหนึ่งที่ลอยมาตามกระแสน้ำ - จำนวนสัตว์น้ำที่อยู่อาศัยในคลองต่างๆเพิ่มขึ้น - ริมตลิ่งทุกคลองดูสะอาดเรียบร้อย และมีไม้ยืนต้นซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่นปลูกเป็นแนวตลอดสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์

๕. รูปแบบและทางเลือกในการจัดการชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำ

การดูแลรักษาและป้องกันน้ำท่วมน้ำแล้งจำเป็นต้องมีวิธีการฯ จึงต้องใส่แบบหลักการพัฒนายั่งยืน ตลอดทั้งเป็นการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยไม่ทำลายโอกาสในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนรุ่นหลัง^{๖๗} จากการศึกษาการจัดการชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำ จึงควรยึดแนวทางการพัฒนายั่งยืนให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาแบบสายกลาง หมายถึง การพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลระหว่างการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

๑. การวิเคราะห์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพื้นที่ต้นน้ำ มีความสำคัญต่อการจำแนกกลุ่มผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับ

^{๖๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), การพัฒนายั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๕๕.

ทรัพยากรโดยตรง หากมีการจำแนกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่ชัดเจน ย่อมทำให้สามารถวางแผนทรัพยากรให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงได้^{๖๘} ทั้งนี้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มหลักคือ^{๖๙}

๑.๑ กลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เช่น ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ หรือพื้นที่ต้นน้ำ ลำธารที่ควรสงวนและคุ้มครองพื้นที่ไว้ กลุ่มที่เข้าไปเก็บหาของป่า กลุ่มที่เข้าไปใช้ดินทำเกษตรในพื้นที่สูง เป็นต้น

๑.๒ กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรอง อันหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีได้เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ต้นน้ำ โดยตรง แต่มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนการอนุรักษ์หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กลุ่มที่มีดินทำกินอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง ที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรของชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ

จากการศึกษาดังกล่าวได้ว่า เมื่อใดจำแนกแล้ว ก็ควรให้กลุ่มต่างๆ เหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และวางแผนการจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง หรือ อาจจะจัดตั้งกลุ่มองค์กรชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขึ้นแล้วใช้เป็นกลไกในการปรึกษาหารือต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับมากยิ่งขึ้น

๒. สนับสนุนการจัดการป่าชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นป่าที่มีพื้นที่อยู่ในระยะประชิดกับชุมชน และสมาชิกชุมชนใดเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในเขตป่า เนื่องจากชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำ ส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพิงทรัพยากรจากป่า ดังนี้

๒.๑ กำหนดขอบเขตของพื้นที่ป่าชุมชนต้องการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ โดยควรเป็นพื้นที่ไม่มีสถานภาพเป็นพื้นที่แปลงต่อการคุกคามระบบนิเวศต้นน้ำ

๒.๒ จัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานในการดูแลรักษาป่าชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

๒.๓ กำหนดกฎเกณฑ์ กติกาในการจัดการทรัพยากรในป่า โดยพิจารณาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรตามศักยภาพในการให้ผลผลิต

๒.๔ จัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม การจัดทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ป่าชุมชน การจัดทำฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน การทำเรือนเฉพาะชั่วคราวลาดตระเวนและตรวจป่า ฯลฯ

๒.๕ ติดตามการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศป่าชุมชน โดยทำการบันทึก และติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรป่าไม้ และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการจัดการป่าชุมชนขนาดเล็ก

๓. การปรับรูปแบบการเกษตรกรรมแบบผสมผสานเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำ ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเกษตรโดยการปลูก

^{๖๘} เสาวคนธ์ สุดสวาท, การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ ๓๐ (มกราคม-เมษายน ๒๕๔๗), (เอกสารอัดสำเนา), หน้า ๔๕.

^{๖๙} กิติชัย รัตน์, การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ, ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒.

๔. การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชน ความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชน เกิดจากการร่วมมือในการสร้างพลังต่อรองของสมาชิกในกลุ่มชุมชนที่ต้องการพัฒนาตนเอง และชุมชนให้มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมดีขึ้น อันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๗๐} กลุ่มที่เข้มแข็งเกิดจากกระบวนการจัดการดังนี้^{๗๑}

๔.๑ การสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกันของสมาชิกในชุมชนที่ต้องการแก้ไขปัญหา

๔.๒ กำหนดเป้าหมายและความต้องการรวมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๔.๓ พัฒนาให้เกิดการควบคุมและจัดองค์กรชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงาน

๔.๔ กำหนดผู้นำกลุ่มชุมชน และกลุ่มแกนนำที่เป็นคณะทำงานหลัก เพื่อเป็นผู้ประสานให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน

๔.๕ กำหนดกติกาและระเบียบขององค์กรชุมชนขึ้นมารองรับ โดยใช้กระบวนการแสวงหา สันติภาพของบรรดาสมาชิก

๔.๖ ระดมสมาชิกเข้าสู่กลุ่มองค์กรชุมชน ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และมีความหลากหลายของสมาชิก

๔.๗ จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างต่อเนื่องโดยจะมีการมีส่วนร่วมของ สมาชิกและกลุ่มเป้าหมายที่วางไว้

๔.๘ เชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพื่อให้เสนอองค์กร สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มแบบพันธมิตร (Partnership)

๔.๙ ติดตาม และทบทวนความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรชุมชน โดยพิจารณาจากประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับ รวมทั้งประโยชน์ได้รวมต่อชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ กลุ่มองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น กลุ่มเพราะเห็ด กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเพาะซาก้าไม้ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ฯลฯ กลุ่มต่างๆ^{๗๒} เหล่านี้ล้วนเป็นกลุ่มที่เกิดการรวมตัวตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แต่ถึงอย่างไร การสร้าง กลุ่มให้เกิดขึ้นยังต้องอาศัยการพัฒนาความรู้ และทักษะเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของสมาชิกใน อนาคต อันเป็นการสร้างโอกาสในการขยายเครือข่ายมากยิ่งขึ้น^{๗๓}

๕. การฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำโดยชุมชนมีส่วนร่วม ระบบนิเวศตอนน้ำ เป็นหน่วยพื้นที่ ที่นักการจัดการลุ่มน้ำมาใช้ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการฟื้นฟูด้านทรัพยากรดิน น้ำ

๕.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ผ่านการอบรม ประชุม สัมมนา และการศึกษาดูงานในพื้นที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว

^{๗๐} สมพันธ์ เตชะอธิก, ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๖.

^{๗๑} Bechstedt, H, **Participatory Research and Technology Development**, A Training Manual Based on a Workshop Held From 26 May to 3 June, 1997 in Chiang Mai, Thailand.

^{๗๒} พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน), **เครือข่าย : ธรรมชาติความรู้และการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ๒๕๔๗), หน้า ๓ - ๔.

^{๗๓} ปาริชาติ วลัยเสถียร, **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓.

๕.๒ กำหนดเขตพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ โดยต้องเลือกพื้นที่เป้าหมายที่มีความวิกฤตของปัญหาเป็นลำดับแรกในการดำเนินงาน อีกครั้งชุมชนใกล้เคียงต้องมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาด้วย

๕.๓ คัดเลือกกิจกรรมในการฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ ผ่านกระบวนการเวทีชาวบ้าน^{๗๔} เพื่อให้เกิดการระดมความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมในการฟื้นฟูควรเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนความยั่งยืน ของกลุ่มชุมชนพื้นที่ต้นน้ำ ฝ่ายชะลอการไหลของน้ำ ทำแนวกันไฟแบบป่าเปียก ทำคูครองไส้ไก่ เพื่อเพิ่มความชื้นในพื้นที่ป่าที่ต้องฟื้นฟูปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยคัดเลือกพันธุ์ไม้ท้องถิ่นดั้งเดิม วางแผนการใช้ที่ดินของเกษตรกรในพื้นที่สูงชัน จัดการขยะมูลฝอยชุมชน คอบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างปลอดภัย ส่งเสริมการปลูก เพื่อลดการพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าอนุรักษ์ ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดิน และน้ำ

๖. การเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนในการอนุรักษ์ต้นน้ำ^{๗๕} เป็นการดำเนินการโดยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเยาวชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ความสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบดังนี้^{๗๖}

๖.๑ เสริมสร้างกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาชุมชนแนวใหม่โดยให้ความสำคัญต่อศักยภาพชุมชนในการพึ่งตนเองได้^{๗๗}

๖.๒ จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น โดยให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่สนับสนุนองค์ความรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๖.๓ อบรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชน ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความรู้ จิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ต้นน้ำ

๖.๔ พัฒนาทักษะให้มีวิทยากรชุมชนเกิดขึ้น เพื่อให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่บุคคล และองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

๖.๕ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาตำบล ในมิติด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งนี้ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงพื้นที่ต่อไป^{๗๘}

แม้ว่าการจัดการชุมชนจะเป็นประเด็นที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน แต่ก็เป็งานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารหน่วยงาน นักวางแผน

^{๗๔} กิตติชัย รัตนะ และชาญชัย งามเจริญ, การบริหารจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง, ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙.

^{๗๕} สุรพล พะยอมแย้ม, ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน, (กาญจนบุรี : สหภาพพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘๒.

^{๗๖} สหทัยา วิเศษ และนิคม บุญเสริม, การจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชน, โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), (กรุงเทพมหานคร : สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ, ๒๕๔๗), หน้า ๔๘.

^{๗๗} จีรพรรณ กาญจนะจิตรา, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗.

^{๗๘} โกวิท พวงงาม, อบต. ในกระบวนการทัศน์ใหม่ : พัฒนาสร้างเครือข่ายและเสริมความเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕.

นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด เนื่องจากความอยู่รอดของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต้นน้ำ หากปราศจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ย่อมให้ทำให้จัดการกับปัญหาไม่บรรลุผลที่วางไว้ได้การจัดการชุมชนเป็นเรื่องที่ดีที่ละเอียดอ่อน ผู้วางแผนจัดการต้องมีการปรึกษาหารือ และทักษะในการดำเนินงานที่ดีเพียงพอโดยเฉพาะการทำความเข้าใจกับบริบทของชุมชนทั้งในเชิงพื้นที่ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และจารีตชุมชน รวมทั้งทัศนคติของชุมชน อย่างไรก็ตาม หากต้องการนำรูปแบบการจัดการชุมชนบนพื้นที่ต้นน้ำ แบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในการทำงานระดับพื้นที่มีประเด็นของข้อเสนอแนะที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

๑. ในแต่ละชุมชนมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นควรเลือกใช้รูปแบบการจัดการชุมชนตามความต้องการของพื้นที่เป็นหลักสำคัญ พร้อมทั้งเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนให้เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ

๒. ควรมีการสำรวจข้อมูลระดับชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการทำงานอย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจ และวางแผนในด้านต่างๆ ข้อมูลที่สำรวจได้ควรมีการวิเคราะห์/สังเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

๓. นักการจัดการชุมชน ต้องมีประสบการณ์และทักษะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงควรเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และมีทักษะในการปฏิบัติงาน โดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง^{๗๙} รวมทั้งต้องเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจของชุมชน

๔. ในการปฏิบัติงานควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นเอกภาพ และกลมกลืนทางการประสานแผนบุคลากร งบประมาณ และพื้นที่ปฏิบัติงาน

จึงพอที่จะสรุปในนิตยสารสาระวิชาการได้ว่าการบริหารจัดการน้ำ และพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงแบบบูรณาการ ในพื้นที่จังหวัดเลยดังนี้ สถานการณ์ในน้ำโขงในเขตพื้นที่จังหวัดเลย รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่ใดแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในการกำหนดวิธีการจัดการน้ำแบบบูรณาการ การดำเนินงานแผน และโครงการในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาทั้งในระดับ มหาภาค หรือการทำความเข้าใจ และการจัดสรรผลประโยชน์เกี่ยวกับในกลุ่มน้ำ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำการตกลงในการบริหารและการใช้น้ำแม่น้ำโขงเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ส่วนในประเทศการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งทางด้านอุตสาหกรรม และการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการท่องเที่ยวจะต้องมีความสอดคล้องและประสานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง^{๘๐} รูปแบบในการจัดการชุมชนพื้นที่ต้นน้ำ หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการดำเนินกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

^{๗๙} วันชัย วัฒนศัพท์, ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗), หน้า ๒๘.

^{๘๐} พระไพโรจน์ จิตตพันธุ์, นิตยสารสาระวิชาการ, ปีที่ ๑๒, ฉบับที่ ๑, (๒๕๕๕) ๘๑.

สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตอบสนองต่อการของประชาชน โดยไม่ทำลายโอกาสในการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนรุ่นหลัง^{๔๑}

การจัดการลุ่มน้ำ หรือการจัดการใช้ลุ่มน้ำให้เกิดเป็นประโยชน์เต็มที่มีนัย เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งและความสำคัญนั้นจะยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณในประเทศที่มีการเกษตรเป็นอาชีพหลักของประชาชน ในอดีตประเทศไทยเรามีความสนใจในเรื่องนี้ไม่มากนัก เพราะจำนวนประชากรยังไม่ค่อยและปลาต่างๆ ก็ยังอุดมสมบูรณ์ แต่เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น การลักลอบบุกรุกป่าก็มากขึ้นจนเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติแปรปรวนความหมายของการจัดการจัดการลุ่มน้ำ หมายถึง การจัดการเพื่อให้พื้นที่ที่จะรับน้ำในอาณาเขตที่กำหนดได้น้ำที่เหมาะสมทางด้านปริมาณ คุณภาพ และในเวลาที่ต้องการลุ่มน้ำหนึ่งๆ จะมีขนาดใหญ่เล็กเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของลุ่มน้ำ และอาจมีสภาพแวดล้อมหรือคล้ายคลึงกันหลักการในการจัดการลุ่มน้ำ จะมุ่งรวมถึงการใช้ลุ่มน้ำ และทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในลุ่มน้ำนั้น โดยให้เป็นไปในลักษณะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด^{๔๒} คือ

๑. สำรวจและวิจัยเพื่อให้รู้สภาพทั่วไปและศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็น ข้อมูลที่ได้นี้จะประโยชน์ในการวางแผนจัดการลุ่มน้ำ และเป็นการกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๒. การควบคุมการใช้ทรัพยากรในเขตลุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ หรือต้นน้ำลำธารที่จะอนุรักษ์ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการวางแผนจัดการลุ่มน้ำที่เหมาะสมกับสมบูรณแบบพิจารณาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๓. การจัดการลุ่มน้ำ จะต้องนำคำนึงถึงประชากรที่อยู่ในลุ่มน้ำเป็นสำคัญ โดยพยายามให้แผนการดำเนินงานและการประยุกต์ผลการวิจัยสอดคล้องกับความจริงคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนนั้นเป็นที่สำคัญ แหล่งน้ำให้แก่ผิวดินและแหล่งน้ำผิวใต้ดินต้นตลอดเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่พื้นที่ไปได้นอกจากฝนที่ตกลงตามธรรมชาติ

๔ พระราชดำริในการแก้ไขปัญหาทั่วหม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้มีระบบการบริหารจัดการน้ำท่วมโดยวิธีการที่เรียกว่า แก้มลิง หรือการผันน้ำส่วนเกินไปกักไว้ในพื้นที่ลุ่มรับน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำที่อยู่บริเวณริมน้ำ เพื่อชะลอปริมาณ และความเร็วของน้ำ เพื่อจะช่วยบรรเทาแก้ไขปัญหาน้ำท่วม หรือเพื่อรอใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง อันเป็นวิธีเดียวกับการพฤติกรรมของลิงเวลากินกล้วยมักจะเก็บไว้ในกระพุ้งแก้มทั้งสองข้างก่อนแล้วค่อยกลืนในภายหลัง แก้มลิงจึงเป็นวิธีป้องกันน้ำท่วมวิธีหนึ่งที่กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติมาเพื่อให้ชะลอความเร็วและปริมาณในการหาในฤดูน้ำหลากหลาย โดยใช้หลักการทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากอุทกภัยของชุมชน และบ้านเรือนที่ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำ ในขณะนี้ยังช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรให้มีน้ำใช้ เพื่อการบริโภคและการเกษตรในฤดูแล้ง และทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศอีกด้วย

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๕๙.

^{๔๒} กรมทรัพยากรน้ำ, รายงานฉบับสุดท้ายโครงการจัดทำแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลุ่มน้ำน่าน ๒๕๔๘.

๕ พระราชดำริในการจัดการน้ำเสีย การจัดการน้ำเสียด้วยหลักการ น้ำดีไล่น้ำเสียเป็นการใช้หลักธรรมชาติแห่งแรงน้ำถ่วงโลก ด้วยการใช้น้ำคุณภาพดีมาช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสีย หรือการใช้น้ำที่มีคุณภาพดีช่วยผลักดันน้ำเน่าเสียออกจากไปและจะช่วยให้ น้ำเน่าเสียมีสภาพเจือจางลงเครื่องกรองน้ำธรรมชาติโดยใช้ผักตบชวา ซึ่งเป็นพืชดูดความความโสโครกที่ทำให้ น้ำสะอาดขึ้นได้ และเป็นเครื่องกรองน้ำธรรมชาติที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์และธรรมชาติของการเติบโตของพืช ตัวอย่างการเติบโตอากาศโดยใช้ กังหันน้ำชัยพัฒนา เป็นการยอมรับในประสิทธิภาพของการบำบัดน้ำเสียในประเทศ และต่างประเทศว่า สามารถแก้ไขปัญหา และปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่ายแต่ผลที่ได้รับนั้นยิ่งใหญ่และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง^{๘๓}

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

๒.๕.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร^{๘๔} ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการ บริหารงานท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

วิญญู อังคนารักษ์^{๘๕} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจอย่างหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระ ในการบริหารงานพอสมควร

เชาวน์วงศ์ เสนพงศ์^{๘๖} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการต่างๆ โดยให้ประชาชนเข้าไปบริหารงานในองค์กรที่ทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณของตนเองซึ่งองค์กรนี้ถือได้ว่าเป็นสถาบันที่แบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลในการบริหารกิจการต่างๆ องค์กรนี้จะเป็นองค์กรที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น และรัฐบาลจะทำหน้าที่กำกับดูแล แต่องค์กรนี้มีสิทธิและอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติในการกำหนดนโยบายและบริหารกิจการให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

^{๘๓} กระทรวงมหาดไทย, แนวพระดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบริหารจัดการน้ำ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ๒๕๕๓), หน้า ๔๑.

^{๘๔} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

^{๘๕} วิญญู อังคนารักษ์, แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๙), หน้า ๔.

^{๘๖} เชาวน์วงศ์ เสนพงศ์, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง, ๒๕๔๖), หน้า ๒๙.

ประธาน คงฤทธิศึกษากร^{๘๗} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและ ควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตาม นโยบายของตนเอง

แจ็กซี ปลาโน (Jack C.Plano)^{๘๘} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชน ต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึง ทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนจะได้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้นๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น

ซวงส์ ฉายะบุตร^{๘๙} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้งมีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง การปกครองของรัฐมีรูปแบบการปกครองที่หลากหลาย ทั้งการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การปกครองแบบแบ่งอำนาจและการปกครองแบบกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีแนวคิดมาจากการที่รัฐมุ่งที่จะกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นให้มีรัฐบาลเป็นของตนเองภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกันกับรัฐบาลกลาง

สรุปได้ว่า เป็นแนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมายังท้องถิ่นขนาดเล็ก เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิ มีเสียง มีเสรีภาพ มีส่วนร่วมรับรู้ รับทราบในการบริหารงานของท้องถิ่น โดยการเลือกสรรผู้นำท้องถิ่นของตนเข้ามาเป็นตัวแทนในการปกครองบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นให้ทั่วถึงตามความต้องการของประชาชน สามารถควบคุมตรวจสอบ กำหนดหรือชี้ทิศทางในการบริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชน การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเพราะฉะนั้นหมายถึง การที่รัฐบาลส่วนกลาง ยอม

^{๘๗} ประธาน คงฤทธิศึกษากร, **ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีระพัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๘.

^{๘๘} Jack C.Plano, **Political Science Dictionary**, (Illinois : The Dry Press, 1973), P.147

^{๘๙} ซวงส์ ฉายะบุตร, **การปกครองท้องถิ่นไทย**, หน้า ๓๑.

มอบอำนาจและยอมรับรูปแบบการบริหารที่ให้ประชาชนได้ร่วมกันปกครองตนเองอย่างแท้จริงโดยมีกฎหมายเฉพาะที่ให้อำนาจแก่อาณาเขตการปกครองท้องถิ่นนั้นภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน

๒.๕.๒ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวคิดการปกครองท้องถิ่น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย^{๙๐} ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. เป็นสถานบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน เพราะเป็นการให้ประชาชนได้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการปกครอง การบริหารท้องถิ่นอันจะทำให้เกิดความรับผิดชอบ รู้สึกรักและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย

๒. เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชนได้มีโอกาสเลือกฝ่ายนิติบัญญัติ (สมาชิกสภาท้องถิ่น) และฝ่ายบริหาร ดังนั้น การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม นอกจากนี้การให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกเป็นการสร้างความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

๓. เป็นการทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกบนความมีอิสระ เป็นการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง

๔. เป็นการแบ่งเบาภาระของราชการส่วนกลาง โดยผ่านการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระจากภารกิจ ความรับผิดชอบในหลายๆ ด้านให้แก่องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น งานด้านการส่งเสริมการศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน งานพัฒนาคุณภาพชีวิต และงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี เป็นต้น

๕. เป็นการทำให้ประชาชนได้รับการบริการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการประกอบ กับ การบริการที่มีความทั่วถึง เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นคนที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้น จึงสามารถที่จะทราบข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงสำหรับการบริหารงานและการพัฒนาท้องถิ่น

๖. เป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต เพราะผู้นำท้องถิ่นจะมีประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

โกวิท พวงงาม^{๙๑} ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

๑. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิ และหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

๒. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

^{๙๐} วุฒิสาร ตันไชย, ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท, ๒๕๕๒), หน้า ๘-๑๐.

^{๙๑} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕.

๓. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่นประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

๔. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

๕. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

วิทยา จิตนุพงศ์^{๙๒} ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑. เป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy)

๒. ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้จักตนเอง (Self Government)

๓. เป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาล

๔. สามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

๕. เป็นแหล่งผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต

๖. สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากรูปแบบการปกครองเหล่านี้นับว่ามีความเท่าเทียมกันในสิทธิ เสรีภาพ ศักยภาพในความสามารถที่จะบริหารจัดการในสิ่งที่ท้องถิ่น มีความต้องการที่จะบริหารไปในทิศทางหนึ่งทิศทางใดซึ่งเป็นลักษณะความต้องการเฉพาะของท้องถิ่นนั้น การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญคือ เป็นการมอบการปกครองประชาธิปไตยแบบผู้แทนให้กับประชาชนโดยสามารถควบคุมตรวจสอบได้ง่ายเพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นการฝึกหัดและปลูกจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกผู้แทนและการรักษาสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชน เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดตามเจตนารมณ์ของประชาชน เป็นการเลือกผู้นำท้องถิ่นที่พร้อมจะอาสาเสียสละเข้ามาแก้ไขปัญหาท้องถิ่นนั้นด้วยบุคลากรที่มีภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยคนในท้องถิ่นเอง

๒.๕.๓ องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

ประยูร กาญจนดุล^{๙๓} ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์การนิติบุคคล อิสระจากองค์กรของราชการ บริหารส่วนกลาง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ยังมีนิติบุคคลแยกออกไปมากขึ้นเท่าใด ก็นับว่าการกระจายอำนาจมากขึ้นเท่านั้น นิติบุคคลเหล่านี้เป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนที่มีงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง กับมีความอิสระในการจัดทำบริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องขอรับคำสั่งจากราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนกลางเพียงแต่ครอบคลุม ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยถูกต้องเท่านั้น มิได้เข้าบังคับบัญชาหรืออำนวยการเอง

^{๙๒} วิทยา จิตนุพงศ์, การเมืองและระบบราชการ, หน้า ๗๐.

^{๙๓} ประยูร กาญจนดุล, คำบรรยายกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๕๗-๕๘.

๒. มีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น องค์กรแห่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นย่อมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในท้องถิ่น บางส่วน โดยเฉพาะองค์กรสำหรับเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการ เช่น สภาเทศบาล สภาจังหวัดที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา ทั้งนี้ เพื่อให้ราษฎรในท้องถิ่นได้เข้ามีส่วนร่วมในการ ปกครองท้องถิ่น ถ้าไม่มีการเลือกตั้งเลย ก็ไม่นับว่ามีการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่น อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้หลักการกระจายอำนาจปกครองจึงมีหลักการตรงกันข้ามกับหลักการรวม อำนาจปกครองซึ่งถือว่าการแต่งตั้งเป็นสาระสำคัญ เจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ผู้ดำเนินการปกครอง ได้รับแต่งตั้งจากราชการบริหารส่วนกลาง มิใช่เป็นผู้รับเลือกตั้งจากราษฎรเหมือนกับการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น การเลือกตั้งถือว่าเป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง ถ้ามีการเลือกตั้งทั้งองค์กรที่ประชุมและองค์กรที่มีหน้าที่บริหารก็นับว่ามีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการที่ให้แก่องค์การนั้น การเลือกตั้งไม่ถือว่าเป็นหลักสำคัญเหมือนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต^{๔๔} ได้ให้ความหมายว่า ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ ๘ ประการ คือ

๑. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

๒. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๒ ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (AFO) องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครอง ท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

๓. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

๔. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาล แห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติ

๕. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

^{๔๔} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่น, หน้า ๒๒.

๖. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

๗. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๘. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่ามิใช่อิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไปปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

ฌัก โมโร (Jacques Moreau)^{๔๕} แห่งมหาวิทยาลัยปารีส ได้กล่าวว่าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
๒. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
๓. มีองค์กรเป็นของตนเอง
๔. มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตนเอง
๕. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

วิทยา จิตนุพงศ์^{๔๖} ได้ให้ความหมายว่า องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย

๑. มีสถานะตามกฎหมาย (Legal Status)
๒. มีพื้นที่และระดับ (Area and Level)
๓. เป็นการกระจายอำนาจ และหน้าที่จากส่วนกลาง
๔. เป็นองค์การนิติบุคคล
๕. มีการเลือกตั้ง
๖. มีอิสระในการปกครอง

สรุปได้ว่า ในระบอบประชาธิปไตยองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ มีการกระจายและมอบอำนาจมายังท้องถิ่นให้บริหารงานภายใต้กฎหมายลักษณะเฉพาะและอยู่ภายใต้กฎหมายแม่บทรัฐธรรมนูญเดียวกัน เป็นองค์การนิติบุคคลมีกฎหมายรองรับ มีอิสระจากการแทรกแซงจากรัฐบาล มีการปกครองที่มีอาณาเขตที่แน่นอนในการบริหารงาน มีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยมีวาระการบริหารงานตามที่กฎหมายกำหนดประชาชนสามารถที่จะควบคุมตรวจสอบการทำงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ และการปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มีความผาสุก

^{๔๕} Jacques Moreau, *Administration Regionale, Departementale et Municipale*, (Paris : Dalloz, 1985), P. 2.

^{๔๖} วิทยา จิตนุพงศ์, *การเมืองและระบบราชการ*, หน้า ๗๐.

๒.๖ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) SDGs

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่เกิดจากผลกระทบทางลบต่อความเสื่อมโทรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางในระบบทุนนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ความเป็นโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การดำเนินการของกลไกตลาดก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เกิดการผลิตและการบริโภคเพิ่มขึ้นในโลกหลายเท่าทวีคูณ อันส่งผลเสียคือสิ่งแวดล้อมชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชต่างๆ หากมนุษย์ยังคงใช้แนวทางการพัฒนาตามแนวทางทุนนิยมเสรีต่อไปอย่างไร้ขอบเขต และไม่คำนึงถึงข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในการผลิต และบริโภคเพื่อสนองความต้องการอย่างไม่มีขีดจำกัดแล้ว อีกไม่นานมนุษย์อาจไม่สามารถอยู่บนโลกนี้ได้อีกต่อไป เมื่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ ถูกทำลายลงจนอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้อสำหรับมนุษย์ที่จะดำรงชีพได้ การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่จะหยุดยั้งหรือป้องกันมิให้โลกต้องเดินทางไปสู่จุดนั้น^{๙๗}

นิยามในปีค.ศ. ๑๙๘๗ เมื่อคณะกรรมการธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nation's World Commission on Environment and Development) โดยคณะกรรมการธิการบรันตแลนด์ (The Brundtland Commission) ได้ตีพิมพ์รายงานที่ชื่อ “Our Common Future” ที่ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ไว้เป็นครั้งแรก โดยได้ให้นิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า “Development That Meets the Needs of the Present Without Compromising The Ability of Future Generations to Meet their own needs” หรือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อไปต้องลดลง”

นิยามคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ภายหลังจากเกิดรายงานที่ชื่อว่า “Our Common Future” หรือ Brundtland Report ได้ให้คำนิยามไว้ แม้ว่าจะได้มีการยอมรับในแนวคิดส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นก็จะวางอยู่บนพื้นฐานของนิยามนี้^{๙๘}

ส่วนประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในทุกๆ นิยามของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” มีจุดเน้นร่วมกันว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ภายใต้ศักยภาพของระบบนิเวศวิทยาของโลก

การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมีส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ๓องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนประกอบทั้งสามนี้จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน วัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดของ Edward Barbier คือ การบรรลุเป้าหมายทั้งสามองค์ประกอบนี้ให้ได้ดีที่สุด และโดยที่สังคมไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่สูงสุดในทุกส่วนประกอบได้ จึงจำเป็นต้องยอมลดเป้าหมายในบางองค์ประกอบ เพื่อให้เป้าหมายในองค์ประกอบอื่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดลำดับความสำคัญระหว่างองค์ประกอบต่างๆว่าจะให้องค์ประกอบใดมีลำดับความสำคัญที่สูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ถ้าให้ลำดับความสำคัญทางด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอันดับแรกก็อาจต้องชดเชยด้วยการให้เป้าหมายทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมลดลง

^{๙๗} <http://www.Rd๑๖๗๗.com> [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐]

^{๙๘} <http://www.amazon.co.uk> [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐]

ส่วนประกอบของความยั่งยืนทางเศรษฐกิจนั้น สังคมต้องสร้างความเจริญเติบโตที่ทำให้เกิดกระแสรายได้ที่เหมาะสม ในขณะที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น ทุนมนุษย์และทุนธรรมชาติเป้าหมายพื้นฐาน ๓ ประการของระบบเศรษฐกิจ คือ

๑. การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้าและบริการ
๒. การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน
๓. ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพิ่มขึ้น

เป้าหมายพื้นฐาน ๓ ประการนี้จะต้องดำเนินการในแนวทางที่ยั่งยืนตามที่กล่าวมาแล้วในส่วนประกอบทางด้านสังคมของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจะต้องวางอยู่บนรากฐานของ ๒ หลัก คือ หลักการความยุติธรรม และหลักการความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของคนในสังคมจะต้องมีความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชนและผลประโยชน์อื่นๆ เช่น อาหาร สาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัยและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความเป็นธรรมในสังคมนี้นัยยะถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันของประชาชนทุกคนในด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างผลิตภาพให้แก่สังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป้าหมายทางสังคมทั้งด้านของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเป็นธรรมในสังคม ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ และการมีส่วนร่วมของประชาชนประสบความสำเร็จ

ในส่วนประกอบด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งสต็อกของทุนธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุอันเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ควรจะต้องดำรงอยู่ที่ทำให้ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศน์ของโลกจะไม่ถูกกระทบกระเทือน

ส่วนประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะต้องประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก อันได้แก่ ส่วนของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์และพึ่งพาซึ่งกันและกัน การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นในส่วนที่ทับซ้อนกันของ ๓ องค์ประกอบหรือพื้นที่แรงงาในภาพ กล่าวคือ มีการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและมีการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วยในขณะเดียวกัน^{๙๙}

SDGs คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลกภายหลังปี ค.ศ.๒๐๑๕ (พ.ศ.๒๕๕๘) ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) กำหนดต่อเนื่องจาก MDGs หรือเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals) ที่สิ้นสุดลงเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔

^{๙๙} <http://www.thailandindustry.com> [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐]

๑. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ เป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจน	เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำ
เป้าหมายที่ ๒ ขจัดความหิวโหย เกษตรยั่งยืน	เป้าหมายที่ ๑๑ เมืองปลอดภัย
เป้าหมายที่ ๓ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี	เป้าหมายที่ ๑๒ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ ๔ การศึกษาเท่าเทียมและทั่วถึง	เป้าหมายที่ ๑๓ ต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
เป้าหมายที่ ๕ ความเท่าเทียมทางเพศ	เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล
เป้าหมายที่ ๖ การจัดการน้ำและสุขาภิบาล	เป้าหมายที่ ๑๕ การจัดการระบบนิเวศทางบก
เป้าหมายที่ ๗ การเข้าถึงพลังงานที่ทันสมัย	เป้าหมายที่ ๑๖ สังคมเป็นสุข
เป้าหมายที่ ๘ การเติบโตเศรษฐกิจที่ยั่งยืน	เป้าหมายที่ ๑๗ สร้างความเข้มแข็งในระดับสากล
เป้าหมายที่ ๙ พัฒนาอุตสาหกรรม นวัตกรรม	

โครงสร้างพื้นฐาน

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน ๕ องค์ประกอบ

๑. ประชาชน : ขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
๒. ความมั่งคั่ง : ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับธรรมชาติ
๓. โลก : ปกป้องดูแลโลก ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศเพื่อคนรุ่นหลัง
๔. สันติภาพ : การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
๕. หุ่นส่วนความร่วมมือ : ร่วมมือและดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยตลอดขณะนี้

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs เป็นประเด็นสำคัญที่ถูกหยิบยกนำมาใช้ในการวางทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อให้ทุกภาคร่วมสร้างสังคมที่เป็นสุข ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมขจัดปัญหาความยากจน ส่งเสริมการเป็นเศรษฐกิจสีเขียวมีการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีภาคส่วนต่างๆ ให้ความสนใจและนำแนวทางไปดำเนินงานมากขึ้น^{๑๐๐}

หลังจากที่ประเทศแถบซีกโลกตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษและอเมริกาไต้เป็นผู้นำและต้นแบบในการปฏิวัติอุตสาหกรรม คือเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยังชีพและค้าขายภายในประเทศเป็นหลัการมาสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตแบบเดียวกันในปริมาณมากซึ่งทำให้มีต้นทุนต่ำเพื่อการแข่งขันทางการค้าและมุ่งจำหน่ายระหว่างประเทศกันมากขึ้นนับแต่นั้นช่วงระยะ ๑ ศตวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดการใช้วัตถุดิบ การสังสมพฤติกรรมกรรมการบริโภค และการใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ

^{๑๐๐} กองแผนงานและประเมินผล, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี www.pcd.go.th/file/SDGs.pdf [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐]

อย่างฟุ่มเฟือยไม่คุ้มค่าและมุ่งสนองตอบความสะดวกสบายมากกว่าความจำเป็นพื้นฐานทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละประเทศร่อยหรอลงอย่างมาก เช่น ทรัพยากรพลังงาน ทรัพยากรป่า ทรัพยากรแร่ และทรัพยากรน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ ของเสียที่ปล่อยออกจากการกระบวนการผลิต และการบริโภคสินค้าของพลใดก่อให้เกิดมลพิษ การปนเปื้อน และสร้างผลกระทบทั้งแก่มนุษย์ ทรัพยากรน้ำ อากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ^{๑๑๑} ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงเริ่มรวมตัวกันสร้างกรอบแนวทางการพัฒนาใหม่โดยเกิดการพัฒนาความคิดแบบที่เรียกว่า “การเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศน์” (paradigm shift) ขึ้นส่งผลให้เกิด “กรอบแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน” นับแต่ปี ๒๕๑๕ เป็นต้น มาจากการที่แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยเริ่มตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ชาวโลกคำนึงถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัด ผลจากการประชุมดังกล่าวทำให้ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมกันอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ สหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาของโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อ “Brundland Commission” เพื่อทำการศึกษาเรื่องการสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาซึ่งได้เผยแพร่เอกสารชื่อ “Our Common Future” ที่ไดเรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือยและเปลี่ยนวิถีทางการพัฒนาประเทศเสียใหม่ ในลักษณะที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้ ต่อมาสหประชาชาติได้จัดการประชุมสุดยอดระดับโลกอีก ๒-๓ ครั้ง คือ “การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา” (UN Conference on Environment and Development : UNCED) ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล ในปีพ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเอกสารสำคัญคือ “แผนปฏิบัติการ ๒๑” ซึ่งเป็นเหมือนแผนแม่บทของโลกให้ประเทศภาคีสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมได้นำไปเป็นกรอบทิศทางพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่ความยั่งยืน อีก ๕ ปัดมาสหประชาชาติก็ได้เป็นเจ้าภาพจัด “การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน” (World Summit on Sustainable Development: WSSD) ณ กรุงโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งประเทศต่างๆ ทั่วโลกกว่า ๑๘๐ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญใน “กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน” อย่างต่อเนื่องและร่วมกันลงนามรับมาเป็น “พันธกรณี” ร่วมกันที่จะพัฒนาประเทศและสังคมโลกให้น่าอยู่และยั่งยืน โดยมุ่งพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

^{๑๑๑} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย”, รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (๒๕๔๗), หน้า ๒-๘.

จากรายงานของบรรษัทแลนก์เรียกร่องในสิ่งเหล่านี้ นั่นคือ การพัฒนาที่ตระหนักหรือคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และการคิดถึงคนรุ่นหลังด้วย จึงได้รับการตอบรับและต้อนรับอย่างอบอุ่นจากวงการต่างๆ ซึ่งนอกจากนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืน ยังถูกมองว่า เป็นสิ่งที่ดีเป็นสิ่งที่น่าปรารถนา และด้วยความที่ยังคลุมเครือ ก็เป็นการเปิดพื้นที่ที่ว่างให้กับบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องเลือกตีความ/ให้ความหมายต่อสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนาแบบยั่งยืน” ในแบบฉบับที่ตัวเองต้องการได้ ไม่แตกต่างจากโมทัศน์อื่นๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็น “ความยุติธรรม” หรือ “ประชาธิปไตย” เป็นต้น เพราะคงไม่มีใครกล้าประกาศว่าไม่เห็นด้วย ไม่ชอบความยุติธรรม ไม่ชอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือแม้แต่ไม่ชอบการพัฒนาแบบยั่งยืน เพียงแต่จะมีรายละเอียดของเรื่องเหล่านี้แตกต่างกันไปเท่านั้น ฉะนั้น สิ่งที่รายงานของบรรษัทแลนก์กระทำก็คือ เปิดพื้นที่ชนิดใหม่ขึ้นในสังคม เพื่อให้บุคคล สถาบัน หน่วยงาน องค์กรแขนงต่างๆ เลือกประกาศจุดยืนทางศีลธรรมของตนเองผ่านวาทกรรมที่เรียกว่า “การพัฒนาแบบยั่งยืน”^{๑๐๒}

ความโดดเด่นของวาทกรรมการพัฒนาแบบยั่งยืนอยู่ที่สามารถทำให้สิ่งที่ขัดแย้งกัน สิ่งที่ดีเหมือนว่าจะไปด้วยกันไม่ได้ในอดีต นั่นคือ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) กับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection) สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ และอย่างราบรื่นโดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบที่ดำรงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกตลาดและระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลก กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความโดดเด่นของวาทกรรมการพัฒนาแบบยั่งยืนอยู่ที่สามารถสลายความเชื่อ ความหวาดวิตกในยุคทศวรรษ ๑๙๗๐s และ ๑๙๘๐s ที่มองว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมแบบที่ดำรงอยู่จะนำไปสู่การทำลายล้างโลกในที่สุด สิ่ง queการพัฒนาแบบยั่งยืนนำเสนออย่างสำคัญคือการรับผิดชอบต่อผู้อื่น และในฐานะที่การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นรากฐานของจริยธรรมในปัจจุบัน ความน่าสนใจของการพัฒนาแบบยั่งยืนเกี่ยวกับการประสานระหว่างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของวาทกรรมการพัฒนาแบบยั่งยืน ดูยังเป็นข้อเสนอที่น่าสนใจอย่างมากด้วย เนื่องจากเป็นทางเลือกที่สาม ระหว่างข้อเสนอที่ดีมีลักษณะสุดขั้ว ๒ แบบ คือแบบของนักนิเวศวิทยาอย่างลึกที่เรียกร่องให้ปฏิเสธสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนา” อย่างสิ้นเชิง กับแบบที่ชูการพัฒนาอย่างไม่ตั้งคำถามและไม่คำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเลย ดังกรณีของทฤษฎีการให้ทันสมัยอย่างตะวันตกในอดีต

ฉะนั้น ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมการพัฒนาแบบยั่งยืนจึงได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี แม้ว่าแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน จะได้รับความนิยมและยอมรับอย่างกว้างขวาง จนสามารถทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาระดับโลก และได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก แต่ก็มีได้หมายความว่าแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนสามารถลดทอนความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกลงได้อย่างฉับพลัน โดยไม่ต้องพูดถึงการจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกให้

^{๑๐๒} ชัยวัฒน์ เจริญสินโอฬาร, Development Discourse วาทกรรมการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาส, ๒๕๔๙), หน้า ๔๓-๔๕.

หมดไป ซึ่งยิ่งดูยิ่งเป็นเรื่องห่างไกลมากขึ้นทุกที สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่าบรรดาพลัง และกระบวนการในการทำลายล้างสิ่งแวดล้อมต่างก็ยังคงดำรงอยู่ มิได้ถูกขจัดให้หมดสิ้นไปแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เรียกว่าการพัฒนา การทำให้เป็นอุตสาหกรรม รวมถึงลัทธิบริโภคนิยมและระบบ เศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่าง ขาดความรับผิดชอบเป็นที่น่าสงสัยว่าพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในทางปฏิบัติ เพราะเท่าที่ผ่านมา ความไม่เท่าเทียมในสังคมยังคงดำรงอยู่ คนยากจนจำนวนมากขาดแคลนอาหาร ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม ในประเทศโลกที่สาม หรือแม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตาม นั่นคือ การพัฒนาเท่าที่ผ่านมาได้สร้างปัญหาไว้มากมายซึ่งการแก้ปัญหาแบบประนีประนอมอย่างการพัฒนา แบบยั่งยืนนี้จะแก้ไขได้หรือไม่ เพราะมีความเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์จำนวนมหาศาลของชาติ มหาอำนาจและบริษัทยักษ์ใหญ่ทั้งหลาย

โดยสรุปการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทโลกคือการพัฒนาที่มุ่งสู่ดุลยภาพของมิติ ๓ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและไม่ทำ ให้คนรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถที่จะสนองความต้องการของตนเอง ความหมายของคำว่า “ยั่งยืน” การใช้คำ sustainable และ sustainability มีนิยามอยู่ ๓ แนวใหญ่ ด้วยกัน คือ

๑ แนวสังคม หมายถึงเรื่องเกี่ยวกับการสนองความต้องการพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมนุษย์ ทุกคนต้องได้รับอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และการบำบัดรักษาพยาบาล ในขณะเดียวกันก็หมายถึง การสนองความต้องการระดับสูงด้วย เช่น ความมั่นคง เสรีภาพ การศึกษาการทำงาน ความยั่งยืน ทางสังคมอาจจะเน้นเรื่องการส่งเสริมความสุขสมบูรณ์ของมวลชนส่วนใหญ่ เป้าหมายสำคัญที่สุดของ แนวนี้คือ การรักษาคุณภาพชีวิตให้มีระดับสูงอย่างยาวนาน

๒ แนวนิเวศ จุดเน้นอยู่ที่กระบวนการทางชีววิทยาของธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืน ของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว จำเป็นจะต้องมีการคุ้มครองทรัพยากรทางพันธุกรรมและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางธรรมชาติ ในความหมายนี้ การจัดการและการรักษาระบบนิเวศรวมทั้งการสนับสนุนให้ชีวิตทั้งหลายอยู่รอดคือ เป้าหมายสำคัญที่สุด

๓ แนวเศรษฐกิจ จะเน้นแต่เรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ถ้ากล่าวถึง “ความยั่งยืน” จะหมายถึง เศรษฐกิจขยายตัวอย่างยั่งยืนยาวนาน ในอัตราที่สูง แต่นักเศรษฐศาสตร์สีเขียว มีแนวคิดอีกแบบคือ กล่าวว่า เศรษฐกิจที่ยั่งยืน หมายถึง เศรษฐกิจที่คำนึงถึงระบบนิเวศและโลก ธรรมชาติ การให้คุณค่าทางชีวิตจิตใจมากกว่าคำนึงถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

พระธรรมปิฎก^{๑๐๓} ได้เขียนไว้ในหนังสือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ระบุถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ระบบการพัฒนาที่เป็นองค์รวม คือ การดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์ หมายถึง มนุษย์อยู่อย่างมี

^{๑๐๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **การพัฒนาที่ยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๕๐.

อิสรภาพและสันติสุขในโลกที่เกื้อกูล การพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความเป็นไปอย่างประสาน และเกื้อกูลกันของระบบความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบทั้ง ๔ ประการคือ มนุษย์ สังคม เทคโนโลยี และธรรมชาติแวดล้อม โดยเสนอแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาแบบองค์รวม โดยบูรณาการอย่างสมดุล จะต้องเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นไปตามระบบความสัมพันธ์ของ เหตุและปัจจัยทั้งหลาย มีอิสรภาพที่จะเกื้อกูลต่อกันด้วยระบบความสัมพันธ์แห่งองค์ประกอบพื้นฐาน และรวมกับความซับซ้อนที่มนุษย์สร้างขึ้น อันได้แก่ เทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญของการ พัฒนาดังนี้

๑ มนุษย์ในฐานะบุคคล ในฐานะชีวิตทั้งกายและใจ

๒ สังคม

๓ ธรรมชาติ

๔ เทคโนโลยี

องค์ประกอบทั้ง ๔ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกันทั้งระบบ แต่มนุษย์เป็นตัวกระทำ เพราะมีเจตจำนง ในขณะที่องค์ประกอบอื่นไม่มี และการที่มนุษย์แปลกแยกจากธรรมชาติย่อม หมายถึงว่ามนุษย์แปลกแยกจากชีวิตมนุษย์เองด้วย การแก้ปัญหาด้วยการบูรณาการต่างๆ ก็คือการ เปลี่ยนแปลงที่จะทำให้โลกมนุษย์กับโลกธรรมชาติประสานประโยชน์กันได้ โดยมนุษย์อยู่ในโลก ธรรมชาติอย่างกลมกลืน เกื้อกูล ความสำเร็จนี้จึงจะเป็นชัยชนะอย่างแท้จริงของมนุษย์ และเพื่อให้ เป็นองค์ประกอบที่ดีที่จะนำไปสู่ระบบใหญ่ทั้งหมด ในการพัฒนาจึงถือเอาการพัฒนามนุษย์เพื่อเป็น ศูนย์กลางในการเป็นปัจจัยที่กระทำดังกล่าวมาแล้ว

กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนแยกได้เป็น ๒ ส่วนดังนี้^{๑๐๔}

๑. ระบบการพัฒนาคน โดยพัฒนาที่ตัวคนเป็นปัจจัยที่กระทำให้เป็นศูนย์กลางของการ พัฒนาด้วยการพัฒนาตัวคนเต็มทั้งระบบ คือ ครอบคลุมพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยทั้ง ๓ ด้านนั้น มีความสัมพันธ์อิงอาศัยกันการพัฒนาคนจะต้องทำทั้งหมดจึงจะเป็นการพัฒนาคนเต็มคน

๑ พฤติกรรม พฤติกรรมที่ดีเป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนาและช่วยให้ปัญญางอกงาม โดยให้ ความพิเศษกับพฤติกรรมเคยชินที่ดีและเกื้อกูลซึ่งจะต้องฝึกแต่เด็ก

๒ จิตใจ จิตใจที่มีเจตจำนงที่เป็นตัวขึ้นำกำหนดพฤติกรรมและสภาพจิตที่พอใจมีความสุข ก็ทำให้พฤติกรรมมีความมั่นคง ปัญญาจะทำงานได้ผลและพัฒนาไปได้ ต้องอาศัยสภาพจิตใจที่เหมาะสม

๓ ปัญญา ปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหา เป็นตัวจัดปรับทุกอย่างทั้งพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัว พอดี และเป็นตัวนำไปสู่จุดหมายแห่งความมีอิสรภาพและสันติสุข จะต้องพัฒนาควบคู่ประสานกันไป และอิงอาศัยการพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจ ใช้ปัญญาบनความไม่ประมาท

๒. ระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคนที่พัฒนาเต็มระบบนั้นเป็นตัวกลางหรือเป็นแกนกลาง ด้วยการเป็นปัจจัยตัวกระทำที่ไปประสานปรับเปลี่ยนบูรณาการระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่สู่การพัฒนา ที่ยั่งยืนและการพัฒนาที่ยั่งยืน จะเกิดขึ้นเมื่อระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง ๔ ดำเนินไป ด้วยดี โดยทุกส่วนเป็นปัจจัยส่งผลในทางเกื้อกูลกัน และในระบบนี้มีมนุษย์ในฐานะปัจจัยตัวการที่มี

^{๑๐๔} ถิรชัย อาป่อง, แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา, [ออนไลน์] สืบค้น วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐, จาก <http://chomorpor.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๙/blog-post-๒๖.html>

ความสำคัญที่สุด ที่จะให้ภาวะที่พึงประสงค์นี้เกิดขึ้นหรือไม่ โดยจะกล่าวถึงข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนา และการปฏิบัติต่อองค์ประกอบทั้ง ๔ เฉพาะที่เป็นแนวทางพื้นฐานบางประการ

๑ มนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ เป็นหลักที่ควรให้ความสำคัญที่สูงที่สุด โดยมุ่งให้การศึกษา จัดสรร ปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เพื่อให้มนุษย์แต่ละชีวิตเจริญงอกงาม เข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อันจะเป็นปัจจัยไปกระทำต่อระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่บรรลุจุดหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนและมนุษย์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ คือทุนหรือปัจจัยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พึงมีการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ มีสุขภาพดี ชยัน อุดหนุน รับผิดชอบ มีความรู้ ฯลฯ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังในการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒ สังคมระบบต่างๆทางสังคมนั้นเป็นการจัดการรูปแบบในระดับสังคม ต่างสังคม ประเทศชาติที่เปิดถึงทั่วกัน จะต้องวางมาตรการร่วมกัน ปกป้องมิให้มีการกดขี่ บีบขี้กดขี่ เอารัดเอาเปรียบกัน ไม่ว่าน้อยใหญ่ สังคมควรมีมาตรการพิทักษ์ ป้องกันมิให้คนเบียดเบียนทำลายธรรมชาติแวดล้อม

๓ ธรรมชาติ การมีทัศนคติที่ดีของมนุษย์ต่อธรรมชาตินั้นไม่ควรหยุดมองแค่เล็กมองตนเอง แยกต่างหากจากธรรมชาติ แล้วมองตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่ควรที่จะก้าวต่อไปถึงขั้นแสดงศักยภาพของมนุษย์ในการจัดวางสมมติต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้อำสัทธิต่างๆ กลับมาอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล ไปเบียดเบียน ทำร้าย เอาเปรียบ ยอมเสียสละให้มาก แล้วทำความดีชดใช้หรือจะถือว่ากอบโกยจากเขามาจนพอลแล้วจะคืนให้แก่ธรรมชาติบ้างก็ได้

๔ เทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกื้อกูลไม่ทำลายธรรมชาติ เทคโนโลยีที่ประหยัดพลังงานหรือใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพผลการผลิตสูงโดยมีของเสียน้อย กำจัดน้ำเสีย กำจัดขยะ เอาของเสียมาเวียนใช้ใหม่ ตลอดจนการวางมาตรการบังคับควบคุม มนุษย์เองจะต้องไม่ประมาทกับการใช้เทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยีเป็นเครื่องสนองกิเลสของมนุษย์ จะต้องใช้อย่างมีสติ มิใช่ว่าเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าแต่มนุษย์กลับเสื่อมลง จะต้องแสพที่คุณค่าแท้มิใช่แสพเพราะตณหา ข้อปฏิบัติต่อองค์ประกอบแต่ละอย่างพอเป็นแนวทางแล้วขั้นที่จะบูรณาการทั้ง ๔ องค์ประกอบเข้าด้วยกันเป็นระบบสัมพันธ์อันเดียว โดยเอาระบบพัฒนาตัวคนมาเป็นองค์แกนกลาง ที่จะทำหน้าที่เป็นปัจจัยตัวกระทำให้สำเร็จเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยสรุป การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีหลักการที่ลักษณะสำคัญ คือ เป็นการพัฒนาที่ดำเนินไปโดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็น “องค์รวม” คือมองว่าการจะทำสิ่งใดต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งอื่นๆ ดังนั้น การพัฒนาแนวนี้จึงยึดหลักความรอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ได้ระบุว่าต้องปฏิเสธ “ระบบเทคโนโลยี” เพียงแต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้น เป็นไปในทางสร้างสรรค์ หรือ ทำลายทำลายที่สุด ผลของการดำเนินการพัฒนาตามแนวคิดใดก็ตามจะตกแก่ตัวมนุษย์เองเสมอ เช่น หากพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจและการใช้เทคโนโลยีควบคุมและบงการธรรมชาติมากเกินไป สังคมมนุษย์ก็อาจถึงกาลอวสานรวดเร็วขึ้น หรือหากยึดถือการพัฒนาตามแนวทางความยั่งยืนที่ตระหนักว่าสรรพสิ่งเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อกันอย่างซับซ้อนและหลากหลาย สังคมโลกก็จะดำเนินไปด้วยกันระหว่างสรรพสิ่งและตัวมนุษย์ได้อย่างยั่งยืนยาวนาน^{๑๐๕} เป็นต้น

^{๑๐๕} อ้างแล้ว , โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย, หน้า ๔

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม

บัณฑิต เฝ้าวัฒนา^{๑๐๖} ยังได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับน้อยมากแหล่งข่าวสารที่ได้รับรู้มากที่สุดมาจากมาจากหอกระจายข่าวของชุมชน ในอดีตน้ำในคลองแม่ข่าสามารถนำมาใช้อุปโภคในครัวเรือนได้ แต่ในปัจจุบันน้ำในคลองแม่ข่าเน่าเสียไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ส่วนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะช่วยลดปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า รองลงมาเป็นการรับรู้การใช้ทรัพยากรน้ำจะต้องมีการวางแผนป้องกันและควบคุมน้ำเสียอันเกิดจากการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ในครัวเรือนน้ำเสียจากครัวเรือนจะต้องผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยให้ไหลลงสู่คลองแม่ข่า และรัฐควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องน้ำเสียจากครัวเรือนกับประชาชนมากขึ้นกว่าเดิม จากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่าเพียงบางครั้ง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและความตระหนักในการรักษาของในคลองแม่ข่า เมื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่าการศึกษาการประกอบอาชีพและการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันมีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าที่แตกต่างกัน

สรุป จากแนวคิดเรื่องการจัดการน้ำเสียพบว่าสาเหตุของปัญหาน้ำเน่าเสียเกิดจากประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจที่อยู่ริมน้ำขาดจิตสำนึกในการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้งลงสู่แม่น้ำ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจและหน่วยงานจากภาครัฐควรเข้ามาแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ และณรงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้มีการอนุรักษ์แม่น้ำคูคลอง ตลอดจนเฝ้าระวังผู้ลักลอบกระทำความผิด ทั้งของเสียลงสู่แม่น้ำและออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำผิดอย่างเข้มงวด

ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ^{๑๐๗} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนและพระสังฆาธิการในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความภาคภูมิใจที่นิสิตที่อยู่ในความปกครองได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก ๒. การมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่

^{๑๐๖} บัณฑิต เฝ้าวัฒนา, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

^{๑๐๗} ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนและพระสังฆาธิการในการส่งเสริม การเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสุขใจที่นิสิตที่อยู่ในความปกครองได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ และติดตามประเมินผล การเรียนรู้ของนิสิตที่อยู่ในวัดของท่าน อยู่ในระดับมาก ๓. การรับรู้การมีส่วนร่วมของประชาชน และพระสังฆาธิการ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการรับรู้การมีส่วนร่วมของประชาชนและพระสังฆาธิการในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตอยู่ในระดับมาก

สมชัย ศิริสมบัติ^{๑๐๘} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่ “เมืองน่าอยู่” : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่เมืองน่าอยู่ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดความน่าอยู่ทั้งสี่ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการบริการสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจสังคม ปรากฏว่า ผลเหมือนกันทั้งสี่ด้าน คือ กรรมการชุมชน มีระดับการมีส่วนร่วมมากในกิจกรรมการร่วมประชุมวางแผน เป็นกรรมการจัดกิจกรรม ออกแรง วัสดุหรือเงิน ร่วมรับทราบเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วส่วนในกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ กรรมการชุมชนมีระดับของการมีส่วนร่วมปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์กับผู้นำโครงการ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลสู่เมืองน่าอยู่

วรรณา บุรศิริรักษ์^{๑๐๙} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านชุมชน (SML): ศึกษากรณี หมู่ที่ ๑๒ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อการดำเนินโครงการในด้านการร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และด้านการร่วมติดตามและตรวจสอบอยู่ในระดับสูง สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และร่วมบริหารโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

ว่าที่ร้อยตรีธีระยุทธ สุดเสมอใจ^{๑๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน” ผลวิจัยพบว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเองโดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน ๔ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้าน การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการ บริหารงาน

^{๑๐๘} สมชัย ศิริสมบัติ, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่ “เมืองน่าอยู่” : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๔).

^{๑๐๙} วรรณา บุรศิริรักษ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) : ศึกษากรณี หมู่ที่ ๑๒ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ**, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘).

^{๑๑๐} ว่าที่ร้อยตรีธีระยุทธ สุดเสมอใจ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ๒๕๕๐), หน้า ๑๑.

และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจร่วมโดยทางตรงหรือ ทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน

สัญญา สดประเสริฐ^{๑๑๑} ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลวิจัยพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๗๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านทรัพยากรชุมชน และด้านการบริหารจัดการชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน และการมีส่วนร่วมขององค์กร และประชาชนในการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนไร่ขิง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๕๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน^{๑๑๒} ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนอง และทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่า สิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

พระครูปลัดเพลิน วชิโร^{๑๑๓} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ อายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ไม่มีพรรษา (สามเณร) มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมชั้นตรี ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม และมีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบล ในจังหวัดสมุทรปราการประกอบด้วย ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัยด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรมพบว่า พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

^{๑๑๑} สัญญา สดประเสริฐ, “กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเป็นเมืองของชุมชนในตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (การพัฒนาด้านสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๑๑๒} วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย, (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๐.

^{๑๑๓} พระครูปลัดเพลิน วชิโร, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

อคิน รพีพัฒน์^{๑๑๔} ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ดำเนินการเองทุกอย่าง ไม่ใช่เป็นการกำหนดจากคนภายนอกว่าประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นการคิดขึ้นเองของประชาชน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์^{๑๑๕} ได้ให้ความหมายโดยสรุปว่า การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของคนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

สุรศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์^{๑๑๖} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภوتاมะกา จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกาอยู่ในระดับต่ำทุกด้าน ทั้ง ๓ ด้าน คือ ร้อยละ ๕๔.๗ ในด้านการเมืองและการบริหาร ร้อยละ ๖๕.๘ ในด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และร้อยละ ๘๐.๓ ในด้านสังคม และเศรษฐกิจ สำหรับการศึกษาศักยภาพที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่ามะกา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนคือ ปัจจัยด้านอายุ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล

เอื้ออิศรา หงส์หิรัญ^{๑๑๗} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว้านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้ประโยชน์และการจัดการกว้านพะเยาและพื้นที่โดยรอบในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของรัฐ ประชาชนและประชาสังคม สำหรับการจัดการ ส่วนใหญ่เป็นการจัดการโดยหน่วยงานของรัฐ โดยประชาชนมีส่วนร่วมบ้างในเรื่องของการอนุรักษ์และการพัฒนา

พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ทวยัง)^{๑๑๘} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วน

^{๑๑๔} อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๓๒๐.

^{๑๑๕} ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์ ๒๕๒๗), หน้า ๕.

^{๑๑๖} สุรศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภوتاมะกา จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยการปกครอง ท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

^{๑๑๗} เอื้ออิศรา หงส์หิรัญ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว้านพะเยาและพื้นที่โดยรอบ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^{๑๑๘} พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ทวยัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านติดตามประเมินผล ๓.๒๗ ด้านการวางแผน ๓.๒๔ ด้านการบริหารดำเนินงาน ๓.๒๓ ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ๓.๒๑ ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผนด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีด้านการบริหารงานดำเนิน แตกต่างกัน ๓) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารทุกเรื่องทุกส่วนงานต่าง ๆ นั้นจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนเป็นสำคัญ และที่สำคัญ คือ จะต้องนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อาทิเช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ อคติธรรม ๔ สังคหะวัตถุ ๔ สปัฏฐะธรรม ๗

นุกูล วัฒนาร^{๑๑๙} ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. และการเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะบริหาร อบต. อยู่ในระดับดีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. และการตรวจสอบการทำงานของอบต.อยู่ในระดับปานกลางในส่วนของปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า อบต.ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้เห็นเป็นรูปธรรมว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองรูปแบบ อบต.มีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไรจึงทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมเท่าที่ควรส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งการเข้าร่วมการรับฟังการประชุมรัฐสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารการเข้าร่วมกิจกรรมตรวจสอบการทำงานของอบต.อยู่ในระดับดี

จันทร์สม โภคสวัสดิ์^{๑๒๐} ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลกลุ่มพุก อำเภอเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร” พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม คือ ความศรัทธาต่อผู้นำหรือผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านความโปร่งใสการบริหารงานในการใช้งบประมาณของรัฐและการพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวมความคิดเห็นของ

^{๑๑๙} นุกูล วัฒนาร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษา กรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๑๒๐} จันทร์สม โภคสวัสดิ์, “ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลกลุ่มพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร”, การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

ประชาชนส่วนมากจะมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและการบริหารพื้นฐานโดยเฉพาะพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อให้คนมีรายได้สูงขึ้น มีความรู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีภาวะฐานะทางสังคมและการดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยความสงบสุขต้องการให้รัฐมีนโยบายที่โปร่งใส โดยนำไปใช้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและต้องการนำหลักพุทธธรรมไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาในด้านต่างๆ

ศิลป์ รัตนวงศ์^{๑๒๑} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนตามตัวแบบกรมการปกครอง และประชาคมตามต้นแบบประชาชนศึกษาการเปรียบเทียบ กรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า การประชาคมทั้ง ๒ รูปแบบ มีความเห็นด้วยและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีความร่วมมือกันแก้ปัญหา มีความผูกพันต่อชุมชนตามบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่เป็นเวลานาน (๒๑ ปีถึง ๖๐ ปี) ส่วนใหญ่ไม่มีความคิดที่จะย้ายออกจากชุมชน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่คิดจะย้ายออก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยรวมจะอยู่ในระดับสูง คือการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง ประชาคมมีความเชื่อในความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และวิถีทางประชาธิปไตยตลอดจนเชื่อว่าการทำงานเป็นทีมจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จมากกว่าต่างคนต่างทำด้านเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของผู้นำและบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาคมพบว่าประชาคมตามตัวแบบกรมการปกครองมีระดับความคิดเห็นที่สูงกว่า

ศรีธรรม โรจน์สุพรรณ^{๑๒๒} ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านห้วยแก้วในยุค บุกเบิกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับป่าอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือความเชื่อในยุคนี้ ชาวบ้านใช้ป่าและรักษาป่าควบคู่กันไป เป็นการจัดการป่าตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ต่อมาเมื่อรัฐนำป่าห้วยแก้วให้เอกชนเช่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งขุ่นมืองร้องจนได้ปากกลับคืนมา และได้ชื่อว่าเป็นป่าชุมชนแห่งแรกของประเทศไทย แต่ก็ต้องแลกมาด้วยชีวิต และสายสัมพันธ์ของชุมชน เมื่อได้ปากกลับคืนมาชาวบ้านห้วยแก้วจัดการป่าชุมชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน มีการวางแผน ตั้งกฎเกณฑ์ และมีการดำเนินงาน แต่ก็มีความกระตือรือร้นในช่วงเวลาหนึ่ง และพบว่า การสื่อสารภายในชุมชนช่วงเกิดวิกฤติการณ์ชาวบ้านใช้สื่อหลายรูปแบบและเป็นระบบ การสื่อสารมีลักษณะที่มีชาวบ้านเป็น ศูนย์กลาง

ศิริเพชร อมาตยานนท์^{๑๒๓} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

^{๑๒๑} ศิลป์ รัตนวงศ์, “ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาคมตามตัวแบบกรมการปกครองและประชาคมตามตัวแบบชุมชนศึกษาการเปรียบเทียบกรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘).

^{๑๒๒} ศรีธรรม โรจน์สุพรรณ, “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้วกิ่งอำเภอแม่ฮ่องสอนจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพายัพ, ๒๕๔๘).

^{๑๒๓} ศิริเพชร อมาตยานนท์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘).

ส่วนใหญ่มีความสนใจและติดตามการทำงาน และการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล และเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความ เป็นอยู่ของประชาชนมากขึ้นด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยหาเสียงช่วยผู้สมัครที่ตนต้องการให้ได้รับการเลือกตั้ง และเห็นว่าหากมีความพร้อมจะลงสมัคร เพื่อรับการเลือกตั้งด้านการมีส่วนร่วมหลังการเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้เข้ารับฟังการประชุมหรือการชี้แจงการทำงาน ของ องค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ช่อนกลิ่น วิชายนต์^{๑๒๔} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี : เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเลือกตั้งตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่บริหารเกี่ยวกับการมีสิทธิเลือกตั้งโดยติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับท้องถิ่น จากสื่อมวลชน วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ในการเลือกตั้ง และชักชวนผู้อื่นที่มีสิทธิเลือกตั้งให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ ความร่วมมือกับเทศบาล โดยการสนับสนุนทางด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงานเพื่อช่วยเหลือ ในกิจกรรมของเทศบาล ด้านการศึกษาเช่น การให้ทุนการศึกษาการเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กนักเรียนและมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามดูแลความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนต่อเทศบาลโดย การเขียนจดหมายให้มีการชี้แจงเมื่อพบว่ามีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการที่ผิดตลอดจนถึงการ ร้องเรียนและเสนอแนะการ แก้ปัญหาท้องถิ่น

กัลยาสุตา บัวแก้ว^{๑๒๕} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นการบริหาร ส่วนตำบลพบว่าการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลการเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว การเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หนองบัว ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมตรวจสอบการทำงาน

^{๑๒๔} ช่อนกลิ่น วิชายนต์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี: เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๒๕} กัลยาสุตา บัวแก้ว, “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ”, **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

เอกชัย ม่วงงาม^{๑๒๖} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.ศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลวังแคม อำเภอกลองสูง จังหวัดกำแพงเพชร” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมเพื่อเสนอความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาคมมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาคมในการพัฒนาท้องถิ่น และดำเนินงาน ร่วมกับ อบต. พบว่า อยู่ในระดับมากโดยเฉพาะการให้ความร่วมมือ และเข้าร่วมกิจกรรมงานต่าง ๆ เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมผู้สูงอายุ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาคมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าประชาคม มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างมากที่สุด

วรพงษ์ อารีเอื้อ^{๑๒๗} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.ศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อย ๑ ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ๒ ด้านคือ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการร่วมปฏิบัติ และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาด้าน เพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่าสมาชิกประชาคมที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเสริฐ ชัยพิกุลิต^{๑๒๘} ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมจาริกในหมู่บ้านห้วยปง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” ผลของการศึกษาวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมจาริกในหมู่บ้านชาวเขаб้านห้วยปงมีวิธีการที่เหมาะสมและเป็นไปได้ค่อนข้างค่อยเป็นค่อยไปไม่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีและความรู้สึกนึกคิดของชาวเขา คือ การนำเอาวิธีการของกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวเขามาเป็นปัจจัยหลักในการให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพมีคุณค่าและมีความยั่งยืนสืบทอดต่ออย่างชนรุ่นหลังต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากผู้บริหารท้องถิ่นก็สามารถกำหนดนโยบายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของงานเป้าหมายเพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่ประชาชนในส่วนท้องถิ่นให้มากที่สุด ค้นหาปัญหาแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองขณะเดียวกันก็จะใช้

^{๑๒๖} เอกชัย ม่วงงาม, “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.ศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลวังแคม อำเภอกลองสูง จังหวัดกำแพงเพชร”, **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศาสนาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๒๗} วรพงษ์ อารีเอื้อ, “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.ศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด”, **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศาสนาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๒๘} ประเสริฐ ชัยพิกุลิต, “กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมจาริกในหมู่บ้านห้วยปง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิธีการที่กระตุ้นให้ชาวเขามีความตระหนักว่า เป็นกิจกรรมที่เขามีส่วนเป็นเจ้าของมีส่วนรับผิดชอบและมีส่วนได้รับผลประโยชน์ผลที่เกิดขึ้น

๒.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

วิไลวรรณ สุปรียาพร^{๑๒๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการน้ำเสียของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้มีน้ำเสียในชุมชนเขตเทศบาลพะเยา คือ การขยายของชุมชนก่อให้เกิดปริมาณน้ำเสียมากขึ้น และมีสารเคมีปนเปื้อน เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ผงซักฟอก และน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ นอกจากนี้ ปริมาณน้ำเสียส่วนหนึ่งยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ตลอดจนขาดความเอาใจใส่ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย ส่งผลให้คุณภาพน้ำกว๊านพะเยาในช่วงปี ๒๕๔๑ ถึง ๒๕๔๒ เสื่อมเสื่อมโทรมลง ดังกรณีที่พบสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน จำนวนมากขึ้นเกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีสารธาตุอาหาร เช่น แอมโมเนียไนเตรท และฟอสเฟตในน้ำมากขึ้นในทุกจุดที่ทำการตรวจวัด ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนและสัตว์ที่ได้รับสารพิษเข้าไป แม้ในปัจจุบันนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหาระยะยาวต่อไป

ณภัทร ตั้งกิจวานิชย์^{๑๓๐} ได้ศึกษาการจัดการน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยและสถานประกอบในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จากผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ปัญหาน้ำเสียจากบ้านพักอาศัย และสถานประกอบการในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีระดับความรุนแรงของปัญหามาก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าสาเหตุของปัญหาน้ำเสียเกิดจากประชาชนบางส่วนไม่ใส่ใจต่อปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นทั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องและความเคยชินในการระบายน้ำเสียจากการประกอบกิจการประจำวัน และการประกอบการโดยที่ไม่ได้ผลการบำบัดอย่างถูกวิธี และไม่ได้ใส่ใจความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้แหล่งน้ำสาธารณะและระบบนิเวศในน้ำเสียไป นอกจากนี้ยังเกิดจากการที่ไม่มีกฎระเบียบที่เคร่งครัดและมาตรการในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน รวมทั้งการประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำปัญหาน้ำเสียเท่าที่ควร จึงทำให้การดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทางเทศบาลเพียงฝ่ายเดียว การแก้ไขปัญหาน้ำเสียพบว่า ผู้พักอาศัยและผู้ประกอบการต่างยินดีให้ความร่วมมือและต้องการเข้าจัดการปัญหาน้ำเสีย โดยจะช่วยเหลือสองดูแลปัญหาและรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้เทศบาลควรมีลงโทษผู้ฝ่าฝืน และผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการน้ำเสีย และควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลร่วมกัน เพื่อให้การจัดการปัญหาน้ำเสีย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นแบบองค์รวมและมีความยั่งยืนต่อไป

^{๑๒๙} วิไลวรรณ สุปรียาพร, การจัดการน้ำเสียของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓).

^{๑๓๐} ณภัทร ตั้งกิจวานิชย์, การจัดการน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยและสถานประกอบในเขตเทศบาลนครอุดรธานี, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔).

อนันทชาติ เขียวขุ่ม^{๑๓๑} ได้ศึกษาการจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตร:กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาวอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งมีผลการศึกษาใกล้เคียงกับ วรเทพ เปรมทัย^{๑๓๒} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรหนองบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ ส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเท่าที่ควรทั้งที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำขึ้น แต่ยังไม่มีการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการวางแผนการจัดการน้ำอย่างถูกต้อง การจัดการวางแผนเปิดปิดน้ำส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับเพียงบางกลุ่มที่เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาปริมาณน้ำไม่พอเพียงในฤดูแล้ง และการกระจายน้ำไม่ทั่วถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตรที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงการวางแผนการส่งน้ำร่วมกับการวางแผนในการเพาะปลูกและการวางแผนการส่งน้ำและการลดการสูญเสีย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายส่วน คือการเกษตร หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ร่วมกับการนำแผน ดำเนินการติดตามผล ประเมินผลและแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาข้างต้นพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ทั้งๆ ที่องค์กรผู้ใช้น้ำภาคประชาชนมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการน้ำได้

นวลจันทร์ ไหลสุพรรณวงศ์^{๑๓๓} ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการรูปแบบการจัดการน้ำทรัพยากรน้ำขององค์กรเมืองเมืองฝายบ้านควายมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ทำให้ทราบพัฒนาการรูปแบบจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรเมืองฝาย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ยุคดังต่อไปนี้ คือ ๑. ยุคเริ่มตั้งถิ่นฐานประมาณปี พ.ศ. ๒๓๗๗ ชาวลาวพวนถูกเกณฑ์แรงงานมาสร้างฝายและชุดลำเหมืองหินเพื่อทำนาปลูกข้าวให้กับเจ้าเมืองน่าน การส่งน้ำเป็นแบบส่งน้ำตลอดเวลา และมีผู้นำการจัดการน้ำจัดสรรน้ำเรียกว่าแสน หรือพญา ๒. ยุคภายหลังเปลี่ยนการปกครองจากเจ้าเมืองน่านมาเป็นรัฐไทยได้มีการก่อตั้งสมาคมชลประทานราษฎร โดยมีการเลือกตั้งนายฝายเป็นผู้นำในการจัดสรรน้ำและดูแลกิจกรรมของเหมืองฝาย ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ของกลุ่มจะเป็นแบบพึ่งพาอาศัยแบ่งปันกัน ระบบการแลกเปลี่ยนแรงงานยังมีความสำคัญกว่าระบบการจ้างงาน และ ๓. ยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรเหมืองฝายในหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้น้ำของกลุ่มองค์กรจัดการน้ำเหมืองฝายเริ่มมีอำนาจลดลงเพราะไม่สามารถเรียกระดมแรงงานได้และเปลี่ยนมาเก็บเงินค่าน้ำเพื่อให้ค่าใช้จ่ายของการดำเนินงานของเหมืองฝาย และมีการเปลี่ยนแปลงจากฝายไม้เป็นฝายคอนกรีต มีการเก็บค่าน้ำเพื่อให้ไปจ้างแรงงานในการซ่อมบำรุงเหมืองฝายแทนการระดมแรงงาน และการปรับปรุงระเบียบที่ให้ความสำคัญกับตัวเงินในการบังคับใช้กฎระเบียบของเหมืองฝาย

^๑ อนันทชาติ เขียวขุ่ม, การจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตร : กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔).

^{๑๓๒} วรเทพ เปรมทัย, การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรหนองบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

^{๑๓๓} นวลจันทร์ ไหลสุพรรณวงศ์, พัฒนาการรูปแบบการจัดการน้ำทรัพยากรน้ำขององค์กรเมืองเมืองฝายบ้านควายมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗).

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรเหมืองฝาย ประกอบด้วยปัจจัยภายในชุมชน คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนระบบการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมืองใหญ่ทำให้ประชากรวัยแรงงานไม่สามารถเป็นกำลังสำคัญในการทำงานเมืองฝายได้เช่นเดิม และการรื้อฟื้นประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวนเพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรได้ด้วยความสะดวกและปัจจัยภายนอกชุมชน คือ การที่ชุมชนได้รับการศึกษาสมัยใหม่และเปลี่ยนทัศนคติการทำงานจากภาคการเกษตรสู่ภาคบริการในเมืองมากขึ้น ค่านิยมการบริโภคและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ชุมชนนิยมสะสมทุนและแสวงหาทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต นอกจากนี้บทบาทภาครัฐที่ส่งเสริมในด้านงบประมาณให้กับองค์กรเหมืองฝาย

นิติกรณ์ วงศ์ชัย^{๑๓๔} ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ทำให้ทราบเป็นประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของผู้ที่สร้างและออกแบบฝายท่าศาลาที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถเหมืองฝายท่าศาลาส่งน้ำจากฝายแห่งนี้ และยังทำให้ทราบถึงวิธีการในการจัดการเหมืองฝายของกลุ่มสมาชิกเหมืองฝายท่าศาลาที่มีความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการเหมืองฝายท่าศาลาที่ยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์ต่อระบบนิเวศ และเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้คนจำนวนมาก เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เปี่ยมด้วยคุณค่าไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

สรุปงานวิจัยด้านการจัดการน้ำพบว่า การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรเท่าที่ควร และด้านการบริหารการจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ พบว่าการจัดองค์กรผู้ใช้น้ำจึงมีลักษณะที่เป็นทางการ และซึ่งมีความแตกต่างในการจัดการองค์กรผู้นำในระบบเหมืองฝาย ซึ่งเป็นองค์กรในรูปแบบเก่า แต่ผู้ใช้น้ำมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการน้ำเองได้ ซึ่งในยุคปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรเหมืองฝายในหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้น้ำของกลุ่มองค์กร การจัดการเหมืองฝายเริ่มมีอำนาจลดลง เพราะไม่สามารถเรียกระดมแรงงานได้ และเปลี่ยนมาเก็บเงินค่าน้ำเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของการดำเนินงานของเหมืองฝาย แต่เมื่อเปรียบเทียบการจัดการทรัพยากรน้ำแบบดั้งเดิมกับปัจจุบันที่งานใช้วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการน้ำดีกว่าการจัดการน้ำแบบใหม่ ที่ไม่มีส่วนร่วมกลุ่มเป็นการจัดการน้ำแบบตัวใครตัวมัน เพราะทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ ส่วนด้านการจัดการปัญหาน้ำเสียมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ชุตีวรรณ สิทธิเลิศ^{๑๓๕} ได้มีการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแดง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีวิธีคิดในการจัดการน้ำที่มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการผลิต และชนิดพืช ซึ่งเป็นวิธีที่คิดขึ้นอยู่กับการจัดสรรน้ำของโครงการชลประทาน การจัดองค์กรผู้ใช้

^{๑๓๔} นิติกรณ์ วงศ์ชัย, การบริหารจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓).

^{๑๓๕} ชุตีวรรณ สิทธิเลิศ, ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแดง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๖).

น้ำจึงมีลักษณะเป็นทางการ และสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำระบบเหมือนฝ่ายซึ่งเป็นองค์กรในรูปแบบเก่า อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงกิจกรรมพื้นฐานทางชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำแล้วพบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการน้ำเองได้ ในขณะที่เครื่องมือใช้ในการจัดการน้ำได้แก่ ศีลธรรมในจิตใจ จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้องค์กรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำกับโครงการชลประทานทุกขั้นตอน โดยเสริมสร้างศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้มีเข้มแข็งมากขึ้น และเตรียมกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้โอนกรรมอำนาจบริหารจัดการน้ำให้องค์กรผู้ใช้น้ำต่อไป

ณัฐนันท์ ทองใบ^{๑๓๖} ได้ศึกษาการจัดการปัญหาน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าสาเหตุของปัญหาเกิดขึ้นจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจต่อปัญหา และประชาชนบางส่วนเห็นแก่ตัวมากเกินไป แนวทางการจัดการปัญหาน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ ประชาชน และเทศบาลควรช่วยกันแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหากับการช่วยรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย จากบ้านพักอาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เช่น เห็นว่าควรมีการณรงค์เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มตื่นตัว มีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีการลงโทษผู้ฝ่าฝืนและกวดขันการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

ณัฐนีย์ สมตา^{๑๓๗} ได้ศึกษาการจัดการน้ำเสียของผู้ประกอบการทำกระดาษสาตำบลตันเปาอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลจากการศึกษาแนวทางการจัดการหาวิเคราะห์โดยภาพรวม ทั้งผู้ประกอบการ และประชาชนที่อยู่รอบๆ บริเวณและหน่วยงานราชการ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องปัญหาน้ำเสีย และปัญหากลืนรบกวน แนวทางและวิธีการแก้ไข คือ ผู้ประกอบการทำบ่อบำบัดครั้งแรกที่จุดต้นเหตุก่อน และเทศบาลตำบลตันเปาจัดทำระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเน้นให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้นเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดี เนื่องจากที่ผ่านมาการจัดการน้ำเสียได้มีการดำเนินการโดยหน่วยงานจากภาครัฐเท่านั้น วิธีการดังกล่าวจะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติ โดยต้องมีอาสาสมัครเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อคอยติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้าน การลักลอบทิ้งของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมหรือแม้แต่การสังเกตพฤติกรรมของผู้ประกอบการในการจัดการน้ำเสีย และที่สำคัญควรมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชนนอกจากนั้นอีกแนวทางหนึ่งที่น่านำมาใช้ คือ การจัดการค่าใช้จ่ายในการจัดการแวดล้อม และแก้ปัญหามลพิษ โดยนำหลักที่ว่าผู้ก่อมลพิษจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหามลพิษ เพื่อจะกระตุ้นให้ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการผลิตเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนหรือเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

^{๑๓๖} ณัฐนันท์ ทองใบ, การจัดการปัญหาน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓).

^{๑๓๗} ณัฐนีย์ สมตา, การจัดการน้ำเสียของผู้ประกอบการทำกระดาษสา ตำบล ตันเปา อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

จิรัฐินาฏ ถังเงิน^{๑๓๘} ได้ทำการศึกษาการบรรเทาอุทกภัยในลุ่มน้ำยมโดยใช้พื้นที่ทุ่งน้ำท่วมธรรมชาติ ในบริเวณจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า เมื่อมีการระบายน้ำลงสู่พื้นที่ทุ่งน้ำท่วมธรรมชาติ จะสามารถช่วยลดระดับน้ำก่อนเข้าบริเวณจังหวัดสุโขทัยได้ประมาณ ๒.๒๒ เมตร สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ควรนำข้อมูลไปเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อแสดงผลในเชิงพื้นที่น้ำท่วม รวมทั้งต้องมีการปรับค่า Meaning M เนื่องจากสภาพของลุ่มน้ำมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อวางแผนแก้ไขน้ำท่วมลุ่มน้ำยมต่อไปในอนาคต

ดวงพร ภูแก้ว^{๑๓๙} ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาบ้านปางไคร้ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ในอดีตมีการใช้วัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการน้ำ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและระบบการผลิตทำให้การจัดการน้ำในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นการจัดการน้ำแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีการร่วมกลุ่มในการจัดการน้ำเหมือนในอดีต เมื่อถึงฤดูแล้งชาวบ้านจึงประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านมีการใช้น้ำแก่พืชในเวลาเดียวกัน จึงทำให้ในลำห้วยไหลไม่พอต่อการ และในฤดูแล้งเป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำน้อยที่สุดของปี สภาพแวดล้อมบริเวณลำห้วยจึงมีสภาพแห้ง ปริมาณน้ำน้อยไม่พอต่อการทดน้ำ และทำน้ำประปา นอกจากนี้ยังพบปัญหาการใช้ น้ำ เนื่องจากตะกอนดิน และสารเคมีทางการเกษตร ที่ถูกชะล้างจากบริเวณแปลงการเกษตรลงสู่ลำห้วยอีกด้วย

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดี ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตัวแปรต้น Independent Variables และตัวแปรตาม Dependent Variables ดังนี้

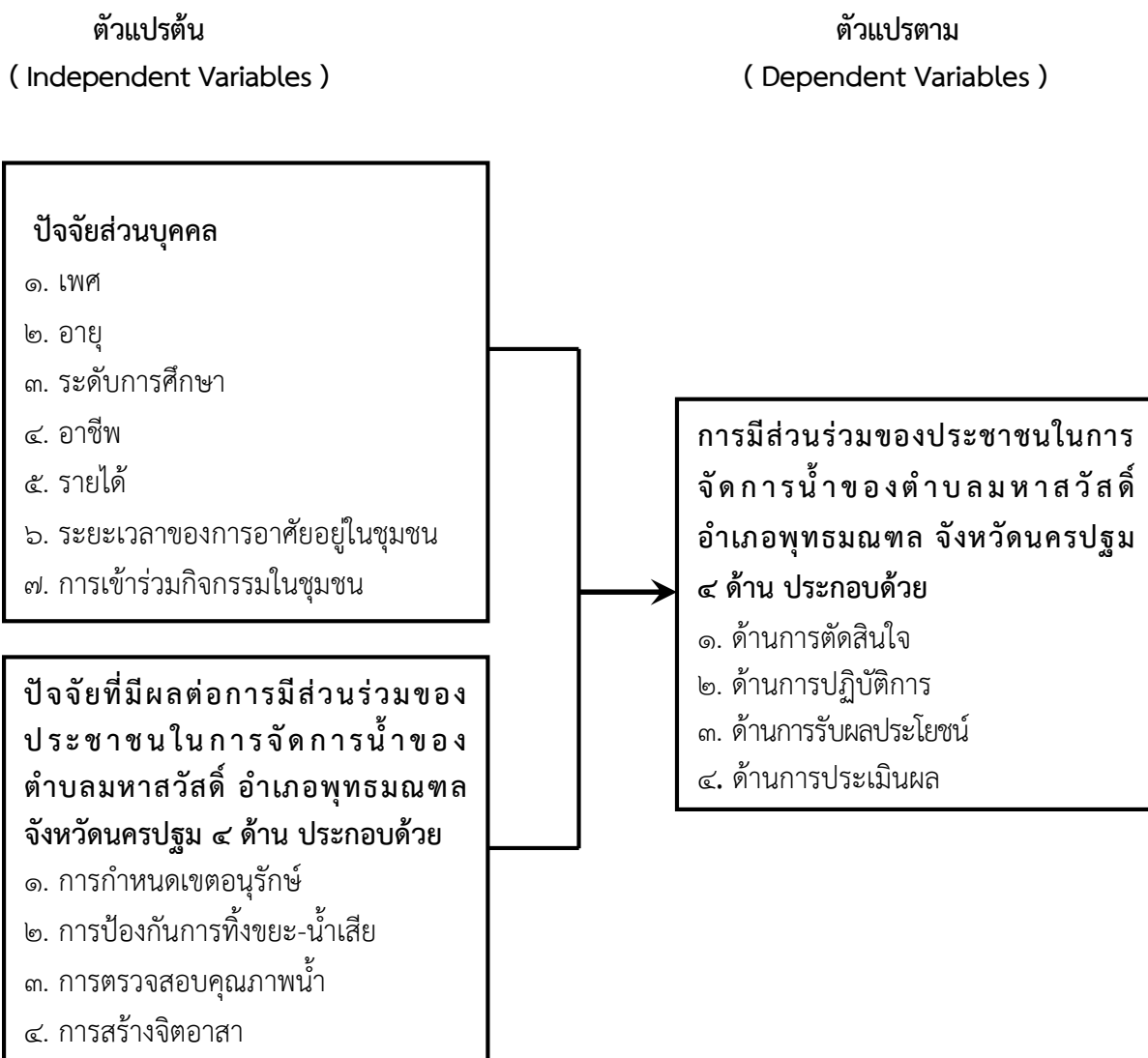
๑. ตัวแปรต้น Independent Variables คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

๒. ตัวแปรตาม Dependent Variables คือ ๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ๒) ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ๓) ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ๔) ด้านการสร้างจิตอาสา ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการตัดสินใจ ๒) ด้านการปฏิบัติการ ๓) ด้านการรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการประเมินผล ดังรูปแสดงกลุ่มนี้

^{๑๓๘} จิรัฐินาฏ ถังเงิน, การบรรเทาอุทกภัยในลุ่มน้ำยมโดยใช้พื้นที่ทุ่งน้ำท่วมธรรมชาติ ในบริเวณจังหวัดสุโขทัย, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๗).

^{๑๓๙} ดวงพร ภูแก้ว, การจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาบ้านปางไคร้ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘).

กรอบแนวคิด

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถามถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๔ รูป/คน ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง /กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในพื้นที่กลุ่มชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน ๑,๖๔๖ คน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๔ รูป/คน^๑ ได้แก่

๑. นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
๒. นางบุปผา โชคนาคะวโร	เลขานายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
๓. นางสาวอัมพาพันธ์ ลิ้มสุภรัตน์	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
๔. นางวรรณมา คำคม	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
๕. นายวันชัย สวัสดิ์แดง	ประวิสาหกิจชุมชนผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน
๖. จำสับเอก นันทพร น้อยพงษ์	เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
๗. นายยุทธพงษ์ บุญผา	นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการ
๘. พระอาจารย์ปลัดศีลา ธมมธีโร	เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
๙. พระอาจารย์ ธรรมพงศ์ คำคม	เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
๑๐. นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาดิน
๑๑. นางสาวจรัญ กลิ่นแพทย์กิจ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาดิน
๑๒. นางปราณี สวัสดิ์แดง	สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน
๑๓. นางทองใบ จุริวัล	สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาดิน
๑๔. นางอุไร สวัสดิ์แดง	สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาดิน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในเขตชุมชนของบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน ๑,๖๔๖ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ โดยมีความคลาดเคลื่อน ($\pm 5\%$ = ๓๒๒ คน) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๒๒ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่ายจนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรครบตามที่กำหนด โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

^๑ เทศบาลตำบลมหาสวัสดิ์, แผนพัฒนาเทศบาลสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘), หน้า ๘ – ๙. (อัดสำเนา).

^๒ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙, หน้า ๑๖๑.

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error ๐.๐๕)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด และ สังเกต พร้อมทั้งใช้อุปกรณ์ประกอบการสัมภาษณ์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การจดบันทึก เป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึก และรวบรวมข้อมูล การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) ใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ๓๐ ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๒๒ ชุด และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริง ในชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๙. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม มี ๒ แบบ คือ

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมใน ๔ ด้าน ได้แก่ ๑ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ๒ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ๓ ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ๔ ด้านการสร้างจิตอาสา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับคือ

- ๕ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ **มากที่สุด**
- ๔ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ **มาก**
- ๓ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ **ปานกลาง**
- ๒ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ **น้อย**
- ๑ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ **น้อยที่สุด**

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๔ ด้าน ได้แก่ ๑ ด้านการตัดสินใจ ๒ ด้านการปฏิบัติการ ๓ ด้านการรับผลประโยชน์ ๔ ด้านการประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับคือ

- ๕ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ **มากที่สุด**
- ๔ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ **มาก**
- ๓ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ **ปานกลาง**
- ๒ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ **น้อย**
- ๑ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ **น้อยที่สุด**

ตอนที่ ๔ แบบสอบถาม ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๒.แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๓.๓.๓ การสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นใช้ในการศึกษารั้งนี้ สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัด และมีความแม่นยำในการวัด ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๑. ร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity)

๓. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

๔. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการ เพื่อขอรับคำแนะนำและ ปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จำนวน ๕ ท่าน คือ

๑. รศ.ดร.จรรุวรรณ ขำเพชร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒. ดร.เดชา กัปโก ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. ผศ.ผดุง วรรณทอง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. พระมหาสม กลยาโณ,ดร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. นายสายชล ปัญญชิต ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เชี่ยวชาญทดสอบหาค่าความสอดคล้องกับเนื้อหา มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๑ = ไม่สอดคล้อง

ระดับ ๒ = สอดคล้องบางส่วน

ระดับ ๓ = ค่อนข้างสอดคล้อง

ระดับ ๔ = มีความสอดคล้องมาก

นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา Content Validity Index (CVI)^๓

$$CVI = \frac{\sum R_{3,4}}{N}$$

CVI = เป็นดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

$\sum R_{3,4}$ = จำนวนข้อแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนให้ระดับ ๓ และ ๔

N = จำนวนข้อแบบสอบถามทั้งหมด

ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ ๐.๘ หรือมากกว่าหมายความว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ส่วนค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าน้อยกว่า ๐.๘ หมายความว่า แบบสอบถามไม่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพราะถือว่าเป็นแบบสอบถามที่ขาดความตรงตามเนื้อหาหรือมีความตรงตามเนื้อหาต่ำเกินไปโดยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเกิดความเที่ยงตรงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Expert) และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น จากการทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์พบว่าข้อที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในระดับ ๓ และ ๔ มีจำนวน ๒๖ ข้อจากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๓๒ ข้อ ดังนั้น

^๓ Davis, L, Instrument review : Getting the most from your panel of experts, (Applied Nursing Research, 1992), pp. 194-197.

$$CVI = \frac{\sum R_{3,4}}{N}$$

$$\text{แทนค่า } CVI = \frac{26}{32} \approx 0.81$$

แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ ๐.๘๑ ผ่านเกณฑ์การพิจารณา

๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีสถานภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน มาเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๑. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนนายกเทศมนตรีตำบลมหาสวัสดิ์ ขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๒. นำแบบสอบถาม จำนวน ๓๒๒ ฉบับ ไปแจกประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในพื้นที่เขตชุมชน บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

๓. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

๑. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๔ รูป/คน

๒. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๔ รูป/คน

๓. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t - test) ในกรณีที่มีตัวแปรต้น ๒ กลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีที่มีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่า มีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

เกณฑ์การพิจารณาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็น ๕ ระดับ^๔ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๑ – ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๑ – ๔.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๑ – ๓.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๑ – ๒.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ – ๑.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนเป็นความถี่ และร้อยละ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

วิธีการวิจัยคุณภาพ

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
๒. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
๓. นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาทำการปรับแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป
๔. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๔ รูป/คน เพื่อขอความเห็นในการสัมภาษณ์
๕. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๔ รูป/คน
๖. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques)

^๔ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ดานสุทธาการพิมพ์ ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” นี้ มีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งในบทนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อสำหรับการศึกษาเป็นดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๔.๔ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๔.๖ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๒๒)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๕๖	๔๘.๔
หญิง	๑๖๖	๕๑.๖
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐
อายุ		
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๔๒	๑๓.๐
๒๑ – ๓๐ ปี	๗๖	๒๓.๖
๓๑ – ๔๐ ปี	๖๖	๒๐.๕
๔๑ – ๕๐ ปี	๗๐	๒๑.๗
๕๑ ปีขึ้นไป	๖๘	๒๑.๑
รวม	๓๒๒	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	๑๑๕	๓๕.๗
ประถมศึกษา	๑๐๔	๓๒.๓
มัธยมศึกษา	๑๘	๕.๖
อนุปริญญา	๗๕	๒๓.๓
ปริญญาตรี	๘	๒.๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๒	๐.๖
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐
อาชีพ		
เกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่	๑๐๖	๓๒.๙
เลี้ยงสัตว์/เลี้ยงปลา	๕๙	๑๘.๓
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๘๐	๒๔.๘
รับจ้างทั่วไป	๒๑	๖.๕
นักศึกษา	๓๗	๑๑.๕
ข้าราชการ	๑๙	๕.๙
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

(n=๓๒๒)		
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รายได้/เดือน		
ต่ำไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท	๑๑๓	๓๕.๑
๓,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ บาท	๑๖๑	๕๐.๐
๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๔๓	๑๓.๔
มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๕	๑.๖
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐
ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า ๕ ปี	๓๔	๑๐.๖
๕ – ๑๐ ปี	๖๔	๑๙.๙
๑๐ – ๑๕ ปี	๖๑	๑๘.๙
๑๕ – ๒๐ ปี	๘๖	๒๖.๗
๒๐ ปี ขึ้นไป	๗๗	๒๑.๙
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐
การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน		
ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	๑๑๐	๓๔.๒
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นบางครั้ง	๑๖๖	๕๑.๖
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง	๓๗	๑๑.๕
เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง	๙	๒.๘
รวม	๓๒๒	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” จำแนกได้ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ เพศชาย จำนวน ๑๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๔ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖ อายุระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน คน ๗๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗ อายุระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ อายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖ และน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง ไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ ประถมศึกษา จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ระดับอนุปริญญา จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ และน้อยที่สุด คือระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖ ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่ จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๘ เลี้ยงสัตว์/เลี้ยงปลา จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ นักศึกษา จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และน้อยที่สุดคือข้าราชการ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙ ตามลำดับ

รายได้/เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้มีรายได้ ๓,๐๐๐ - ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ผู้มีรายได้ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ ผู้มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔ และน้อยที่สุด คือ ผู้มีรายได้ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖ ตามลำดับ

ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลา ๑๕-๒๐ ปี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ ระยะเวลา ๒๐ ปี จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ ระยะเวลา ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙ ระยะเวลา ๑๐ - ๑๕ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ และน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาสั้นกว่า ๕ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖ ตามลำดับ

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นบางครั้ง จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนจำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ และน้อยที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทอง จังหวัดนครปฐม

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุพทอง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑) การกำหนดเขตอนุรักษ์ ๒) การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ๓) การตรวจสอบคุณภาพน้ำ ๔) การสร้างจิตอาสา ทั้งหมด ๔ ด้าน แต่ละด้านมี ๔ ข้อ รวม ๑๖ ข้อ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๔.๗ - ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

(n=๓๒๒)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การกำหนดเขตอนุรักษ์	๓.๖๙	๐.๘๕	มาก
๒. การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	๔.๓๓	๐.๙๖	มาก
๓. การตรวจสอบคุณภาพน้ำ	๔.๒๙	๑.๐๖	มาก
๔. การสร้างจิตอาสา	๔.๓๑	๐.๙๔	มาก
รวม	๔.๑๖	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๔.๑๖

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก คือการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสียมีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๓ รองลงมา คือปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม คือ การสร้างจิตอาสา มีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๑ ๓. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การตรวจสอบคุณภาพน้ำ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมคือการกำหนดเขตอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๙

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์

(n=๓๒๒)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งโดยลักษณะทั่วไปมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำ ลำธาร	๓.๗๐	๐.๖๒	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น	๓.๗๗	๑.๐๑	มาก
๓. ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตในการจับสัตว์น้ำ เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศน้ำ	๓.๗๑	๐.๙๒	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๖๐	๑.๑๔	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การกำหนดเขตอนุรักษ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๙

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม คือ ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗ รองลงมาคือชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตในการจับสัตว์น้ำ เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศน้ำ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๑ และคือชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ = ๓.๖๐

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย

(n=๓๒๒)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีปลูกฝังจิตสำนึกในการทิ้งขยะลงน้ำ ให้แก่เด็ก และเยาวชน	๔.๒๘	๑.๐๐	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ	๔.๕๐	๐.๙๑	มาก
๓. ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ	๔.๔๑	๐.๙๗	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมี ชุมชนต่างๆให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ จะกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ	๔.๑๗	๑.๓๑	มาก
รวม	๔.๓๓	๐.๙๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๓

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ในการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย คือ ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ มีค่าเฉลี่ย = ๔.๕๐ รองลงมา คือ ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ มีค่าเฉลี่ย = ๔.๔๑ ชุมชนของท่านมีปลูกฝังการทิ้งขยะลงน้ำ แก่เด็กและเยาวชนมีค่าเฉลี่ย = ๔.๒๘ และชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมีชุมชนต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ

(n=๓๒๒)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง	๔.๔๓	๑.๑๒	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำ	๔.๓๑	๑.๑๙	มาก
๓. ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใสสะอาดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๒๘	๑.๐๙	มาก
๔. ชุมชนของท่านมีการควบคุมตรวจสอบสารเคมีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมลพิษ	๔.๒๖	๑.๒๖	มาก
รวม	๔.๒๙	๑.๐๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๔.๒๙

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ คือ ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง มีค่าเฉลี่ย = ๔.๔๓ รองลงมา คือ ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำมีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๑ ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใสสะอาดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันมีค่าเฉลี่ย = ๔.๒๘ และชุมชนของท่านมีการควบคุมตรวจสอบสารเคมีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมลพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการสร้างจิตอาสา

(n=๓๒๒)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษาน้ำ	๔.๓๔	๐.๙๖	มาก
๒. ชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	๔.๓๔	๑.๐๑	มาก
๓. ชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษาระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ	๔.๒๘	๐.๙๗	มาก
๔. ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิตอาสา ร่วมกัน ขุดลอกคูคลองตื้นเขิน ป้องกันน้ำท่วม	๔.๓๒	๐.๙๙	มาก
รวม	๔.๓๑	๐.๙๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การสร้างจิตอาสา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๑

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ในการการสร้างจิตอาสา คือ ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษาน้ำมีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๔ และชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสียมีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๔ รองลงมา คือ ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิตอาสา ร่วมกัน ขุดลอกคูคลองตื้นเขิน ป้องกันน้ำท่วมมีค่าเฉลี่ย = ๔.๓๒ และชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษาระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๔.๒๘

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการตัดสินใจ ๒) ด้านการปฏิบัติการ ๓) ด้านการรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการประเมินผล ทั้งหมด ๔ ด้าน แต่ละด้านมี ๔ ข้อ รวม ๑๖ ข้อ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม และรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๗

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม โดยการหาค่าเฉลี่ย

(n=๓๒๒)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการตัดสินใจ	๓.๗๖	๐.๗๓	มาก
๒. ด้านการปฏิบัติการ	๓.๗๓	๐.๗๗	มาก
๓. ด้านการรับผลประโยชน์	๓.๖๖	๐.๘๑	มาก
๔. ด้านการประเมินผล	๓.๖๖	๐.๙๓	มาก
รวม	๓.๗๐	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๐

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖ รองลงมา คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านการตัดสินใจ

(n=๓๒๒)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน	๓.๘๕	๐.๙๘	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน	๓.๗๑	๐.๘๗	มาก
๓. ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน	๓.๗๗	๐.๐๙	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชน	๓.๗๓	๐.๙๐	มาก
รวม	๓.๗๖	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๖

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ คือท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๘๕ รองลงมา คือ ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชนมีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๗ และท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๗๑

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการปฏิบัติการ

(n=๓๒๒)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	๓.๗๐	๐.๙๘	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน	๓.๗๘	๐.๙๖	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน	๓.๗๘	๑.๐๕	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน	๓.๖๙	๑.๐๗	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ คือ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชนและท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘ รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘ และท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด = ๓.๖๙

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ด้านการรับผลประโยชน์

(n=๓๒๒)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆที่ท่านมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน	๓.๖๗	๑.๐๙	มาก
๒. ท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี ที่มีในชุมชนที่ท่านมีส่วนร่วม	๓.๗๘	๐.๙๖	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้นเป็นที่น่าพอใจและเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา	๓.๖๐	๐.๙๗	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน	๓.๖๒	๐.๙๑	มาก
รวม	๓.๖๖	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๖

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ คือท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี ที่มีในชุมชนที่ท่านมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๘ รองลงมา คือท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆที่ท่านมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๗ และท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้นเป็นที่น่าพอใจและเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๖๐

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ด้านการประเมินผล

(n=๓๒๒)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน	๓.๗๔	๐.๙๓	มาก
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการ นำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ	๓.๗๒	๑.๐๓	มาก
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการของชุมชน	๓.๗๐	๑.๐๘	มาก
๔. ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล	๓.๕๑	๑.๒๐	มาก
รวม	๓.๖๖	๐.๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๖

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล คือ ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๔ รองลงมา คือท่านมีส่วนร่วมในการ นำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำกิจกรรม หรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๒ และท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด = ๓.๕๑

๔.๔. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน โดยแสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบค่าเอฟ (F - Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า ๒ ค่า เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยทดสอบภายใต้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕ รายละเอียดตามสมมติฐานที่ ๑ - ๗ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม **จำแนกตามเพศ**

(n = ๓๒๒)

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๗๘	๑	๐.๒๗๘	๐.๗๖๒	๐.๓๘๓
ภายในกลุ่ม	๑๑๖.๖๔๓	๓๒๐	๐.๓๖๕		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

(n = ๓๒๒)					
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๔๓	๔	๐.๒๘๖	๐.๗๘๓	๐.๕๓๗
ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๗๗๘	๓๑๗	๐.๓๖๕		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = ๓๒๒)					
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๕๑	๕	๐.๔๓๓	๑.๑๙๑	๐.๓๑๓
ภายในกลุ่ม	๒๕๗.๖๘๖	๓๑๖	๐.๘๑๓		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธรณทล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ

(n = ๓๒๒)					
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๓๕	๕	๐.๕๐๗	๑.๔๐๑	๐.๒๒๔
ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๓๘๖	๓๑๖	๐.๓๖๒		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้

(n = ๓๒๒)					
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๘๙	๓	๐.๔๖๓	๑.๒๗๕	๐.๒๘๓
ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๕๓๒	๓๑๘	๐.๓๖๓		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน

	(n = ๓๒๒)				
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๔๕	๔	๐.๒๑๑	๐.๕๗๗	๐.๖๗๙
ภายในกลุ่ม	๑๑๖.๐๗๖	๓๑๗	๐.๓๖๖		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มิมีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

	(n = ๓๒๒)				
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๑๐	๓	๐.๔๐๓	๑.๑๐๙	๐.๓๔๖
ภายในกลุ่ม	๑๑๕.๗๑๑	๓๑๘	๐.๓๖๔		
ผลรวม	๑๑๖.๙๒๑	๓๒๑			

จากตาราง ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำ
ของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน ที่ ๑ – ๗

(n = ๓๒๒)

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F	sig	ผลการวิเคราะห์	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
	ปัจจัยส่วนบุคคล				
๑	เพศ	๐.๗๖๒	๐.๓๘๓	-	✓
๒	อายุ	๐.๗๘๓	๐.๕๓๗	-	✓
๓	ระดับการศึกษา	๑.๑๙๑	๐.๓๑๓	-	✓
๔	อาชีพ	๑.๔๐๑	๐.๒๒๔	-	✓
๕	รายได้/เดือน	๑.๒๗๕	๐.๒๘๓	-	✓
๖	ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน	๐.๕๗๗	๐.๖๗๙	-	✓
๗	การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	๑.๑๐๙	๐.๓๔๖	-	✓

จากตารางที่ ๔.๑๙ สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๔.๕. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์	ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจนโยบายของภาครัฐ และยังขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น เขตบรีเวรวัด เขิงเขามีการอนุรักษ์ห้ามตกปลา หรือฆ่าสัตว์ในเขตบรีเวรที่อนุรักษ์ไว้เป็นเขตอภัยทาน และไม่รู้ถึงกฎระเบียบหรือกฎส่วนตั้มากกว่าส่วนร่วมฉะนั้นจึงเป็นปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่มีผลต่อการกำหนดเขตอนุรักษ์
ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะประชาชนยังขาดประสบการณ์ขาดความรู้ทางด้านการป้องกันหรือขาดนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญนำงานมาถ่ายทอดบทเรียนให้แก่ประชาชนและประชาชนยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและประชาชนก็ไม่ค่อยจะมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในจุดๆ นี้เพราะทุกครัวเรือนไม่ค่อยตระหนักถึงในจุด ๆ นี้เพราะทุกครัวเรือนจะทำมาหากินหรือทำธุรกิจส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วม
ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ	จากผู้นำชุมชนกล่าวว่ายังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และยังไม่ค่อยมีหน่วยงานที่สนับสนุนและยังขาดทุนในการซื้ออุปกรณ์ที่จะมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ประชาชนขาดความรู้ทางด้านตรวจสอบคุณภาพน้ำ เพราะฉะนั้นจึงทำให้เกิดเป็นปัญหา และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ เป็นต้น
ด้านการสร้างจิตอาสา	ประชาชนยังขาดการอบรมเรียนรู้อบรมหรือขาดความเข้าใจและยังขาดหน่วยงานเข้ามากระตุ้นในเรื่องการอบรมอธิบายนโยบายหน่วยงานภาครัฐ และเข้าใจความหมายในการมีส่วนร่วมและขาดความมีจิตสำนึก และมีจิตอาสาเพราะฉะนั้นจึงทำให้เกิดปัญหา และผลต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตอาสา

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ด้านการตัดสินใจ	ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านการตัดสินใจ และการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อส่วนร่วม ไม่ค่อยมีให้ความร่วมมือในการตัดสินใจการจัดการน้ำของชุมชน และประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนบ้างครวเรือนก็ไม่มีเวลามากที่จะมาประชุมหรือจัดกิจกรรมในงานนี้มากเท่าไร เพราะว่าประชาชนส่วนมากจะเป็นชาวเกษตรกรเขาก็ดำรงชีวิตทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัวตัวเอง
ด้านการปฏิบัติการ	ผู้นำชุมชนยังขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่จะใช้ในการจะปฏิบัติการ ในการจัดการน้ำ ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้ไม่เป็นระบบ คือ ไม่มีข้อมูลและความรู้ความเข้าใจที่จะทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา และยังไม่เข้าใจสภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี ประชาชนก็ไม่มีเวลามากที่จะมาปฏิบัติการในจุด ๆ นี้มากเท่าไร เพราะว่าส่วนมากจะเป็นชาวเกษตรกรเขาก็ดำรงชีวิตทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัวตัวเอง นอกจากการไม่เข้าใจภาพรวมแล้วยังขาดประสบการณ์ด้านข้อมูล และยังขาดเทคโนโลยี หรือมาตรการวัดต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำบูรณะและไม่มีงบประมาณที่จะติดตั้งระบบเตือนภัยและกลไกการแก้ไขปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพ
ด้านการรับผลประโยชน์	เพราะประชาชนทุกคนต่างไม่มีการคำนึงถึงคุณค่า และคำนึงถึงผลประโยชน์จากแหล่งน้ำที่จะตามมา เพื่อดำรงชีวิต เลี้ยงชีพ เพราะฉะนั้นจึงทำให้เกิดปัญหาฝักตบขวาทางน้ำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา และการสัญจรทางเรือ หรือการคมนาคมทางน้ำ และลองเรือการท่องเที่ยวทางน้ำได้ เกิดภาวะขยะล้นแม่น้ำ ก่อให้เกิดเป็นน้ำเสียจากที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ขาดการส่งเสริมในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อม มีแต่นโยบาย แต่ไม่มีการดำเนินการ แม่น้ำลำคลองในชุมชนมีฝักตบขวา และขยะปนเปื้อน
ด้านการประเมินผล	การจัดการน้ำในชุมชนเป็นการจัดการที่กระจุกอยู่ที่กลุ่มบุคคลทำให้ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน ขาดการเอาใจใส่ประชาชนในชุมชนขาดจุดประชาสัมพันธ์ หรือพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารล่าช้า ผู้นำชุมชนไม่รับความคิดเห็นของประชาชนในปกครองของตน ขาดการบริหารจัดการที่พอดี ควรมีการจัดประชุมสำหรับประชาชนในชุมชนอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง หรือเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อพูดคุยและชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน

๔.๖. ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ๕ ข้อดังนี้

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

- ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์
- ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย
- ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
- ด้านการสร้างจิตอาสา

๒. ประชาชนในของชุมชนบ้านศาลาดินมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน อย่างไร

- ด้านการตัดสินใจ
- ด้านการปฏิบัติการ
- ด้านการรับผลประโยชน์
- ด้านการประเมินผล

๓. ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๔. ท่านจึงให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นแบบในการจัดการน้ำที่สมบูรณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม มีดังนี้

๑. ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่า ชุมชนนั้นก่อนจะมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ทางน้ำได้มีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อให้ตกลงถึงเขตที่ควรอนุรักษ์ เช่น เขตแม่น้ำใกล้วัดห้ามตกปลา หรือเขตอื่นๆ ที่กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์ เป็นต้น^๑ และในชุมชนนั้นยังมีการยับยั้งปัญหาต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูทรัพยากรทางน้ำ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีคุณค่าควรแก่การรักษา เพื่อให้ดำรงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และชุมชนยังมีการกำหนดข้อห้าม การดูแลรักษา การลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนข้อห้าม เช่น ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม กำหนดวิธีจัดการ โดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้น รวมทั้งการกำหนดขอบเขต และความรับผิดชอบของส่วนราชการ

^๑ สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน, บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

ที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ^๒ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น หรือ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดต้องมีโทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับผู้กระทำความผิดดังกล่าว เป็นต้น

๒. ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่า ประชาชนในชุมชนได้มีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ชักนำเยาวชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย หรือช่วยกันเก็บขยะตามแม่น้ำลำคลอง เพื่อป้องกันการเกิดน้ำเสียที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหา จึงมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ เช่น ให้มีการบำบัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ^๓ ประชาชนควรให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ รวมทั้งใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ประชาชนควรให้ความร่วมมือกับทางราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น กำจัดน้ำเสีย นอกจากนี้ชุมชนยังมีการติดตั้งเครื่องดักไขมันในแม่น้ำ กำจัดผักตบชวา โดยการนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น นำไขมันที่ได้จากแม่น้ำไปทำน้ำหมัก และนำผักตบชวามาทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น^๔

๓. ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐได้มีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพของน้ำ เพื่อการควบคุมน้ำให้อยู่ในมาตรฐานที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ ลดการใช้สารเคมีต่างๆ ให้น้อยที่สุดเพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นมลพิษทางน้ำ^๕ ทางชุมชนจึงได้มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพน้ำ เพราะน้ำมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การตรวจสอบคุณภาพน้ำมีหลายวิธี คือการสังเกตสิ่งต่างๆ บริเวณลำน้ำ แต่การสังเกตก็ไม่สามารถบ่งบอกคุณภาพน้ำได้ดีเท่าไรนัก จึงควรมีการติดตามอย่างจริงจัง เพื่อให้ทราบถึงผลเสียและนำผลเสียมาแก้ไขได้ทันเวลา เห็นได้ว่าการตรวจสอบคุณภาพน้ำนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตเพราะเมื่อคุณภาพน้ำดีแล้วก็นำไปใช้ประโยชน์ในชุมชนและครอบครัวได้อย่างดี ^๖

๔. ด้านการสร้างจิตอาสา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่า ประชาชนในชุมชนได้มีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ชักนำเยาวชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึก เกิดจิตอาสาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในส่วนตัวของบุคคลที่จะทำให้มีจิตสาธารณะ การเป็นจิตอาสาทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ เป็นสังคมที่มีการให้ และแบ่งปันซึ่งกันและกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะจิตอาสา และจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝัง

^๒ สัมภาษณ์ นางสาวจรรย์ กลิ่นแพทยกิจ, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, บ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง, ประวิสาหกิจชุมชนผู้ใช้น้ำบ้านศาลาหิน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร, เลขาณายองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ นายยุทธพงษ์ บุญผา, นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

อย่างต่อเนื่อง” เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความรู้ ซึ่งในการเสริมสร้างให้กับผู้เรียนรู้ก็มีหลากหลายวิธีการที่จะช่วยให้คนในชุมชนได้รับรู้ และเรียนรู้ได้อย่างถูกธรรมเนียม คลองธรรม ชุมชนจึงจัดกิจกรรมการจัดการน้ำ เพื่อพัฒนาจิตอาสาสามารถทำได้ทุกช่วงวัย สำหรับแนวทางการจัดการน้ำ จำเป็นต้องนำองค์ความรู้เชิงทฤษฎี มาปรับประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับชุมชน เริ่มจากตัวผู้นำเองที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีก่อน และค่อยๆ ขยายไปสู่การพัฒนาชุมชน^๘ อย่างไรก็ตามต้องถือเป็นหลักการว่าการพัฒนาจิตอาสาสามารถสอดคล้องได้ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมการป้องกันขยะในแม่น้ำ และป้องกันน้ำเสีย เก็บผักตบชวาแก้ปัญหาทางน้ำอุดตัน เป็นต้น

ประชาชนในของชุมชนบ้านศาลาดินมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน มีดังนี้

๑. การตัดสินใจ ในการตัดสินใจ ประชาชนผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือ ได้ร่วมวางแผนหาวิธีทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในชุมชน เช่น ปัญหาผักตบชวา ปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเน่า น้ำเสีย จึงทางผู้นำชุมชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอปัญหาต่างๆ^๙ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและได้ออกความคิดเห็นช่วยกันเพื่อจะได้ช่วยกันกำจัดปัญหาเหล่านั้น และช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านั้นช่วยกันหาทางออกด้วยกัน นอกจากนั้นประชาชนยังได้มีส่วนร่วมในการกำจัดผักตบชวา และติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย ร่วมกันติดตั้งเครื่องดักไขมัน ช่วยกันเก็บขยะที่ไหลลงตามแม่น้ำ ช่วยกันดูแลคลองน้ำ เพื่อไม่ให้ผักตบชวา ไหลมาค้ำ ตามแควน้ำ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการสัญจรทางน้ำไปมา การทำการเกษตรกร และยังช่วยกันชุดคุ้มครองเพื่อทำการเกษตรกร ทำเพื่อการท่องเที่ยว^{๑๐} นอกจากนั้นผู้ใหญ่บ้านยังได้ตลกรงค์ให้ชาวบ้านติดตั้งเครื่องดักไขมัน เกือบทุกครัวเรือน และตลกรงค์ในการทิ้งขยะชะย หรือ ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือก็มีแต่ก็ส่วนน้อย เพราะยังขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อส่วนร่วม ไม่ค่อยมีให้ความร่วมมือในการตัดสินใจการจัดการน้ำของชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนร่วม^{๑๑} ประชาชนบางครัวเรือนก็ไม่มีเวลามากที่จะมาประชุมและไปทำงานในเมืองหรือต่างจังหวัดก็ไม่ค่อยมีเวลามาเข้าร่วมกิจกรรมมากเท่าไร เพราะว่าประชาชนส่วนมากจะเป็นชาวเกษตรกรเขาก็ดำรงชีวิตทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัวตัวเองบางครั้งเรือนก็จะเห็นประโยชน์

^๗ สัมภาษณ์ พระอาจารย์ปลัดศิลา ธมมธีโร, เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร, เลขานายองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

ส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วม เพื่อการบริหารจัดการน้ำส่วนแม่น้ำลำคลองให้แก่ชุมชน ภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการยกระดับการจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำมีผลตอบสนองสูงสุด โดยยึดหลักความเสมอภาค และเป็นธรรม การเสริมสร้างให้มีการจัดการน้ำเพิ่มขึ้นได้มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้ความร่วมมือในการส่งเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ในการบริหารจัดการน้ำในการบำรุงรักษา ซึ่งจะก่อให้เกิดมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งน้ำร่วมกัน และรู้จักคุณค่าของแม่น้ำลำคลองมหาสวัสดิ์^{๑๒}

๒. ด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ การดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยกลุ่มบริหารการจัดการน้ำชลประทานร่วมกันบริหารจัดการน้ำภายในคลองน้ำ โดยมีคณะกรรมการกลุ่มตัวแทน ผู้นำชุมชน^{๑๓} ซึ่งการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบคือ ต้องมีข้อมูลและความรู้ที่ทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา และยังคงเข้าใจสภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี การเข้าใจภาพรวมต้องใช้ข้อมูล และเทคโนโลยีระดับสูง หรือมาตรการวัดต่างๆ ช่วยซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำบูรณาการกันไม่ได้ทำให้ระบบเตือนภัย และกลไกการแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ^{๑๔} ส่วนข้อมูลระดับพื้นที่ต้องอาศัยข้อมูลความรู้ของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น เช่น ความรู้สภาพภูมิประเทศ เพื่อรักษาดันน้ำป้องกันน้ำท่วม และน้ำแล้ง จัดระบบเปิด – ปิดน้ำปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง น้ำเสียจริงไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤต^{๑๕}

๓. ด้านการได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ประชาชนทุกคนต่างมีความคำนึงถึงคุณค่า และการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อดำรงชีวิต เลี้ยงชีพ และได้ใช้ประโยชน์มากมาย^{๑๖} ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น เกิดเป็นแหล่งการท่องเที่ยว การอุปโภคบริโภค เป็นแหล่งผลิตอาหารจากพืช และสัตว์น้ำ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่ดีขึ้น และได้นำเอาน้ำมาใช้ประโยชน์ได้หลายๆ อย่าง เกิดการอุตสาหกรรมตลอดจน^{๑๗} เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ที่สืบทอดวัฒนธรรม และประเพณี เสริมสร้างภูมิทัศน์ให้แก่ชุมชน นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำลำคลองยังเป็นแหล่งรวมของศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่สร้างสืบทอดต่อกันมาจากชุมชนที่ตั้งถิ่น

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน, บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง, สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ จำลิสเอก นันทพร น้อยพงษ์, เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายยุทธพงษ์ บุญผา, นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง, สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางทองใบ จุริวัณ, สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

ฐานมาแต่โบราณ และได้คลองที่สะอาดขึ้น^{๑๘} ซึ่งสิ่งเหล่านั้นนี้นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น และมีคุณค่าอย่างยิ่ง ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วม และดูแลรักษาแหล่งน้ำประชาชน บริเวณกลุ่มน้ำคลองมหาสวัสดิ์^{๑๙} ต่างก็ให้ความร่วมมือโดยเฉพาะชาวเกษตรกรในพื้นที่ไม่ทิ้งขยะ-น้ำเสีย และของเสียลงสู่แหล่งน้ำ และเป็นหูเป็นตาาร่วมกัน^{๒๐}

๔. ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ได้ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการจัดการน้ำ โดยการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และการประเมินผลการทำงาน^{๒๑} ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการพัฒนาที่พวกเขาเข้าดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปมียอดขององค์การทั้งหมด การประเมินคุณภาพน้ำของชุมชนผู้ใช้น้ำในเดือนกันยายนของทุกๆ ปี คนในชุมชนผู้ใช้น้ำจะมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถามที่เจ้าหน้าที่การจัดการน้ำ นำมาจัดให้เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำข้อมูลไปวิเคราะห์คุณภาพน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ผลที่ได้สามารถนำไปวางแผน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับความเข้าใจ มีความรู้ ความสามารถ และการประเมินแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงแก้ไขเป็นตามลำดับจนกว่าจะได้รับความสำเร็จ^{๒๒} การร่วมคิดแก้ไขปัญหา เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประมวผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าควรยกเลิกโครงการ หรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป ดังนั้นถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาว่า โครงการนั้นบกพร่อง ในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชน ขัดต่อการนิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์ เมื่อเราทราบผลของการประเมินผล เราก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีการติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง^{๒๓} อาจจะไม่ทราบถึงความสำเร็จขององค์กร แต่ถ้าประเมินผลการเป็นระยะสม่ำเสมอ ผลปรากฏว่าโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ เราควรจะขยายผลโครงการนั้นต่อไป

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ปลัดศิลา ธมฺมธีโร, เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม, บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ธรรมพงศ์ คำคม, เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม, บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางอุไร สวัสดิ์แดง, สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางสาวอัมพาพันธ์ ลิ้มสุภรัตน์, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ จำสิบเอก นันทพร น้อยพงษ์, เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดินนั้น ชาวบ้านให้ความร่วมมือยังไม่ทุกภาคครัวเรือน ยังขาดการพร้อมเพียงในการให้ความร่วมมืออยู่ และสาเหตุของปัญหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาแม่น้ำเสื่อมโทรมลงมีหลากหลายสาเหตุ และหลากหลายปัจจัย คือการเพิ่มปริมาณที่มากขึ้นของผักตบชวา และวัชพืชหลากหลายชนิดที่ขัดขวางการไหลของแม่น้ำ^{๒๔} จากการทำบ้านเรือนประชาชนที่อาศัยตามริมแม่น้ำ หรือบริเวณที่ใกล้เคียงแม่น้ำทั้งชาย-น้ำเสีย และน้ำเสียที่ใช้ในครัวเรือนลงแม่น้ำ โดยขาดจิตสำนึกต่อผลกระทบที่จะเกิดมลพิษกับแม่น้ำ จากชาวเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมใช้สารเคมีชนิดต่าง ๆ ในการกำจัดวัชพืช และเพิ่มผลผลิต ก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างทำให้เวลาฝนตกน้ำฝนจึงชะล้างสารเคมีต่าง ๆ ลงแม่น้ำ หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการบริหารจัดการระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๕} การบริหารจัดการของหน่วยงานในภาครัฐยังมีความคล่องแคล่วในเรื่องหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแม่น้ำ ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดการมลพิษต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของแม่น้ำ ขาดการส่งเสริมผลักดันในองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ และการบำรุงรักษาแม่น้ำ ไร้จิตสำนึกในการมีส่วนร่วมปกป้องดูแลแม่น้ำลำคลอง^{๒๖} เป็นต้น

ข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แนวทางในการปรับปรุงให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต^{๒๗} เพื่อให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ ดังนี้

๑. ควรจัดให้มีแหล่งให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรม ให้ประชาชนทุกช่วงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชน หรือต่อแผนการจัดการน้ำ และพัฒนาชุมชนร่วมกัน รวมถึงแสดงปัญหาความคิดเห็นได้อย่างเสรี เช่น มีกล่องรับความคิดเห็น และนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ไปแสดงในที่ประชุมเพื่อร่วมกันรับรู้ รับฟัง

๒. ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีชุมชนออนไลน์ หรือควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการกล้าแสดงออก ตลอดถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ^{๒๘}

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน.บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง,ประวิสาทกิจชุมชนผู้ใช้น้ำ,.บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางทองใบ จุริวัล,สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร,เลขานายกองคการบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางอุไร สวัสดิ์แดง, สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

๓. ควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวิเคราะห์การกำหนดงบประมาณ และจัดทำรายละเอียดของแผนการจัดการน้ำ/โครงการต่างๆ และส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ในชุมชนให้ประชาชนได้รับรู้ และนำไปปฏิบัติ เพื่อความโปร่งใส และเป็นธรรม

๔. ควรมีการกระตุ้นความสนใจ และแสดงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี โดยมีสื่อกลางประสานให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้การทำงานร่วมกันเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้รับผลสะท้อนจากการกระทำของตนเองหรือจากการเข้าร่วมกิจกรรม^{๒๙}

๕. ควรส่งเสริมจัดการกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนได้ศึกษาพัฒนาวิสัยทัศน์จากการเยี่ยมชมกิจกรรมด้านการยกระดับชุมชน ที่ประสบความสำเร็จ หรือที่ประชาชนในชุมชนสนใจเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาใช้ในชุมชนของตนเอง

๖. เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังการแถลงผล การดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากโครงการอย่างทั่วถึง ใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกส่งข่าวสารถึงบ้าน และใช้สถานีวิทย์ชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการน้ำ ประสานความร่วมมือและความรู้จากภายใน และภายนอกชุมชน เพื่อเข้าไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการน้ำ^{๓๐}

๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

๑ ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมในการร่วมของประชาชนจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

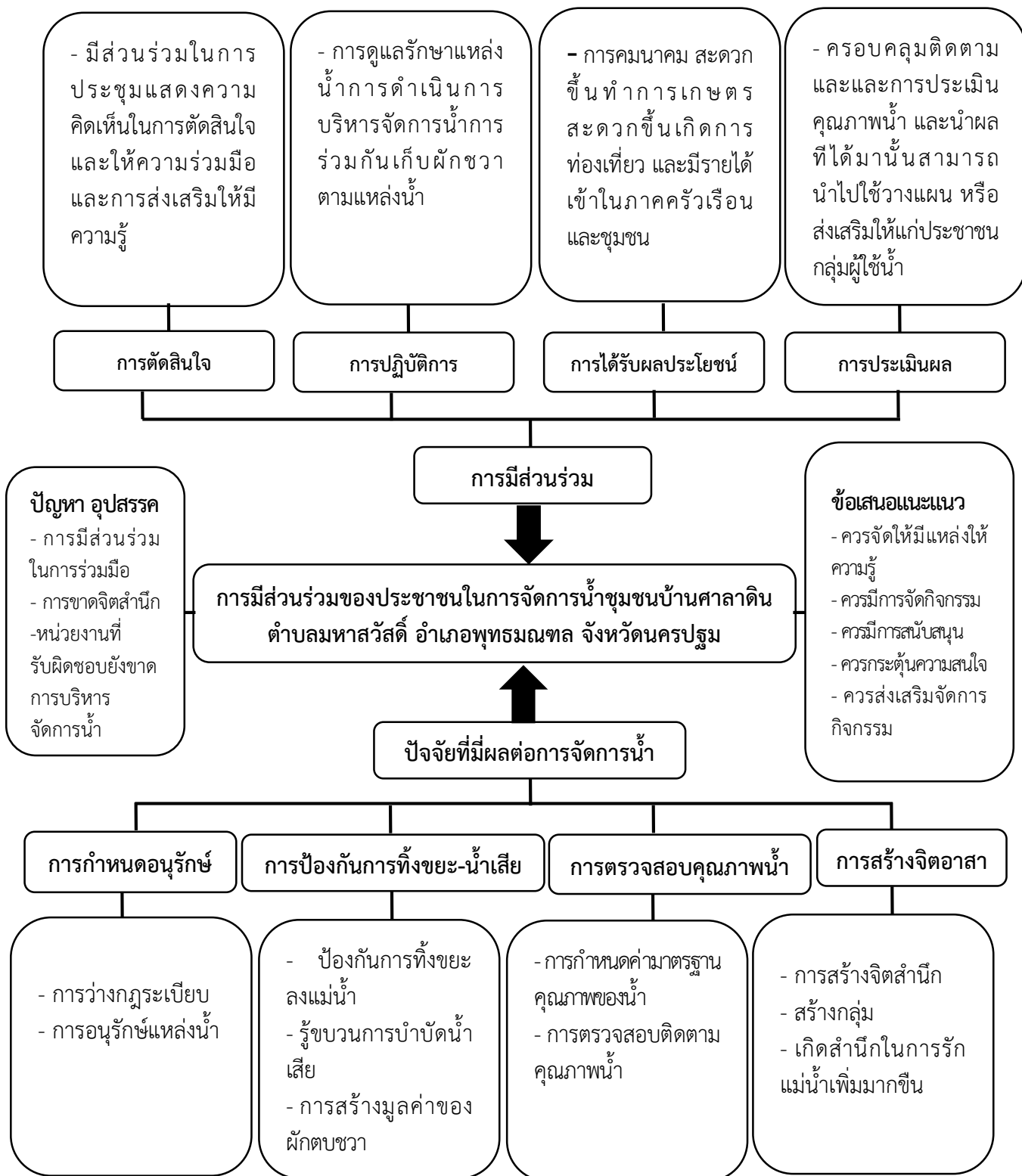
๒ ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ธรรมพงศ์ คำคม, เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม.บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง,สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาดิน, ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

๔.๗.๑ ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นแผนภูมิองค์ความรู้ได้ ดังแผนภูมิที่ ๔.๑

แผนภูมิที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำจะมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงนั้น สิ่งสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหาหรือความต้องการ จึงจะสามารถทำให้ปัญหาหรือความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองหรือแก้ไขได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมจะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้ดียิ่งขึ้น สรุปได้ ดังนี้

การกำหนดอนุรักษ์ จากศึกษาพบว่า ก่อนจะมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ทางน้ำได้มีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อให้ตกลงถึงเขตที่ควรอนุรักษ์ เช่น เขตแม่น้ำใกล้วัดห้ามตกปลา หรือเขตอื่นๆที่กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์ เป็นต้น และในชุมชนนั้นยังมีการยับยั้งปัญหาต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูทรัพยากรทางน้ำ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ที่มีคุณค่าควรแก่การรักษา เพื่อให้ดำรงอยู่ และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ในชุมชนยังมีการกำหนดข้อห้าม การดูแลรักษา การลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนข้อห้าม เช่น ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใดๆ รวมทั้ง การกำหนดขอบเขต และ ความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ หรือผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้กระทำความผิดดังกล่าว เป็นต้น

การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย จากศึกษาพบว่า ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย หรือช่วยกันเก็บขยะตามแม่น้ำลำคลอง เพื่อป้องกันการเกิดน้ำเสียที่ส่งผลไม่ดีต่อประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ จึงมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสีย จากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ ก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ประชาชนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะ-น้ำเสีย สิ่งปฏิกูล หรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาแหล่งน้ำหรือกำจัดน้ำเสีย และชุมชนยังมีการติดตั้งเครื่องดักไขมันในแม่น้ำ หรือการกำจัดผักตบชวา ด้วยการนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น นำไขมันที่ได้จากแม่น้ำไปทำน้ำมันหมัก หรือนำผักตบชวามาทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพน้ำ จากศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐได้มีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพของน้ำ เพื่อการควบคุมน้ำให้อยู่ในมาตรฐาน ที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ ลดการใช้สารเคมีต่างๆ ให้น้อยที่สุดเพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นมลพิษทางน้ำ ทางชุมชน จึงได้มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพน้ำ เพราะน้ำมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การตรวจสอบคุณภาพน้ำมีหลายวิธี คือการสังเกตสิ่งต่างๆ บริเวณลำน้ำแต่การสังเกตก็สามารถบ่งบอกคุณภาพน้ำได้ดีเท่าไรนัก

การสร้างจิตอาสา จากศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนได้มีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ชักนำเยาวชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึก คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความรู้ และความเข้าใจที่สามารถนำมาออกมาใช้ในลักษณะการมีจิตอาสาต่อตนเอง และต่อผู้อื่น เพื่อไปสู่การมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือ และเป็นประโยชน์ ชุมชนจึงจัด

กิจกรรมการจัดการน้ำ เพื่อพัฒนาจิตอาสาสามารถทำได้ทุกช่วงวัย อย่างไรก็ตามต้องถือเป็นหลักการว่าการพัฒนาจิตอาสาสามารถสอดแทรกได้ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมการป้องกันขยะในแม่น้ำและป้องกันน้ำเสีย เก็บผักตบชวาแก้ปัญหาทางน้ำอุดตัน

การตัดสินใจ จากศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนการดำเนินการ วางแผนนโยบาย แผนงาน หรือกิจกรรม ได้มีการวางแผนกันเก็บผักตบชวา ติดตั้งถังดักไขมัน และช่วยกันดูแลรักษาแม่น้ำ ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ไปสู่ประชาชนผู้เป็นเป้าหมาย การจัดตั้ง คณะกรรมการชุมชน เพื่อการบริหารจัดการน้ำส่วนแม่น้ำลำคลองให้แก่ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการยกระดับการจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำมีผลตอบแทนสูงสุด โดยยึดหลักความเสมอภาค และเป็นธรรม การเสริมสร้างให้มีการจัดการน้ำเพิ่มขึ้นได้มีเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องเข้าไปส่งเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ในการบริหารจัดการน้ำในการบำรุงรักษา ซึ่งจะก่อให้เกิดมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งน้ำ และรู้จักคุณค่าของน้ำ

การปฏิบัติการ จากศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ การดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยกลุ่มบริหารจัดการน้ำ โดยมีคณะกรรมการกลุ่มตัวแทน ผู้นำชุมชน เชิงการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบคือ ต้องมีข้อมูลและความรู้ที่ทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา และยังต้องเข้าใจสภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี และเทคโนโลยีระดับสูง หรือมาตรการวัดต่างๆ เชิงต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำบูรณาการกันไม่ได้ทำให้ระบบเตือนภัย และกลไกการแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อมูลระดับพื้นที่ต้องอาศัยข้อมูลความรู้ของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น เช่น ความรู้สภาพภูมิประเทศ เพื่อรักษาต้นน้ำป้องกันน้ำท่วม และน้ำแล้ง จัดระบบเปิดปิดน้ำให้สอดคล้องกับการขึ้นลงของน้ำปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง น้ำเสีย จึงไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤต

การได้รับผลประโยชน์ จากศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ประชาชนทุกคนต่างมีความตระหนักถึงคุณค่า และการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อดำรงชีวิต เลี้ยงชีพ และได้ใช้ประโยชน์มากมาย ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น เกิดเป็นแหล่งการท่องเที่ยว การอุปโภคบริโภค เป็นแหล่งผลิตอาหารจากพืช และสัตว์น้ำ แหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร การอุตสาหกรรมตลอดจนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เสริมสร้างภูมิทัศน์ให้แก่ชุมชน และดูแลรักษาแหล่งน้ำ ประชาชนบริเวณกลุ่มน้ำคลองมหาสวัสดิ์ ต่างก็ให้ความร่วมมือโดยเฉพาะชาวเกษตรกรในพื้นที่ไม่ทิ้งขยะ-น้ำเสีย และของเสียลงสู่แหล่งน้ำ และเป็นหูเป็นตาาร่วมกัน

การประเมินผล จากศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมตรวจสอบประเมินผล เจ้าหน้าที่ภาครัฐ การลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการจัดการน้ำ การครอบคลุม ติดตาม และการประเมินผลที่เข้าร่วมดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ หรือไม่ การประเมินคุณภาพน้ำของชุมชนใช้น้ำในเดือนกันยายนของทุกๆ ปี คนในชุมชนผู้ใช้น้ำจะตอบแบบสอบถามที่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำข้อมูลไปวิเคราะห์คุณภาพน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ผลที่ได้มาสามารถนำไปวางแผน การส่งเสริมให้แก่ประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับความเข้าใจ มีความรู้ ความสามารถ และได้มีหน่วยงานภาครัฐ การสนับสนุนก็จะให้เกิดชุมชนมีความรู้ ดังนั้นถ้าประเมินผลแล้วโครงการนั้นสำเร็จตามที่กำหนด วัตถุประสงค์ โดยพิจารณาว่า โครงการนั้นบกพร่อง ในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือ ขาดการประชาสัมพันธ์ เมื่อเราทราบผลของการประเมินผล เราก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น

เพื่อขยายผลในการนำโครงการไปปฏิบัติ เพื่อโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จ ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นต้น

ปัญหา อุปสรรค จากศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมยังขาดการพร้อมเพียงในการให้ความร่วมมืออยู่ และสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาแม่น้ำเสื่อมโทรมลงมีหลากหลายสาเหตุ และปัญหาของผักตบชวา และวัชพืชหลากหลายชนิดที่ขัดขวางการไหลของแม่น้ำ จากการที่บ้านเรือนประชาชนที่อาศัยตามริมแม่น้ำ หรือบริเวณที่ใกล้เคียงแม่น้ำทิ้งขยะ-น้ำเสีย และน้ำเสียที่ใช้ในครัวเรือนลงแม่น้ำ โดยขาดจิตสำนึกต่อผลกระทบที่จะเกิดมลพิษกับแม่น้ำ จากชาวเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมใช้สารเคมีชนิดต่างๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการบริหารจัดการระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการเอาใจใส่ดูแล ในเรื่องการจัดการมลพิษต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของแม่น้ำ ขาดการส่งเสริมผลักดันในองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ และการบำรุงรักษาแม่น้ำ ไร้จิตสำนึกในการมีส่วนร่วมปกป้องดูแลรักษาแม่น้ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ จากศึกษาพบว่า ควรจัดให้มีแหล่งให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็น ร่วมถึงแสดงปัญหาความคิดเห็นได้อย่างเสรี เช่น มีกล่องรับความคิดเห็น และนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ไปแสดงในที่ประชุมเพื่อร่วมกันรับรู้ รับฟัง ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ เช่น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีการสนับสนุน หรือส่งเสริม ควรมีการกระตุ้นความสนใจ และแสดงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี โดยมีสื่อกลางประสานให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้การทำงานร่วมกันเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้รับผลสะท้อนจากการกระทำของตนเอง หรือจากการเข้าร่วมกิจกรรม ควรส่งเสริมจัดการกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนได้ศึกษาพัฒนาวิสัยทัศน์จากการเยี่ยมชมกิจกรรมด้านการยกระดับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการจัดการน้ำต่อไป ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังการแถลงผล การดำเนินงาน และให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ และใช้สถานีวิทย์ชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการน้ำ ประสานความร่วมมือ และความรู้จากภายใน และภายนอกชุมชน เพื่อเข้าไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการน้ำ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำนวน ๑,๔๖๔ คน โดยวิธีการเปิดตารางสุ่มตัวอย่างตารางสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๑ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๒๒ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

^๑ สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๙, หน้า ๑๖๑.

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผู้ทำการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ได้ดังนี้

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ เพศชาย จำนวน ๑๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๔

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖ อายุระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน คน ๗๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗ อายุระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ อายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖ และน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง ไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน ๑๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗ ประถมศึกษา จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ระดับอนุปริญญา จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ และน้อยที่สุดคือระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คือ การทำนา ทำไร่ จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๘ เลี้ยงสัตว์/เลี้ยงปลา จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ นักศึกษา จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ รับจ้างทั่วไป จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ และน้อยที่สุดคือข้าราชการ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๙

รายได้/เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๓,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ผู้มีรายได้ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑ ผู้มีรายได้ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔ และน้อยที่สุด คือผู้มีรายได้ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖

ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลา ๑๕-๒๐ ปี จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ ระยะเวลา ๒๐ ปี จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙ ระยะเวลา ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙ ระยะเวลา ๑๐ - ๑๕ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ และน้อยที่สุดคือระยะเวลาน้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖

การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นบางครั้ง จำนวน ๑๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนจำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ และน้อยที่สุดคือผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘

๕.๑.๒ สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๔.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย รองลงมา คือ ด้านการสร้างจิตอาสา และด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การกำหนดเขตอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๓.๖๙ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตในการจับสัตว์น้ำ เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศน้ำ และคือชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่างมีประโยชน์ ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชน

๒. การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๔.๓๓ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ ชุมชนของท่านมีปลูกฝังการทิ้งขยะลงน้ำ แก่เด็กและเยาวชน และชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมีชุมชนต่างๆ ให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ

๓. การตรวจสอบคุณภาพน้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๔.๒๙ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำ ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใสสะอาดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และชุมชนของท่านมีการควบคุมตรวจสอบสารเคมีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมลพิษ

๔. การสร้างจิตอาสา การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๔.๓๑ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษาน้ำ และชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิตอาสา ร่วมกัน ขุดลอกคูคลองต้นเงิน ป้องกันน้ำท่วม และชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษาระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ

๕.๑.๓ สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๓.๗๖ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชน

๒. ด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๗๓ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน

๓. ด้านการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = ๓.๖๖ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี ที่มีในชุมชน ท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆ ที่ท่านมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน และท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้น เป็นที่น่าพอใจและเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

๔. ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก = ๓.๖๖ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการนำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ และท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล

๕.๑.๔ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๖ ประชาชนที่มีระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๗ ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

๕.๑.๕ สรุปปัญหา อุปสรรค และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๑. ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ พบว่า ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจนโยบายของภาครัฐ และยังขาดความรู้ความเข้าใจ เช่น เขตบรีเวรวัด เขิงเขามีการอนุรักษ์ ห้ามตกปลาหรือฆ่าสัตว์ในเขตบรีเวรที่อนุรักษ์ไว้เป็นเขตอุทยาน และไม่รู้ถึงกฎระเบียบหรือกฎหมายที่บังคับใช้ในเขตอนุรักษ์ เพราะฉะนั้นประชาชนเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วมฉะนั้นจึงเป็นปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำที่มีผลต่อการกำหนดเขตอนุรักษ์

ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย พบว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะประชาชนยังขาดประสบการณ์ทางด้านความรู้ด้านการป้องกันหรือขาดนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญงานมาถ่ายทอดบทเรียนให้แก่ประชาชนและประชาชนยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและประชาชนก็ไม่ค่อยจะมีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในจุดนี้เพราะทุกครัวเรือนไม่ค่อยตระหนักถึงในจุด ๆ นี้เพราะทุกครัวเรือนจะทำมาหากินหรือทำธุรกิจส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วม เป็นต้น

ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ พบว่า จากผู้นำชุมชนกล่าวว่ายังขาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำและยังไม่ค่อยมีหน่วยงานที่สนับสนุนและยังขาดทุนในการซื้ออุปกรณ์ที่จะมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ประชาชนขาดความรู้ทางด้านตรวจสอบคุณภาพน้ำเพราะฉะนั้นจึงทำให้เกิดเป็นปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ เป็นต้น

ด้านการสร้างจิตอาสา พบว่า ประชาชนยังขาดการอบรมเรียนรู้อบรมหรือขาดความเข้าใจและยังขาดหน่วยงานเข้ามากระตุ้นในเรื่องการอบรม อธิบายนโยบายหน่วยงานภาครัฐ และเข้าใจความหมายในการมีส่วนร่วมและขาดความมีจิตสำนึก และมีจิตอาสาเพราะฉะนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาและผลต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตอาสา เป็นต้น

๒) ปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในด้านการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ขาดความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อชุมชน ไม่ค่อยมีให้ความร่วมมือในการตัดสินใจการจัดการน้ำของชุมชนและประชาชนส่วนใหญ่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนบ้างครัวเรือนก็ไม่มีเวลามากที่จะมาประชุมหรือจัดกิจกรรมในงานนี้มากเท่าไร เพราะว่าประชาชนส่วนมากจะเป็นชาวเกษตรกรเขาก็ดำรงชีวิตทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัวตัวเอง

ด้านการปฏิบัติการ พบว่า ผู้นำชุมชนยังขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่จะใช้ในการจะปฏิบัติการ ในการจัดการน้ำ ซึ่งการแก้ไขปัญหาอย่างไม่เป็นระบบคือ ไม่มีข้อมูลและความรู้ความเข้าใจที่จะทำให้เกิดเห็นภาพรวมของปัญหา และยังไม่เข้าใจสภาพปัญหาในระดับพื้นที่เป็นอย่างดี ประชาชนก็ไม่มีเวลามากที่จะมาปฏิบัติการในจุด ๆ นี้มากเท่าไร เพราะว่าส่วนมากจะเป็นชาวเกษตรกรเขาก็ดำรงชีวิตทำมาหาเลี้ยงชีพของครอบครัวตัวเอง นอกจากการไม่เข้าใจภาพรวมแล้วยังขาดประสบการณ์ด้านข้อมูลและยังขาดเทคโนโลยี หรือมาตรการวัดต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำบูรณะและไม่มีการงบประมาณที่จะติดตั้งระบบเตือนภัยและกลไกการแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า จากการเป็นชุมชนใหญ่ทำให้เกิดมลพิษและผักตบชวาทางน้ำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ไม่สามารถทำสวน ไร่ นา และการสัญจรทางเรือหรือการคมนาคมทางน้ำ และลองเรือท่องเที่ยวทางน้ำได้ เกิดภาวะขยะล้นแม่น้ำ ก่อให้เกิดเป็นน้ำเสียจากที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ขาดการส่งเสริมในการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อม มีแผนนโยบาย แต่ไม่มีการดำเนินการ แม่น้ำลำคลองในชุมชนมีผักตบชวาและขยะปนเปื้อน

ด้านการประเมินผล พบว่า การจัดการน้ำในชุมชนเป็นการจัดการที่กระจุกอยู่ที่กลุ่มบุคคลทำให้ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน ขาดการเอาใจใส่ประชาชนในชุมชน ขาดจุดประชาสัมพันธ์หรือพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารล่าช้า ผู้นำชุมชนไม่รับความคิดเห็นของประชาชนในปกครองของตน ขาดการบริหารจัดการที่พอดี ควรมีการจัดประชุมสำหรับประชาชนในชุมชนอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง หรือเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อพูดคุยและชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน

๕.๑.๖ ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๑ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ชุมชนนั้นก่อนจะมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ทางน้ำได้มีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อให้ตกลงถึงเขตที่ควรอนุรักษ์ เช่น เขตแม่น้ำใกล้วัดห้ามตกปลาหรือเขตอื่นๆ ที่กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์ เป็นต้น ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กำหนดวิธีการจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้นรวมทั้งการกำหนดขอบเขต และความรับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น หรือ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับผู้กระทำผิดดังกล่าว เป็นต้น

๒ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย ประชาชนในชุมชนได้มีการร่วมมือร่วมใจสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่ชักนำเยาวชนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันการทิ้งขยะ หรือช่วยกันเก็บขยะตามแม่น้ำลำคลอง เพื่อป้องกันการเกิดน้ำเสียที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพ จึงมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการ ให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ประชาชนควรให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำรวมทั้งใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๓ ด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐได้มีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพของน้ำเพื่อการควบคุมน้ำให้อยู่ในมาตรฐานที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ ลดการใช้สารเคมีต่างๆ ให้น้อยที่สุดเพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำจะกลายเป็นมลพิษทางน้ำต่อไป ทางชุมชนจึงได้มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพน้ำ เพราะน้ำมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การตรวจสอบคุณภาพน้ำมีหลายวิธี คือการสังเกตสิ่งต่างๆ บริเวณลำน้ำแต่การสังเกตก็ไม่สามารถบ่งบอกคุณภาพน้ำได้ดีเท่าไรนัก

๔ ด้านการสร้างจิตอาสา ชุมชนนั้นอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีคุณธรรมนำความรู้เท่าทันโลกและเป็นธรรม จิตอาสาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในส่วน ตัวของบุคคลที่จะทำให้มีจิตสาธารณะทุกคนคำนึงถึงสาธารณะซึ่งอยู่เหนือความเป็นส่วนตัว มากกว่าการคิดถึงความเป็นธุรกิจ การทำถูกทำชอบ ได้ชื่อว่าทำความดีเพราะเห็นคุณค่าของความดี การเป็นจิตอาสาทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ เป็นสังคมที่มีการให้และแบ่งปันซึ่งกัน และกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งซึ่งต้องขับเคลื่อนทั้งระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กวัยเรียน เพราะจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง

ประชาชนในชุมชนบ้านศาลาดินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๑ ด้านการตัดสินใจ ประชาชนผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือ ได้ร่วมวางแผนหาวิธีทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน เช่น ปัญหาผักตบชวา ปัญหา

น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเน่า น้ำเสีย เชิงทางผู้นำชุมชนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและได้ออกความคิดเห็นช่วยกันเพื่อจะได้ช่วยกันกำจัดปัญหาเหล่านั้น และช่วยกัน แก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ช่วยกันหาทางออกด้วยกัน นอกจากนั้นประชาชนยังได้มีส่วนร่วมในการ กำจัดผักตบชวา และติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสีย ร่วมกันติดตั้งเครื่องดักไขมัน ช่วยกันเก็บขยะที่ไหลลง ตามแม่น้ำ ช่วยกันดูแลคลองน้ำ เพื่อไม่ให้ผักตบชวา ไหลมาค้ำ ตามแควน้ำ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นปัญหา ในการสัญจรทางน้ำไปมา ส่งเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ในการบริหารจัดการน้ำในการ บำรุงรักษา ซึ่งจะก่อให้เกิดมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งน้ำร่วมกัน และรู้จักคุณค่าของแม่น้ำคลอง มหาสวัสดิ์

๒ ด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำใน ระดับคลองน้ำ ดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยกลุ่มบริหารการจัดการน้ำชลประทานร่วมกันบริหาร จัดการน้ำภายในคลองน้ำ โดยมีคณะกรรมการกลุ่มตัวแทน ผู้นำชุมชน ซึ่งการแก้ไขปัญหาอย่างเป็น ระบบคือ ต้องมีข้อมูลและความรู้ที่ทำให้เห็นภาพรวมของปัญหา และยังต้องเข้าใจสภาพปัญหาใน ระดับพื้นที่เป็นอย่างดี การเข้าใจภาพรวมต้องใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีระดับสูง เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม หรือมาตรการวัดต่างๆ ช่วยซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันยังต่างคนต่างทำ บุรณาการกันไม่ได้ทำให้ระบบเตือนภัย และกลไกการแก้ไขปัญหาไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนข้อมูลระดับ พื้นที่ต้องอาศัยข้อมูลความรู้ของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น เช่น ความรู้สภาพภูมิประเทศ เพื่อ รักษาต้นน้ำป้องกันน้ำท่วมและน้ำแล้ง และชุมชนที่อาศัยอยู่แค้มแม่น้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำ สวน ทำนา เลี้ยงสัตว์ ก็จะขุดคลองร่องยกคันดินเพื่อให้ปลูกต้นไม้ ขุดคลองเชื่อมต่อกันเพื่อระบายน้ำ และเป็นเส้นทางสัญจร จัดระบบเปิดปิดน้ำให้เขาส่วนให้สอดคล้องกับการขึ้นลงของน้ำปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเสียจริงไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤตเพราะมีความรู้ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรในกลุ่มน้ำ เหล่านี้จึงต้องเป็นความรู้ท้องถิ่นเหล่านี้มาใช้ประโยชน์

๓ ด้านการได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจากโครงการ ด้านแหล่งน้ำพบว่าโครงการแหล่งน้ำนำใช้เป็นประโยชน์โดยตรงความต้องการและสามารถใช้น้ำ เพื่อการเกษตร เช่น การเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ประมง ช่วยในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง แก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำหลากได้ ใช้เพื่ออุปโภคบริโภคและใช้เพื่อธุรกิจ เช่น อุตสาหกรรมในครัวเรือน ท่องเที่ยว การวางแผน การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ส่วนชลประทาน เมื่อขึ้นสันฤดูแล้งกรม ชลประทานจะให้ความสำคัญในเรื่องของน้ำอุปโภคบริโภค ซึ่งจะต้องมีน้ำใช้ตลอดฤดูแล้ง และฤดูฝน เพราะบางครั้งบางปีฝนจะอาจจะมาช้า หรือขาดช่วงจึงจำเป็นต้องให้มีน้ำสำหรับการ อุปโภคบริโภคตลอด รวมถึงการรักษาระบบนิเวศด้วย การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ยังประสบปัญหาสภาพในการใช้น้ำพื้นที่มีการจัดการที่ไม่เป็นระบบ และด้านการบำรุงรักษาระบบ ชลประทาน จากปัญหาดังกล่าวพบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากที่ประชาชนผู้ใช้น้ำ มีการใช้น้ำชลประทาน ไม่เต็มศักยภาพ

๔ ด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมตรวจสอบประเมินผล โครงการกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ การลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการจัดการน้ำ โดยการมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และการ

ประเมินผลการทำงาน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการพัฒนาที่พวกเขาเข้าดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อยเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่จะทำกันเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดขององค์การทั้งหมด การประเมินความเข้มแข็งของชุมชนผู้ใช้น้ำในเดือนกันยายนของทุกปีคนในชุมชนผู้ใช้น้ำจะตอบแบบสอบถามที่เจ้าหน้าที่การจัดการน้ำ นำมาจัดให้เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำข้อมูลไปวิเคราะห์ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยจำแนกเป็นน้อยมาก ปานกลาง และดีมาก ผลที่ได้สามารถนำไปวางแผน การส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรกลุ่มผู้ใช้น้ำได้ การสร้างความเข้าใจการมีส่วนร่วม โดยการฝึกอบรม ประชุม ศึกษาดูงาน ให้แก่เจ้าหน้าที่ประชาชนผู้ใช้น้ำ องค์กรส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความเข้าใจ หากสนับสนุนองค์กรเครือข่ายประชาชนในกลุ่มน้ำย่อยให้มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนบริหารจัดการน้ำได้ และได้มีหน่วยงานภาครัฐการสนับสนุนก็จะให้เกิดสังคมมีความรู้ และการประเมินแบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงแก้ไขเป็นตามลำดับจนได้รับความสำเร็จ การประเมินแบบมีส่วนร่วมเป็นประโยชน์เป็นแนวทางที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในข้อมูลจากการประเมินองค์การไม่ใช่เพียงแต่การประเมินครั้งสุดท้าย การควบคุมการกำกับประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

การเพิ่มปริมาณที่มากขึ้นของผักตบชวา และวัชพืชหลากหลายชนิดที่ขัดขวางการไหลของแม่น้ำ จากการที่บ้านเรือนประชาชนที่อาศัยตามริมแม่น้ำ หรือบริเวณที่ใกล้เคียงแม่น้ำทั้งชายและน้ำเสียที่ใช้ในครัวเรือนลงแม่น้ำ โดยขาดจิตสำนึกต่อผลกระทบที่จะเกิดมลพิษกับแม่น้ำ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนริมฝั่งของแม่น้ำ จากชาวสวนและเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมใช้สารเคมีชนิดต่าง ๆ ในการกำจัดวัชพืช และเพิ่มผลผลิต ก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างทำให้เวลาฝนตกน้ำฝนจึงชะล้างสารเคมีต่าง ๆ โดยที่หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการบริหารจัดการระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของหน่วยงานในภาครัฐยังมีความคลุมเครือในเรื่องหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการแม่น้ำ ขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดการมลพิษต่าง ๆ

แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ควรจัดให้มีแหล่งให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยแหล่งความรู้ดังกล่าวไม่จำกัดเวลาสามารถดูเมื่อไหร่ก็ได้ เช่น มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งพบปะพูดคุยกัน ให้ประชาชนทุกช่วงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรือต่อแผนการจัดการน้ำ และพัฒนาชุมชนร่วมกัน ร่วมถึงแสดงปัญหาความคิดเห็นได้อย่างเสรี เช่น มีกล่องรับความคิดเห็น และนำข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ไปแสดงในที่ประชุมเพื่อร่วมกันรับรู้ รับฟัง และตัดสินใจ มีการเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับอาชีพและสภาพชุมชน การดำรงชีวิตของคนส่วนมากในชุมชน ควรจัดกิจกรรมหรือเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีชุมชนออนไลน์ หรือควรมี

กิจกรรมที่ส่งเสริมการกล้าแสดงออก ตลอดถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งกว่าที่เป็นอยู่

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก = ๔.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย รองลงมา คือ ด้านการสร้างจิตอาสา และด้านการตรวจสอบคุณภาพน้ำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการกำหนดเขตอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัณฑิต เภาวัฒนา**^๒ ยังได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลข้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับน้อยมากแหล่งข่าวสารที่ได้รับรู้มากที่สุดมาจากมาจากการกระจายข่าวของชุมชน ในอดีตน้ำในคลองแม่ข่าสามารถนำมาใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือนได้ แต่ในปัจจุบันน้ำในคลองแม่ข่าเน่าเสียไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ส่วนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก การรับรู้ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะช่วยลดปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า รองลงมาเป็นการรับรู้การใช้ทรัพยากรน้ำจะต้องมีการวางแผนป้องกันและควบคุมน้ำเสียอันเกิดจากการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ในครัวเรือนน้ำเสียจากครัวเรือนจะต้องผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยให้ไหลลงสู่คลองแม่ข่า และรัฐควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องน้ำเสียจากครัวเรือนกับประชาชนมากขึ้นกว่าเดิม จากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่าเพียงบางครั้ง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกและความตระหนักในการรักษาของในคลองแม่ข่า เมื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่าการศึกษาการประกอบอาชีพและการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันมีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าคลองแม่ข่าที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาศร กุลวฑฒโน (ท่ายัง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหาร

^๒ บัณฑิต เภาวัฒนา, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลข้างคลาน เทศบาลเมืองเชียงใหม่, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘).

ส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านติดตามประเมินผล ๓.๒๗ ด้านการวางแผน ๓.๒๔ ด้านการบริหารดำเนินงาน ๓.๒๓ ด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ๓.๒๑ ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผนด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีด้านการบริหารงานดำเนิน แตกต่างกัน ๓) ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เห็นว่า การบริหารทุกเรื่องทุกส่วนงานต่าง ๆ นั้นจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนเป็นสำคัญ และที่สำคัญ คือ จะต้องนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อาทิเช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ อคติธรรม ๔ สังคหะวัตถุ ๔ สัมปยุตธรรม ^๓

๕.๒.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติวรรณ สิทธิเลิศ^๔ ได้มีการศึกษา ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแคว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีวิสัยทัศน์ในการจัดการน้ำที่มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการผลิต และชนิดพืช ซึ่งเป็นวิธีที่คิดขึ้นอยู่กับการจัดสรรน้ำของโครงการชลประทาน การจัดองค์กรผู้ใช้น้ำจึงมีลักษณะเป็นทางการ และสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในการจัดการองค์กรผู้ใช้น้ำระบบเหมือนฝ่ายซึ่งเป็นองค์กรในรูปแบบเก่า อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาถึงกิจกรรมพื้นฐานทางชลประทานขององค์กรผู้ใช้น้ำแล้วพบว่าองค์กรผู้ใช้น้ำมีศักยภาพ

^๓ พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ทวยัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๔ ชุตติวรรณ สิทธิเลิศ, ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแคว จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖).

เพียงพอที่จะจัดการน้ำเองได้ ในขณะที่เครื่องมือใช้ในการจัดการน้ำได้แก่ ศีลธรรมในจิตใจ จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้องค์กรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำกับ โครงการชลประทานทุกขั้นตอน โดยเสริมสร้างศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งมากขึ้น และเตรียม กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้โอนกรรมอำนาจบริหารจัดการน้ำให้องค์กรผู้ใช้น้ำต่อไป และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ **ศรีธรรม โจนสุพจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของ ชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านห้วยแก้วในยุค บุกเบิก มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับป่าอย่างมาก ไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือความเชื่อในยุคนี้ ชาวบ้าน ใช้ป่าและรักษาป่าควบคู่กันไป เป็นการจัดการป่าตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ต่อมาเมื่อรัฐนำป่าห้วยแก้ว ให้เอกชนเช่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งชุมนุมเรียกร้องจนได้ป่ากลับคืนมา และได้ชื่อว่าเป็นป่าชุมชนแห่งแรก ของประเทศไทย แต่ก็ต้องแลกมาด้วยชีวิต และสายสัมพันธ์ของชุมชน เมื่อได้ป่ากลับคืนมาชาวบ้านห้วย แก้วจัดการป่าชุมชนโดยจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชน มีการวางแผน ตั้งกฎเกณฑ์ และมีการดำเนินงาน แต่ก็มีผลกระทบหรือร้อนในช่วงเวลาหนึ่ง และพบว่า การสื่อสารภายในชุมชนช่วงเกิดวิกฤตการณ์ชาวบ้าน ใช้สื่อหลายรูปแบบและเป็นระบบ การสื่อสารมีลักษณะที่มีชาวบ้านเป็น ศูนย์กลาง^๕

ผลตามสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเชิงสังคม สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กาญจนา พยัคฆพงษ์** ได้วิจัยเรื่อง “ความต้องการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกัน มีความ ต้องการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน^๖ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลหนองกิ้ง อำเภอนองกิ้ง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน^๗

^๕ ศรีธรรม โจนสุพจน์, “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้วกิ่งอำเภอแม่ฮ่องสอนจังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพายัพ, ๒๕๔๘).

^๖ กาญจนา พยัคฆพงษ์, “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๑).

^๗ สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองกิ้งอำเภอนองกิ้ง จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เชิงทฤษฎี เชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

๒. ภาครัฐควรมีการสร้าง ความสนใจเรื่องผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ และมีการพัฒนาชุมชนอย่างโปร่งใส

๓. ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและมีการชี้แจงรายละเอียดแต่ละโครงการให้ประชาชนรับรู้โดยทั่วกัน

๔. ภาครัฐควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักความสามัคคี ประองดองกัน มีความหวังใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน และปลูกฝังจิตสำนึกให้รักบ้านเกิดมากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

๑. ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมใน การประเมินผล และสรุปผลการจัดการน้ำมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยประเมินทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนต่อไป

๒. ประชาชนควรสนใจเรื่องการจัดการน้ำ และควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนในการจัดการน้ำให้มากขึ้นกว่าเดิม

๓. ประชาชนควรเห็นประโยชน์ของชุมชน มากกว่าประโยชน์ส่วนตนให้มากขึ้น

๔. ประชาชนควรสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบให้กับตนเองเพื่อสร้างจิตสำนึกรักทรัพยากรน้ำให้มากขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำให้เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ

๒. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบพุทธบูรณาการเครือข่ายพหุภาคีในการบริหารจัดการน้ำบนฐานพลังท้องถิ่น

๓. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างจิตสำนึกรักทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในชุมชน

๔. ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างพลังเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

(๑) หนังสือ:

กระทรวงมหาดไทย. แนวพระดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบริหารจัดการน้ำ.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๓.

กาญจนา แก้วเทพ. องค์การชุมชน กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์บริษัทแปลนพรินติง จำกัด. ๒๕๔๐.

เกษม จันทรแก้ว. หลักการจัดการลุ่มน้ำ. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๓๘.

_____ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์. ๒๕๓๐.

กิตติชัย รัตน์ และชาญชัย งามเจริญ. การบริหารจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๘.

_____ การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๙.

กัลยาสุตา บัวแก้ว. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษา เฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด”. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

โกวิท พวงงาม. อบต. ในกระบวนการทัศน์ใหม่: พัฒนาสร้างเครือข่ายและเสริมความเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด. ๒๕๔๖.

_____ การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน. ๒๕๔๖.

กรมทรัพยากรน้ำ. รายงานประจำปี ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๔.

_____ รายงานสำหรับผู้บริหารโครงการแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๔๗.

_____ รายงานฉบับสุดท้ายโครงการจัดทำแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำน่าน. ๒๕๔๘.

_____ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๕๐.

_____ การบริหารจัดการน้ำของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรน้ำ. ๒๕๔๖.

กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร. การบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาการเกษตรและในเขตชลประทาน. กรุงเทพมหานคร: กองพัฒนาการเกษตรพื้นที่เฉพาะ กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๔๘.

- จันทร์สม โภคสวัสดิ์. “ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลลุ่มพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร.” **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย. ๒๕๔๙.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. **การบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. ๒๕๓๖.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ๒๕๔๕.
- ชัยวัฒน์ เจริญสินโอฬาร. **Development Discourse วาทกรรมการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาฯ. ๒๕๔๙.
- ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. หน่วยที่ ๘. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๓๒.
- ชุติมา ปิโซติพงษ์. **การทำงานชุมชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนชายแดนในประเทศไทย**. PAR Activities อำเภอเวียงแหง จ.เชียงใหม่. องค์การกองทุนช่วยเหลือเด็ก: สหราชอาณาจักร. ๒๕๔๔.
- เชาวนวัศ เสนพงศ์. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง. ๒๕๔๖.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. **การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด. ๒๕๔๕.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๙.
- ช่อนกลิ่น วิษัยนต์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษา เฉพาะกรณี: เทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน.” **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.
- เดวิท แมททิวส์. อ้างใน ฐิรุฒิ เสนาคำ. **จากปัจเจกสู่สาธารณะ: กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. ๒๕๔๐.
- ดิเรก ถึงฝั่ง. **แผนแม่บทป้องกันอุกภัยน้ำท่วมและภัยแล้งจังหวัดเพชรบูรณ์**. ปี ๒๕๔๖ - ๒๕๔๙ ส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์. ๒๕๔๙.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภะ การพิมพ์. ๒๕๒๗.
- เทศบาลตำบลมหาสวัสดิ์. **แผนพัฒนาเทศบาลสามปี**. (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘).
- ธนากรโลก. **ก้าวพ้นวิกฤติ: ยุทธศาสตร์เพื่อสร้างโฉมใหม่แก่การพัฒนาชนบทไทย**. ม.ป.ท. ๒๕๔๒.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาคมประชาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. ๒๕๔๓.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ: ปิสิกเนสอาร์แอนด์ดี. ๒๕๕๑.

- ธีระศักดิ์ อุ่ณอารมณ์เลิศ. **เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและการพัฒนา**. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๙.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๒๗.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. **แนวทางแนวการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ๒๕๓๘.
- _____ **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๗.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. **การบริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักนิติธรรม. ๒๕๔๑.
- นำชัย ทนุผล. **หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์สถาบัน เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. ๒๕๓๑.
- นุกูล วัฒนากร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษากรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ฝาด อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง.” **การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๔๘.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร.” **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ ๙**. คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๔๔.
- ประเวศ วะสี. **ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน. ๒๕๔๑.
- _____ **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ**. ประทานคงฤทธิศึกษากร. **ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พีระพัฒนา. ๒๕๒๖.
- _____ **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง**. กรุงเทพมหานคร: กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม. ๒๕๔๔.
- ประยูร กาญจนดุล. **คำบรรยายกฎหมายปกครอง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๓.
- ปราโมทย์ ไม่กล้าด. **ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย**. เอกสารประกอบการบรรยาย. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๘.
- _____ **การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย. ๒๕๔๑.
- _____ **คู่มืองานเขื่อนที่ดินขนาดเล็กและฝาย**. นนทบุรี: สมาคมศิษย์เก่าวิศวกรรมชลประทาน. ๒๕๒๕.

- ปธาน สุวรรณมงคล. **การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ**. โรงพิมพ์กองกลาง: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ๒๕๔๐.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๓.
- ประกอบ กรรณสูตร. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธา การพิมพ์. ๒๕๔๒.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. “การสร้างองค์กรชุมชนและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน.” ในเอกสาร **ประกอบการศึกษาวิชา ๖๑๕๑๐๓ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๕.
- _____. **เครือข่ายธรรมชาติความรู้และการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ เพื่อชุมชนเป็นสุข สรส. ๒๕๔๗.
- พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไกลมคิมทอง. ๒๕๔๓.
- _____. **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว. ๒๕๔๔.
- พัชรีย์ สีโรรส และคณะ. **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๖.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. **แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๑.
- พงศ์ธร โสภานันท์ และคณะ. **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องการจัดการน้ำชลประทานสำหรับเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๗.
- พระไพเรศน์ จิตตทนโต. **นิตยสารสารวิชาการ**. ปีที่ ๑๒. ฉบับที่ ๑. ๒๕๕๕.
- มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณทุบุตร. **การพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๕.
- พระสมบุรณ์ ปุณณปัญโญ พุ่มจันทร์. บทบาทของพระสงฆ์วัดพระบรมธาตุคอกยผาสมในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง. ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่. **การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๔.
- วุฒิสาร ตันไชย. **ยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เนท. ๒๕๕๒.
- วิญญู อังคนารักษ์. **แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์. ๒๕๓๙.
- วิรพงษ์ อารีเอื้อ. “การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด.” **การ ค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. **การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๑.

- วันชัย วัฒนศัพท์. **ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า. ๒๕๔๗.
- เสรี พงศ์พิศ. **เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญวิทยาการพิมพ์. ๒๕๔๘.
- เสาวคนธ์ สุดสวาท. **การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย**. ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ ๓๐ มกราคม-เมษายน. ๒๕๔๗.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **“โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย.”** รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๔๗.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. **คู่มือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสานในพื้นที่ระดับตำบล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมอธรรม. ๒๕๔๒.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๔๙.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. **ศัพท์พัฒนาเพื่อชุมชนและสังคม**. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๔๗.
- สุรพล พะยอมแย้ม. **ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน**. กาญจนบุรี: สหยาพัฒนาการพิมพ์. ๒๕๔๕.
- สหทัย วิเศษ และนิคม บุญเสริม. **การจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชน**. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข สรส. กรุงเทพมหานคร: สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ. ๒๕๔๗.
- อคิน รพีพัฒน์. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์. ๒๕๒๙.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. **วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๔๔.
- อิระวัชร จันทระประเสริฐ. **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในงานพระราชทานเพลิงศพนางสมศรี จันทรประเสริฐ**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์. ๒๕๔๑.
- เอกชัย ม่วงงาม. **“การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลวังแฉก อำเภอกลองखูล่ง จังหวัดกำแพงเพชร.”** การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.
- เอกสารแจกประกอบการประชุม วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๙ **กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข**. ๒๐ กันยายน. ๒๕๔๙.

(๒). **วิทยานิพนธ์ :**

กาญจนา พยัคฆพงษ์. “ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตจังหวัดนครปฐมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.” **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๑.

ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนและพระสงฆ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของพระนิสิตในจังหวัดแพร่.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

ชุตีวรรณ สิทธิเลิศ. ศักยภาพการบริหารจัดการน้ำโดยองค์กรผู้ใช้น้ำ : กรณีศึกษาองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำแฉ่ง จังหวัดเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๕๖.

ณภัทร ตั้งกิจวานิชย์. การจัดการน้ำเสียจากบ้านพักอาศัยและสถานประกอบในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๙.

นิติภูมิ แสงประดับ. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยสนามชัย. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๐.

บัณฑิต เฝ้าวัฒนา. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลานเทศบาลเมืองเชียงใหม่. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๘.

บุญที่ว่า พันธุ์เพ็ง. “การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชน กรณีอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.” **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๐.

ประสพสุขดิอินทร์. “การมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๓๗.

ปิยะนุช เงินคล้าย. “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชน การศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบของนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต ๑ ของสาธารณสุข.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. คณะรัฐประศาสนศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๓๖.

ประเสริฐ ชัยพิภุสิต. “กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมจาริกในหมู่บ้านห้วยปง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

- พระครูปลัดเพลินวิชโร. “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วย
อบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดสมุทรปราการ.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.
ไพฑูรย์ ผิวผาง. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลเปือยน้อย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม. ๒๕๕๐.
- พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง). “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลใน
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี.” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
๒๕๕๖.
- วรรณนา บุรศิริรักษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน
ชุมชน (SML): ศึกษากรณี หมู่ที่ ๑๒ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม.” **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**.
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๔๘.
- วิไลวรรณ สุปรียาพร. การจัดการน้ำเสียของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา. **วิทยานิพนธ์ศิลปะ
ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๓.
- วรเทพ เปรมทัย. การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรหนองบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบ
อำเภอป่าซางจังหวัดลำพูน. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๑.
- ว่าที่ร้อยตรีธีระยุทธ สุดเสมอใจ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน.”
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรดิตถ์. ๒๕๕๐.
- ศิลป์ รัตนวงศ์. “ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาคมตามตัวแบบกรมการปกครองและ
ประชาคมตามตัวแบบชุมชนศึกษาการเปรียบเทียบกรณีศึกษา: อำเภอเมือง
จังหวัดนราธิวาส.” **วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะพัฒนาสังคม:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๔๘.
- ศรีธรรม โรจน์สุพจน์. “การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านห้วยแก้วกิ่ง
อำเภอแม่ฮ่องสอนจังหวัดเชียงใหม่.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพายัพ. ๒๕๔๘.
- ศิริเพชร อมาตยานนท. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การ
บริหารส่วนตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น.” **วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๔๘.

สุพจน์ พงษ์พิสุทธิบุบผา. “การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชุมชนภายใต้การชี้นำของ
พระสงฆ์: กรณีศึกษาป่าชุมชนวัดชลประทานราชดำริตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง
จังหวัดบุรีรัมย์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๓.

สมชัย ศิริสมบัติ. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่ “เมืองน่าอยู่.”
: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี.” **วิทยานิพนธ์รัฐประ
ศาสนาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทั่วไป**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
บูรพา. ๒๕๕๔.

สงวนศักดิ์ บุญเรืองศรี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองก
อำเภอหนองก จังหวัดบุรีรัมย์.” **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ๒๕๕๓.

สุรศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา
ชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี.” **วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครอง
ท้องถิ่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๐.

เอื้ออิศรา หงส์หิรัญ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกวนพะเยาและพื้นที่โดยรอบ.”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๔.

อนันทชาติ เขียวขุ่ม. การจัดการทรัพยากรเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๔.

(๓). สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กองแผนงานและประเมินผล. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี
www.pcd.go.th/file/SDGs.pdf [ออนไลน์]. [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐].

กรมทรัพยากรน้ำ. การจัดการทรัพยากรน้ำ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.dwr.go.th/contents/
content/files/001007/0000087_1.ppt](http://www.dwr.go.th/contents/content/files/001007/0000087_1.ppt) [๑๑ ธ.ค. ๒๕๕๕].

ชัยพงศ์ สำเนียง. การจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://Pracrhat.com/Journal/2011/12/38463> [๑๖ พ.ย ๒๕๕๖].

ถิรชัย อาปอง. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา. [ออนไลน์]. สืบค้นวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๖.
จาก http://chornorpor.blogspot.com/๒๐๑๑/๐๙/blog-post_๒๖.html

เป้าหมาย-Global Goals – United Nations in Thailand. [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูล
[๒๐ มิ.ย ๒๕๖๐].

บ้านศาลาดิน. วิทยาศาสตร์หยดน้ำเน่า. ๓ ธ.ค. ๒๕๕๘ [ออนไลน์]. [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม
๒๕๖๐].

ส่วนกฎหมายสำนักมาตรการป้องกันสาธารณสุขภัย กระทรวงมหาดไทย.ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ ๒๕๕๐ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://๖๑.๑๙.๕๔.๑๓๗/law/Dpmlaw/main/Content.Php?page=Sub&category=๒๕๘&id=๘๘๕> [๒๐ ธ.ค ๒๕๕๕].

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร. **แนวทางจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนในพื้นที่ต้นน้ำ** ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๑ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.haii.or.th/thailandwaterchallenge๒๐๑๑-๐๕-๐๖-๐๔-๐๗-๓๘๑๖๒-๒๐๑๐-๐๖-๒๔-๑๐-๔๙-๕๓.html> [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

<http://www.amazon.co.uk> [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐].

<http://www.Rd๑๖๗๗.com>[ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐].

<http://www.thailandindustry.com>

<http://www.utokapat.org/museum02.html> [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๐๔ สิงหาคม ๒๕๖๑].

http://region8.prd.go.th/ewt_news.php?nid=14132&filename=index2_59 [ออนไลน์] [เข้าถึงข้อมูล ๐๔ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๒. ภาษาอังกฤษ

Bechstedt. H. **Participatory Research and Technology Development**. A Training Manual based on a Workshop held from 26 May to 3 June. 1997 in Chiang Mai, Thailand.

Creighton L. James. **A guide Book for Involving Citizens in Community**. (Creighton University. 2005).

Cohen and Norman T. John M. **Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Valuation**. (The Rural Development Committee Center for International Studies Cornell University. 1977).

Cohen J.M. and Uphoff N.T. “**Participation’s Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity**.” *World Development*. 8 (3). (1980).

Davis. L. **Instrument review: Getting the most from your panel of experts**. (Applied Nursing Research. 1992).

Elinor. Ostrom. **Governing The Commons: The Evolution of Institutions For Collective Action**. (Cambridge. UK : Cambridge University press. 1990).

GWP-TAC. **Integrated Water Resources Management**. TAC Background Papers. (Stockholm: Global Water Partnership. 2000).

Jeffrey. D.S. (2016). **From Millennium Development Goals to Sustainable Development goals**. Retrieved January 23, 2016. From [www.thelancet.com/journals/Lancet/article/P11801406736\(12\)60615-0](http://www.thelancet.com/journals/Lancet/article/P11801406736(12)60615-0)

Moreau Jacques. **Administration Regionale. Departementale et Municipale.** (Paris: Dalloz. 1985).

Peter Blau, M.& Richard Scott. **Formal Organization.** (Sanfransisco: Charkdler Publishing Co.1962).

Plano C. Jack. **Political Science Dictionary.** (Illinois : The Dry Press. 1973).

(๔). **รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ**

สัมภาษณ์ นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์.นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์.ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร.เลขานายองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์. ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสาวอัมพพันธ์ ลิ้มสุภรณ์. ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์.ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม.สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์.ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง.ประวิสาหกิจชุมชนผู้ใช้น้ำ.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ จำลิบเอก นันทพร น้อยพงษ์.เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย.องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์. ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายยุทธพงษ์ บุญผา.นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการ.องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์. ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ปลัดศิลา ธมมธีโร.เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ธรรมพงศ์ คำคม.เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ.ผู้ใหญ่บ้าน.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม, วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางสาวจรรย์ กลิ่นแพทย์กิจ.ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง.สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางทองใบ จุริวัล.สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ.บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางอุไร สวัสดิ์แดง สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

๑. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

๒. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามและปัจจัยเชิงสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ ๔ แบบสอบถาม ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

Phra Khamla Xayyavong
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ : สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพความเป็นจริงของท่านให้สมบูรณ์

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๑ เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๑.๒ อายุ

☐ ไม่เกิน ๒๐ ปี

☐ ๒๑ – ๓๐ ปี

☐ ๓๑ – ๔๐ ปี

☐ ๔๑ – ๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๑.๓ ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ อนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี

๑.๔ อาชีพ

☐ เกษตรกรรม คือ การทำนา ทำไร่

☐ เลี้ยงสัตว์/เลี้ยงปลา

☐ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

☐ รับจ้างทั่วไป

☐ นักศึกษา

☐ ข้าราชการ

๑.๕ รายได้/เดือน

☐ ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

☐ ๓,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ บาท

☐ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๑.๖ ระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน

☐ น้อยกว่า ๕ ปี

☐ ๕ – ๑๐ ปี

☐ ๑๐ – ๑๕ ปี

☐ ๑๕ – ๒๐ ปี

☐ ๒๐ ปี ขึ้นไป

๑.๗ การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

☐ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

☐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเป็นบางครั้ง

☐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนบ่อยครั้ง

☐ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทุกครั้ง

ตอนที่ ๒ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

๕ หมายถึง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชนบ้านศาลาดิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน					
๓.	ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชน					
	๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน					

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชนบ้านศาลาดิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๓. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์					
๑.	ท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆที่ท่านมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและคนส่วนใหญ่ในชุมชน					
๒.	ท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐานที่ดี ที่มีในชุมชนที่ท่านมีส่วนร่วม					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้นเป็นที่น่าพอใจ และเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน					
	๔. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล					
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการพัฒนาชุมชน					
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการ นำปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชนให้ทราบ					
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการของชุมชน					
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดงความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล					

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

๕ หมายถึง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. การกำหนดเขตอนุรักษ์					
๑.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งโดยลักษณะทั่วไปมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำอย่างไร					
๒.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น					
๓.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตในการจับสัตว์น้ำเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศน้ำ					
๔.	ชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ					
	๒. การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย					
๑.	ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังการทิ้งขยะลงน้ำ แก่เด็กและเยาวชน					
๒.	ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ					
๓.	ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งน้ำโดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ					

๔.	ชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมีต่างๆให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ จะกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ					
ข้อที่	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	๓. การตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
๑.	ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง					
๒.	ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วยตรวจสอบคุณภาพน้ำ					
๓.	ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใสสะอาดที่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน					
๔.	ชุมชนของท่านมีการควบคุมตรวจสอบสารเคมีที่มาจากอุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมลพิษ					
	๔. การสร้างจิตอาสา					
๑.	ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษา					
๒.	ชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย					
๓.	ชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษาระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ					
๔.	ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิตอาสา ร่วมกัน ขุดลอก คูคลองตื้นเขิน ป้องกันน้ำท่วม					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถาม ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๑. ปัญหา

- ๑.๑ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ.....
- ๑.๒ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ.....
- ๑.๓ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์.....
- ๑.๔ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล.....

๒. อุปสรรค

- ๒.๑ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ.....
- ๒.๒ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ.....
- ๒.๓ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์.....
- ๒.๔ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล.....

๓. แนวทางเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

- ๓.๑ การกำหนดเขตอนุรักษ์.....
- ๓.๒ การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย.....
- ๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพน้ำ.....
- ๓.๔ การสร้างจิตอาสา.....

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

.....

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็น ๒ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณ และขอเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

Phra Khamla Xayyavong

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน พ.ศ. ตั้งแต่เวลา.....น. ถึง.....น.

สถานที่ที่ให้สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก,บันทึกเสียง)

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

๑. ประชาชนในของชุมชนบ้านศาลาดินมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชน อย่างไร

- การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ
- การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ
- การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์
- การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

- การกำหนดเขตอนุรักษ์
- การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย
- การตรวจสอบคุณภาพน้ำ
- การสร้างจิตอาสา

๓. ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม คืออะไร

๔. ท่านจงให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นแบบในการจัดการน้ำที่สมบูรณ์

ภาคผนวก ค

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ (CVI)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
	๑. ด้านการตัดสินใจ								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการจัดการน้ำชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือพิจารณาโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เมื่อมีตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชน	x	x	x	-	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
	๒. ด้านการปฏิบัติการ								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานการพัฒนาชุมชน	x	-	x	x	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติการพัฒนาชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
	๓. ด้านการรับผลประโยชน์								
๑.	ท่านมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เมื่อโครงการต่างๆที่ท่านมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่าน และคนส่วนใหญ่ในชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ท่านมีหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นจากกิจกรรมหรือโครงการพื้นฐาน ที่ดี ที่มีในชุมชนที่ท่านมีส่วนร่วม	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมมีการพัฒนามากขึ้นเป็น ที่น่าพอใจและเป็นผู้รับผลประโยชน์ จากการพัฒนา	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับ ผลประโยชน์จากกิจกรรม หรือโครงการ พัฒนาชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านการประเมินผล								
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการ ดำเนินงานกิจกรรมและโครงการ พัฒนาชุมชน	x	x	-	x	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการ นำปัญหา หรืออุปสรรคที่พบเห็นในการทำ กิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการ พัฒนาชุมชนมารายงานต่อชุมชน ให้ทราบ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการประมวลผลการ ดำเนินงานตามแผนและโครงการของ ชุมชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสวนาแสดง ความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผล	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชนบ้านศาลาดิน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
	๑. การกำหนดเขตอนุรักษ์								
๑.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์พื้นที่ ภายในลุ่มน้ำซึ่งโดยลักษณะทั่วไปมี คุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำ อย่างไร	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์น้ำไว้ใช้ ในการปลูกพืชเพื่อการเกษตรกรรม ปลูกไม้ยืนต้น	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านมีการอนุรักษ์เขตใน การจับสัตว์น้ำ เพื่อรักษาไว้ซึ่ง ระบบนิเวศน้ำ	-	x	x	x	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการจัดสรรทรัพยากร น้ำให้เพียงพอต่อการนำมาใช้อย่าง มีประสิทธิภาพ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒. การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย								
๑.	ชุมชนของท่านมีการปลูกฝัง การทิ้งขยะลงน้ำ แก่เด็กและเยาวชน	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ชุมชนของท่านมีการควบคุมการกำจัด น้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียต่างๆ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการ อนุรักษ์แหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งขยะมูล ฝอย สิ่งปฏิกูลหรือสารเคมีลงแหล่งน้ำ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการลดการใช้สารเคมี ต่างๆให้น้อยที่สุด เพราะสารเคมีที่ใช้ นั้น เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างลงสู่แหล่งน้ำ จะกลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ	x	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๓. การตรวจสอบคุณภาพน้ำ								
๑.	ชุมชนของท่านมีการวัดคุณภาพน้ำที่ ต้องการทราบที่แหล่งน้ำโดยตรง	x	x	x	x	-	๔	๐.๘๓	ใช้ได้

ข้อ ที่	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชนบ้านศาลาดิน	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
๒.	ชุมชนของท่านมีหน่วยงานเข้ามาช่วย ตรวจสอบคุณภาพน้ำ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านมีคุณภาพน้ำที่ใส สะอาดที่สามารถนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวัน	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ชุมชนของท่านมีการควบคุม ตรวจสอบสารเคมีที่มาจาก อุตสาหกรรมที่ทำให้น้ำเป็นมลพิษ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. การสร้างจิตอาสา									
๑.	ชุมชนของท่านมีการกำหนดให้เด็ก และเยาวชนทำกิจกรรมในการรักษา น้ำ	X	-	x	x	x	๔	๐.๘๓	ใช้ได้
๒.	ชุมชนของท่านมีโครงการที่เกี่ยวข้อง กับการป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ชุมชนของท่านมีการปรับปรุงรักษา ระบบธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับแม่น้ำ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ประชาชนในชุมชนรวมกันเป็นจิต อาสา ร่วมกัน ขุดลอกคูคลองต้นเขิน ป้องกันน้ำท่วม	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (CVI) ของแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า I-CVI	แปล ผล
	ข้อสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย								
๑.	ประชาชนในของชุมชนบ้านศาลาดิน มีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการน้ำของชุมชน อย่างไร	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๑.๑ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๑.๒ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๑.๓ การมีส่วนร่วมด้านการรับ ผลประโยชน์	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๑.๔ การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒.๑ การกำหนดเขตอนุรักษ์	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒.๒ การป้องกันการทิ้งขยะ-น้ำเสีย	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒.๓ การตรวจสอบคุณภาพน้ำ	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๒.๔ การสร้างจิตอาสา	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการน้ำของ ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม คืออะไร	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	ท่านจึงให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นแบบในการ จัดการน้ำที่สมบูรณ์	X	x	x	x	x	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

หมายเหตุ x แทน ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ ให้คะแนน ๓ หรือ ๔

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try Out)

RELIABILITY ANALYSIS – SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	112.53	199.085	.422	.932
A2	112.50	198.810	.413	.933
A3	112.57	197.013	.544	.931
A4	112.77	194.668	.625	.930
B1	112.50	196.466	.514	.931
B2	112.63	199.895	.407	.933
B3	112.40	195.628	.601	.930
B4	112.30	187.734	.739	.928
C1	112.57	194.806	.527	.931
C2	112.73	200.064	.432	.932
C3	112.53	192.326	.729	.929
C4	112.67	193.126	.728	.929
D1	112.50	197.431	.569	.931
D2	112.67	195.195	.671	.930
D3	112.40	197.628	.507	.932
D4	112.47	205.292	.178	.935
E1	112.33	198.299	.492	.932
E2	112.10	193.266	.593	.931
E3	112.47	197.637	.467	.932
E4	112.70	200.079	.463	.932
F1	112.50	194.190	.647	.930
F2	112.53	197.223	.620	.930
F3	112.60	199.834	.439	.932
F4	112.67	196.506	.605	.930
G1	112.40	198.386	.472	.932
G2	112.47	201.223	.382	.933
G3	112.33	197.402	.535	.931
G4	112.10	192.507	.624	.930
H1	112.47	198.947	.410	.933

H2	112.70	201.872	.368	.933
H3	112.50	192.948	.704	.929
H4	112.53	197.499	.605	.931

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 32

Alpha = .933

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร รศ.ดร.จรรุวรรณ ข้าเพชร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึง
ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อม
แล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ

รองศาสตราจารย์จรรุวรรณ ข้าเพชร

15 ต.พ.๖1

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๙

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ดร.เดชา กัมโป

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ได้ตรวจแก้ไขเครื่องมือ
เรียบร้อยแล้ว

๑๕ ก.พ. ๖๑

(๑๕.๑๕๖ กัมโป)

๑๕/๒.๖/๖๑

บันทึกข้อความ

สำนักงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๙

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร ผศ.ผดุง วรรณทอง

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

๖๑๒๖๖/๖๑๒๖๖/๖๑๒๖๖

(ผศ. ผดุง วรรณทอง)

15/กพ/๕๙

บันทึกข้อความ

สำนักงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒, ๘๒๗๘, ๘๒๗๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๑๙

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน/เจริญพร พระมหาสม กลฺยาโณ, ดร.

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ตรวจ/กฟ/ลว

๑๓ กพ.๖๑

ที่ ศร ๖๑๐๕.๔/ว ๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบึงนาราง
จังหวัดพิจิตร ๓๖๑๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายสายชล ปัญญชิต
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็นอย่างดี จึง
ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อม
แล้วนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

บันทึกแนบส่งไปรษณีย์
1. ภาพทบทวนนิเทศของทางวิจัย
ที่มีภาพทบทวนนิเทศในรูปเล่ม
2. นิสิตไปขอความเห็นจากคุณ

ศ.ดร. น.พ. ๖๑
19 ก.พ. ๖1

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
(Try Out)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เจริญพร นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย (Try out) จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องแจกแบบสอบถามเพื่อใช้ในการตรวจสอบ
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลา
ดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐมทางหลักสูตรฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นิสิต
ดำเนินการแจกแบบสอบถาม (Try out) เพื่อจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(๒๘ก ๑๓๓. มหาสวัสดิ์.)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra' khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

3 b.c. bl.

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบึงนาราง
จังหวัดพิจิตร ๓๖๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางนุพสา โชคนาคะโวโร เลขาธิการกองการบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบึงนาราง
พิจิตร จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

อ.ผดุง ใจดี

ผู้แทน ใจดี

๕ เมษายน ๒๕๖๑

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางสาวอัมพาพันธ์ ลิ้มสุรัตน์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบาง
พล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ

น.ส.อัมพาพันธ์ ลิ้มสุรัตน์
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางวรรณ คำคม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
 มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
 ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ข้าพเจ้าให้สัมภาษณ์

ขอเจริญพร

รณภา คำคม

30 มี.ค 61

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายวันชัย สวัสดิ์แดง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นายวันชัย สวัสดิ์แดง
30 มี.ค 61

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร จำสืบก นันทพร น้อยพงษ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

๑. กท

ค.ท.ก.พ.ว. น้อยพงษ์

30 มี.ค. 61

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสละสิทธิ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นายยุทธพงษ์ บุญผา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขินดีให้สัมภาษณ์

นายยุทธพงษ์ บุญผา

30 .พ.ค. 61

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดนครราชสีมา ๓๑๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน พระอาจารย์ปลัดศีลา ธรรมธีโร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลย์ จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ มหาวชิราวุธราชวิทยาลัย
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ข้าพเจ้าขอ

พระปลัดศีลา ธรรมธีโร

๕ เม.ย. ๖๑

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหีสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน พระอาจารย์ธรรมพงศ์ คำคม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
 วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
 มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
 ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ยินดีให้สัมภาษณ์

ธรรมพงศ์ คำคม

5 เมษายน 2561

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสละสิทธิ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางสาวจริญ กลิ่นแพทยกิจ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านศาลาหิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางบาล
มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

ผศ.ดร. ธีรรัตน์ บัณฑิต

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

เจริญพร กลิ่นแพทยกิจ

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

3 เมษายน 61

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเคราะหส์ัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางปราณี สวัสดิ์แดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลยา จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

มีมติให้สัมภาษณ์
นางปราณี สวัสดิ์แดง ขอเจริญพร
๓๐ / มีนาคม ๒๕๖๑

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติสัณนิษฐานเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาดิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
มณฑล จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อินทิรา วัฒนศิริ

5 120. 61.

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้สัมภาษณ์เพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางทองใบ จุริวัธ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมา
ลยา จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์
นางทองใบ จุริวัธ
๓/เม.ย./๒๕๖๑

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔/ว ๕๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐ ต่อ ๘๒๗๘-๗๙

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุฑหุ้มอักษรเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เจริญพร นางอุไร สวัสดิ์แดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย Phra khamla Xayyavong รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๒๐๔๐๖๑ นิสิตปริญญาโทหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดนครปฐม” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์ จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

น.ส.อุไร สวัสดิ์แดง
อธิการบดีมหาวิทยาลัย

ว. พ.ช. ๖๑

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ภาคผนวก ซ

ภาพถ่ายในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาพที่ ๑

สัมภาษณ์ นายสุเทพ เพ็งนาเรนทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๒

สัมภาษณ์ นางบุปผา โชคนาคะวโร เลขานายกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๓

สัมภาษณ์ นางสาวอัมพาพันธ์ ลิ้มศุภรัตน์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๔

สัมภาษณ์ นางวรรณ คำคม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๕

สัมภาษณ์ นายวันชัย สวัสดิ์แดง ประวิสาห์กิจชุมชนผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๖

สัมภาษณ์ จำสืบเอก นันทพร น้อยพงษ์ เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหาร
ส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๗

สัมภาษณ์ นายยุทธพงษ์ บุญผา นักวิเคราะห์นโยบาย และแผนการปฏิบัติการ องค์การบริหารส่วน
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๘

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ปลัดศิลา ธมฺมธีโร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม บ้านศาลาдин ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๙

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ธรรมพงศ์ คำคม เลขาเจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๐

สัมภาษณ์ นางอาภรณ์ ช้อยประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๑

สัมภาษณ์ นางสาวจรรย์ กลิ่นแพทย์กิจ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๒

สัมภาษณ์ นางปราณี สวัสดิ์แดง สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาติน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๓

สัมภาษณ์ นางทองใบ จุริวัล สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๔

สัมภาษณ์ นางอุไร สวัสดิ์แดง สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำบ้านศาลาหิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : Phra Khamla Xayyavong
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗
- สถานที่เกิด : เลขที่ ๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยกุด อำเภอ ขว้างจังหวัด พงสาลี ส ป ป ลาว.
- บรรพชา : วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ วัดสิรินเมือง ตำบลโพธิ์ไต้ อำเภอขว้างจังหวัดพงสาลี
- อุปสมบท : วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๗ ณ วัดโพธิ์เค้ง ตำบล โพธิ์เค้ง อำเภอไชยเสถา จังหวัดนครหลวงเวียงจันทน์ ส ป ป ลาว
- การศึกษาทางธรรม : สอบได้ น.ธ.ตรี สำนักวัดกระจิง เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๕
- การศึกษาสามัญ : พ.ศ. ๒๕๕๑ จบมัธยมศึกษาตอนต้น วัดข้าวหลวง อำเภอ จันทบุรี จังหวัดนครหลวงเวียงจันทน์ ส ป ป ลาว
- พ.ศ. ๒๕๕๕ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ม ส สงฆ์โดก วัดดงโดก อำเภอ ไชทานิ จังหวัดนครหลวง เวียงจันทน์ ส ป ป ลาว
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เดือน มีนาคม วันที่ ๓๐ จบพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ ๖๒
- ประสบการณ์การทำงาน : เลขานุการสมาคมนักศึกษาสงฆ์ลาว ศูนย์กลาง บางกอกแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๕๖
- ตำแหน่งหน้าที่ : เลขานุการสมาคมนักศึกษาสงฆ์ลาว ศูนย์กลาง บางกอกแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๕๕๖ – ปัจจุบัน
- ปีที่เข้าศึกษา : ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙
- ปีสำเร็จการศึกษา : ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ 74 วัดใหม่ทองเสน สีแยกเกียกกาย ถนนทหาร แขวง นครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐
- เบอร์โทร (+๖๖) ๙๖-๐๘๖-๓๑๔๙